

FACULTAT D'EDUCACIÓ,
TRADUCCIÓ I
CIÈNCIES HUMANES

PERSONES SENSE LLAR

UNA PROPOSTA FORMATIVA ALS ESTUDIS DE GRAU D'EDUCACIÓ SOCIAL

SOLÀ i QUINTANA, Laura

4rt de Grau en Educació Social

Treball de Fi de Grau

Tutora: Rosa M. Guitart Aced

Universitat de Vic - Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Vic, Maig del 2016

Agraïments

A les persones protagonistes que dormen sota les estrelles, en especial les conegudes durant l'estada de pràctiques a Fundació Arrels de Barcelona i a l'alberg d'acollida de Vic, elles han il·luminat aquest projecte.

A Rosa Guitart i Aced, tutora del Treball de Fi de Grau (TFG), pel constant suport, l'orientació, la confiança d'acompanyar-me durant la trajectòria del projecte i amb qui he pogut compartir l'exigència, l'entusiasme i la motivació cap al sensellarisme i l'Educació Social.

A altres professors i professores que m'han ajudat, motivat i han donat impuls a la meva constància durant i en aquesta recta final del Grau d'Educació Social.

A les amistats, les meves companyes de la universitat i d'altres que perduren en el pas del temps; pel seu interès, per escoltar-me sempre que ho he necessitat i pels seus consells.

A la família -en especial el meu germà Joan Manel- per contribuir en ser com sóc i per ensenyar-me de l'amor incondicional.

Resum

El treball que es presenta a continuació pretén cercar una fonamentació teòrica i conceptual al voltant de les persones sense llar. Uns fonaments que aporten coneixement a l'autora i contingut a la posterior intervenció socioeducativa dissenyada, aplicada i avaluada com a proposta formativa als estudis del Grau d'Educació Social de la Universitat de Vic.

Dins el treball es pot observar un marc teòric que conceptualitza el fenomen dins l'exclusió social, diferència i fa un recorregut en l'evolució de la terminologia, presenta la mirada social estigmatitzada cap a les persones sense llar i aprofundeix en la realitat i els rostres dels i les protagonistes.

Seguidament es detalla la intervenció socioeducativa en format taller portada a terme dins l'assignatura *Tallers Monogràfics* del quart curs del Grau d'Educació Social de la Universitat de Vic.

Paraules clau: persones sense llar, formació per formadors, taller, Educació Social

Abstract

This study aims to find theoretical and conceptual basis of homelessness. The research done in this investigation provides knowledge to the author and a conceptual point of view to design, apply and evaluate the subsequent educational proposal for the Degree in Social Education by the Universitat de Vic.

In this study, the reader will find a theoretical framework that conceptualizes homelessness within population suffering social exclusion. Exposes the differences and evolution of terminology used towards these people. Reader also will find exposed the stigma towards homelessness and also take a close look at faces and realities of people living this situation.

Part of the study is a detailed explanation of social and educational workshop done as part of the course named Monographic Workshops, coursed in the last year of Degree in Social Education by the Universitat de Vic.

Keywords: homeless, coach coaches, workshop, Social education

Índex	Pàg.
1. Introducció	5
2. Justificació del tema de recerca	6
3. Objectius de recerca	7
4. Marc teòric	7
4.1. Conceptualització	7
4.2. Evolució i diferències de la terminologia	14
4.3. La mirada social	16
4.4. Els rostres	21
4.4.1. La situació com a procés, entendre el passat des del present i el present en funció del passat	21
4.4.2. La quantificació del fenomen: el perfil sociodemogràfic de la persona sense llar	24
4.4.3. La mirada biogràfica	31
5. Intervenció socioeducativa: Taller monogràfic, persones sense llar	42
5.1. Metodologia: el taller com instrument pedagògic	43
5.2. El taller de persones sense llar	46
5.2.1. Disseny	46
a) Objectius	49
b) Continguts	49
c) Activitats	50
d) Avaluació	59
5.2.2. Aplicació	60
5.2.3. Avaluació	68
6. Valoració general i reflexions finals	79
6.1. Justificació i objectiu	79
6.2. Procés d'aprenentatge	80
6.3. Punts febles, punts forts, limitacions i possibilitats	81
6.4. Aportació a l'Educació Social	82
6.5. Línies de futur	83
7. Bibliografia	85
8. Annexos	88

1. Introducció

Aquest treball pretén aproximar-se i crear un marc teòric d'una realitat poc visible i estudiada com és la situació de persones en situació extrema d'exclusió social, les persones sense llar. Tanmateix, el treball també té per objectiu dissenyar, aplicar i avaluar un taller partint de la recerca del tema específic abordat. Apropar des de l'experiència, vivència i documentació una proposta formativa a l'alumnat del quart curs d'Educació Social de la Universitat de Vic dins l'assignatura *Tallers Monogràfics*.

El marc teòric conceptualitza el fenomen per la seva comprensió holística i multidimensional on s'exposa les diferents perspectives dels experts i expertes amb l'exclusió com a denominador comú. Seguidament fa un breu recorregut en l'evolució i les diferències en la terminologia utilitzada. També s'hi pot veure la mirada social cap a les persones en situació de sense llar, un imaginari col·lectiu arrelat a l'estereotip i l'estigma deshumanitzador i que es concreta en violència estructural i directa. En aquest apartat s'emfatitza la importància dels mitjans de comunicació com a influents de masses on la seva comunicació pot ajudar a perpetuar mites que acompanyen la imatge i concepció de les persones sense llar. El marc teòric es conclou amb els rostres de les persones com a protagonistes d'aquest treball, on es detalla la situació com a procés, aporta dades del perfil sociodemogràfic per quantificar el fenomen i inclou la dimensió humana i la mirada biogràfica de diferents protagonistes, una oportunitat per sentir la seva veu.

El marc conceptual esmentat ha estat la base que aporta coneixement i saber a l'autora per esdevenir persona formadora de la intervenció socioeducativa. Sent també la font de continguts de la proposta formativa.

La intervenció socioeducativa es dissenya en format taller, un instrument pedagògic per organitzar el contingut i un model de construcció de

coneixement a partir de l'acció-reflexió de l'educand i la funció activa de persona formadora.

La proposta va ser portada a terme amb èxit el dia 7 d'abril de 2016 i per tant fou única doncs, la seva avaluació determina, entre altres, futures línies de continuïtat d'aquest treball.

2. Justificació del tema de recerca

El fer del Treball de Fi de Grau sobre les persones sense llar no és casualitat, sorgeix de l'experiència en Pràctiques III l'any 2015 al Centre Obert d'Arrels Fundació, entitat referent a Catalunya i reconeguda que treballa per i amb les persones sense llar de Barcelona. Aleshores vaig descobrir un àmbit apassionant dins l'Educació Social: la realitat de persones invisibles al carrer i la importància de mirar-les, escoltar-les, compartir, intervenir i aprendre d'elles. Un aprenentatge trepidant en les dues-centes hores de contacte amb elles i professionals en el si d'una futura Educadora Social incompleta, sense haver rebut coneixements previs sobre el sensellarisme.

La idea d'aquest treball sorgeix doncs de la passió i del sentiment ignorant envers el col·lectiu, en adonar-me que, com Integradora Social i apunt de finalitzar el Grau d'Educació Social no havia rebut coneixement referent a les persones sense llar i que era quelcom injust i necessari. A més, observava en els companys i companyes que cursàvem el Grau d'Educació Social a la Universitat de Vic, un especial interès en la meva estada en pràctiques, el col·lectiu i explicitaven compartir el mateix buit acadèmic.

Teixint la reflexió i amb ganes d'aprofundir sobre una realitat digna de conèixer per a tota la càrrega social que condiona a situar a persones en extrema situació d'exclusió Social, tenia clar que el nucli d'interès serien elles: les persones sense llar. I que una bona manera seria compartir el saber a futurs Educadors i Educadores Socials de la Universitat de Vic, realitzant un taller monogràfic com a instrument

pedagògic. No només com una contribució als estudis, també com una innovadora proposta socioeducativa que respon a una necessitat detectada i que és sorgida, planificada i impartida des de l'Educació Social com a sortida professional i d'acció formativa.

3. Objectius de recerca

- Cercar una fonamentació teòrica i conceptual al voltant de les persones sense llar.
- Dissenyar, aplicar i avaluar un taller monogràfic sobre les persones sense llar.
- Apropar des d'experiència, vivència i documentació una proposta de millora a la formació del Grau d'Educació Social de la Universitat de Vic.

4. Marc teòric

El fenomen de les persones sense llar ens planteja algunes qüestions prèvies. La primera exposar les diferents perspectives dels experts i expertes amb l'exclusió com a denominador comú. I la segona esmentar breument la terminologia com a instrument que no només defineix la realitat sinó també la seva fortalesa de crear i esdevenir una eina adequada per conèixer i analitzar la realitat del fenomen.

4.1. Conceptualització

"L'exclusió avui és un fenomen social i una qüestió política, econòmicament dolenta, socialment corrosiva i políticament explosiva" (Carme Bel, 2002: 2).

Del paleolític passant per diferents moments i sistemes socials i naturals de la història universal avui ens trobem amb un nou

canvi global. La globalització com a nova estructura de la societat on l'economia i la política són els nexes de poder i on es fomenta el creixement i el desplaçament del poder cap als sectors més centrals i altius de la societat; la concentració de poder en poques mans. La globalització econòmica amb forta pressió neoliberal del capitalisme econòmic i polític i la seva estructura social ha generat una dinàmica de competitivitat i dicotomies. Una sinergia de naturalesa excloent amb els mecanismes generals de la societat i el funcionament de les institucions que la sustenten i permeten que aquesta producció social creixi i es reproduïxi. Un moment canviant amb elements i característiques com: els nous circuits del mercat laboral a remolc de la producció i el consum, el desequilibri en la distribució de la renda i la desprotecció social, contextos socials que debiliten la solidaritat de proximitat, noves transformacions demogràfiques incidint sobre la família i una fràgil xarxa social, la sobreprotecció d'un estat del benestar sorgit en finalitzar la Segona Guerra Mundial per garantir el benestar econòmic i social. I demès elements subjectius que alteren la personalitat de la societat amb la pèrdua de significat i sentit de vida, la interiorització d'un imaginari col·lectiu que premia la credibilitat social i la pèrdua de solidaritat en comunitat.

Un sistema econòmic, polític i social malalt que genera processos d'exclusió i determina a la població sobrant i innecessària per diverses raons: de sexe, edat, ètnia, recursos econòmics, presència al mercat laboral, per manca de sostre, estudis, per nacionalitat o per problemàtiques de salut com l'alcoholisme o la drogodependència a tòxics. Persones en situació d'exclusió no per trobar-se en paràmetres de pobresa o desigualtats sinó en quina mesura es té lloc en la societat; són els que queden fora de..., no pertanyen a..., els que participen a la dinàmica social i es beneficien d'ella i els que no en tenen accés ni poden exercir algun dels seus drets socials

bàsics com a ciutadà o ciutadana.

Sembla extremista i radical el què ens diu Bel sobre les persones en situació d'exclusió, però ens servirà més endavant per interpretar la vivència i el perfil de la persona en situació de sense llar. Ella diu que poden ser identificables per la seva bondat i tendresa de no tenir por de res i a ningú i de tenir un pànic permanent de si mateixos. No demanen que es faci res per a ells o elles però tampoc els motiva fer coses. No demanen; exigeixen, reclamen, protesten, desconfien, desafien i a vegades de manera agressiva. Inestables, desorientats, cansats de tot i no saben bé que volen. Sense motivacions ni sentit de vida vivint a un buit existencial però tenint clar que hi ha vida per entomar. Insatisfets permanents, mentiders i amb comportaments asocials. Culpabilitzant els altres sense assumir la pròpia responsabilitat i patint la culpa social. Per exercir com a persones actuen amb comportaments socialment negatius, lligats amb freqüència a expressions de ràbia i violència en si mateixos podent patir diversitat d'addiccions i desafeccions que configuren les persones i les patologies que avui crea la nostra societat.

Aquesta és la visió de Bel, reduccionista si tenim en compte la gran heterogeneïtat que pot configurar l'ampli col·lectiu de persones en situació d'exclusió. Una situació complexa, incerta, desconcertant, diversa i diferenciada en trajectòries vitals, oportunitats, condicions i qualitat de vida de les persones que només tenen en comú haver quedat fora del circuit social.

Els enfocaments tradicionals en l'àmbit de la pobresa i de la marginalitat posaven l'èmfasi en l'àmbit econòmic com factor principal d'exclusió. Avui, però, parlar d'exclusió social, tal com fa l'estudi dirigit per Subirats (2005), comporta ampliar la perspectiva de l'exclusió social, entenent el procés com la interacció de diferents àmbits interconnectats entre si: l'àmbit econòmic, el laboral, el formatiu, el sociosanitari, de

l'habitatge, relacional, polític, i finalment, el context espacial.

L'habitatge és un aspecte essencial de la vida de les persones i l'exclusió en aquest àmbit és normalment reflex, generador i/o conseqüència d'altres situacions d'exclusió en altres àmbits de la vida de les persones com podria ser l'econòmic, el laboral, el relacional i el context espacial. Per aquest motiu, sembla contradictori ubicar a les persones sense llar com a afectats i afectades per l'exclusió de l'accés a l'habitatge si acumulen més factors d'exclusió que la mateixa accessibilitat a un espai de seguretat, d'allotjament i d'estructuració personal, familiar i social.

Per entendre aquesta contradicció es creu necessari recollir diferents definicions i maneres d'entendre el col·lectiu de persones sense llar pels experts. Per exemple Antón [et al.] (2008: 349) ens diuen que l'habitatge és un factor d'integració social essencial i les mancances en aquest àmbit poden convertir-se en un factor que desencadena els processos d'exclusió.

És més, veurem en quina mesura les definicions oscil·len entre la perspectiva més estricta que considera a les persones sense llar només en referència a la carència d'un allotjament (sense llar literal o restringit) i d'altres que l'amplien, no només per la carència sinó i que contempnen diversitat de situacions en les quals les persones afectades viuen en allotjaments que no reuneixen unes condicions mínimes i dignes per un adequat desenvolupament humà i social (sense llar extens).

Cabrera (2000: 23) ens diu que hi ha certa tendència a acceptar que la persona sense llar és tota aquella que no té un allotjament o no pot accedir-hi pels seus propis mitjans, o és incapaç de mantenir-lo llevat que compti amb algun tipus de servei social de suport. Seguint el professor Cabrera (2008: 52), persones sense llar en la seva forma més greu, seria els que viuen literalment a la intempèrie, sense llar i per tant no

tenen un lloc físic per viure, no tenen un espai per a la intimitat i les relacions socials o d'un espai per a si mateix, el que situació extrema se seguiria per ordre de gravetat el cas dels que estan allotjats temporalment en refugis amb un període específic de l'estada per avançat, ocasional o permanent, finalment, una altra més suau o mitigat el problema, modalitats serien el cas dels que participen en alternativa programes d'habitatge amb estades indefinides que estan allotjats temporalment per amics o parents que viuen en barraques, en edificis ocupats, extrem amuntegament, etc.". El Consell d'Europa (1992) defineix la les persones sense llar com "persones o famílies que estan socialment excloses d'ocupar permanentment un domicili adequat i personal.

Aquestes definicions tendeixen a recollir tant l'exclusió de l'accés a l'habitatge com la falta de condicions de l'habitatge o l'habitabilitat com a factors d'exclusió i amb el pas dels anys es veu com s'amplia el catàleg de condicions residencials anant més enllà dels signes més visibles i evidents de viure a la intempèrie. Dit d'una altra manera, des d'aquesta perspectiva es tendeix a utilitzar la categoria sense llar com a concepte per a definir a gairebé totes les persones que pateixen exclusió de qualsevol tipus en l'àmbit de l'habitatge.

D'altra banda, García (2011) considera la situació com a resultat i no per una simple carència material o per una única limitació de caràcter personal o del seu entorn social. "Una situació tan extrema és fruit d'un conjunt de carències i circumstàncies materials, personals i social, que configuren un relat únic i molt complex de vida"

Cabrera (2008 i 2009), especialista en la matèria reconeix la necessitat de treballar amb una conceptualització dels sense llar com aquelles persones que no tenen domicili adequat i també de recursos i llaços comunitaris, és a dir, d'un marc estable de convivència. La perspectiva relacional és, des

d'aquest punt de vista, essencial per a considerar la població sense llar. Una situació, trobar-se sense llar, multidimensional, contemplant factors personals, relacionals, socioeconòmics..., que deixa endarrere el determinisme, ser un/a sense sostre, unidimensional, només tenint en compte els factors individuals i l'habitatge. En aquesta ampliació de perspectiva més enllà de l'exclusió residencial, i des de la sociologia, Tejero i Torrabadella (2005) creuen que l'exclusió residencial és insuficient per entendre la problemàtica del col·lectiu de persones sense llar. Una problemàtica que cal contextualitzar a partir de les conseqüències generades per les transformacions econòmiques, laborals, familiars, culturals i polítiques pròpies del cicle capitalista dels darrers trenta anys, provocant augment de persones excloses del sistema.

Per delimitar la definició, l'Observatori Europeu que recolza FEANTSA (Federació Europea d'Associacions Nacionals que treballen amb persones sense llar), ha desenvolupat una tipologia de persones sense llar i en situació d'exclusió residencial, amb la finalitat de contribuir en la millora, integració i coherència de les polítiques de prevenció i atenció al col·lectiu. La classificació ETHOS (Tipologia Europea de Sense Llar i Exclusió Residencial) és un instrument que permet contemplar totes les situacions possibles en les quals poden trobar-se les persones. La tipologia parteix de la base de tres dominis: el físic com a lloc protegit i digne per viure, el social com espai personal on desenvolupar relacions socials i el legal com a tinença i possessió d'habitatge. La combinació d'aquests tres dominis es desglossen en quatre categories que són la base de la classificació i es concreten en tretze categories operacionals que recullen diferents situacions.

ETHOS (Tipologia Europea de Sense Llar i Exclusió Residencial)

SENSE SOSTRE	1	Viure a l'espai públic
	2	Pernoctar a un alberg i/o forçats a passar el dia a l'espai públic
SENSE ALLOTJAMENT	3	Alberg per a gent sense sostre (allotjament temporal)
	4	Refugis per dones
	5	Allotjament per sol·licitants d'asil i immigrants
	6	Institucions d'internament
	7	Allotjament amb recolzament d'especialistes amb gent sense sostre
ALLOTJAMENT INSEGUR	8	Viure a un allotjament sense titulació legal. Viure temporalment amb familiars i amics de forma involuntària, viure a un habitatge sense contracte d'arrendament.
	9	Notificació legal d'abandonament d'allotjament
	10	Viure sota l'amenaça de violència per part de la família o la parella
ALLOTJAMENT INADEQUAT	11	Viure a una estructura temporal o una barraca
	12	Viure a un habitatge no apropiat segons la legislació estatal
	13	Viure a un habitatge massificat

0

ETHOS, European Typology Homelessness and Housing Exclusion

FEANTSA proposa com a definició de les persones que es troben sense llar la d'Avramov (1995) considerant a totes aquelles que no poden accedir o conservar un allotjament adequat, adaptat a la seva situació personal permanent i que proporciona un marc estable de convivència, ja sigui per manca de recursos econòmics i/o per tenir dificultats personals o socials per portar a terme una vida autònoma.

Sembla que tot i el pas dels anys i tractant-se d'una realitat canviant, Tejero i Torrabadella s'aproximen a la concepció de l'exclusió de Bel i a la definició d'Avramov, una comprensió i interpretació de la problemàtica amb una mirada de forma integral i holística, més enllà de l'absència o no d'habitatge.

4.2. Evolució i diferències de la terminologia

Si fem un repàs històric el nostre país trobem l'aprovació de l'any 1933 i la seva revisió al 1954 de la *Ley de vagos y maleantes* per al control de captaires i per fer referència al tractament de rodamóns, nòmades, proxenetes i qualsevol altre element considerat antisocial. Anys després, el 1970, i sota la mateixa connotació delictiva, s'aprova la *Ley de peligrosidad y rehabilitación social* per tal de segregar la gent d'ordre i la gent considerada perillosa. Paral·lelament, el debat sobre la pobresa estructural de les societats capitalistes durant els anys setanta i vuitanta dóna entrada al concepte d'indigència per referir-se a la pobresa de les persones que viuen al carrer o que no tenen un sostre estable.

Els anys noranta apareix el terme transeünt, una definició més centrada en el mateix subjecte i la seva experiència de nomadisme o itinerància per emfatitzar la necessitat de desplaçar-se per sobreviure, deixant ambigua la situació com a necessitat o de voluntat pròpia. Poc després es generalitza l'ús del terme sense sostre o sense llar, en gran part per influència anglosaxona, traducció del vocable "homeless" i per descriure el fenomen s'utilitza el terme "sensellarisme", traducció així mateix del vocable "homelessness".

El nou terme *sense sostre* substitueix gran part de les denominacions tradicionals fortament estigmatitzant i acompanya a la persona el fet de no tenir un espai, un lloc on protegir-se, on cobrir les seves necessitats bàsiques i on desenvolupar-se com a persona. El terme considera a la persona com a subjecte de dret i en destaca la seva mancança i la inaccessibilitat a un dret fonamental. Sovint *sense sostre* és tractat com a sinònim al terme *sense llar* per traducció i influència anglosaxona, però el nostre idioma permet enriquir i diferenciar-los. *Sense llar* atribueix a la persona la inexistència de sostre i incorpora la dimensió relacional i emocional on establir vincles emocionals entre els membres de la unitat de convivència i on desenvolupar-se amb cura, afecta i suport. En ambdós termes desculpabilitzen el subjecte de la seva situació residencial i evita haver d'integrar la seva mancança a la seva individualitat, descrivint el fenomen d'exclusió som si fos quelcom innat a la persona.

És més, en la meua experiència a la Fundació Arrels en període de pràctiques se'm va fer una apreciació introduïda pel seu anterior director Salvador Busquets, economista i particip en diferents òrgans tècnics relacionats en temes d'exclusió i pobresa. Ell va deixar una forta empremta a l'entitat entre altres la terminologia per descriure les persones a les quals s'atén des d'Arrels Fundació. Una enginyosa apreciació que reforça la utilització de parlar de *persones en situació de sense llar*. Un canvi subtil que remet a la definició en què la circumstància de trobar-se sense llar no formi part de l'essència de la persona sinó una situació aliena, una terminologia esperançadora i amb mirada transformadora cap al canvi.

4.3. La mirada social

En aquest apartat ens centrarem en l'imaginari col·lectiu cap a les persones en situació de sense llar. Veurem com aquest arrelament d'estereotips i l'estigma deshumanitzador es concreta en violència estructural i directa: comportaments socials i actes precedits d'una mirada compartida. Una violència influenciada pels mitjans de comunicació que desitgen comunicar el fenomen i poden ajudar a perpetuar l'estigma, prejudicis i fals mites que acompanyen a la imatge de les persones sense llar.

Tanmateix, en l'imaginari col·lectiu i als ulls del ciutadà mitjà dels nostres països rics, hi ha una identificació gairebé exclusiva del homeless amb la figura malgirbada que vaga sense rumb determinat, coberta de parracs i empenyent un carret de supermercat pels carrers d'una gran ciutat...

(Cabrerera, 2004: 12)

Encara no ens hem endinsat en qui i com són les persones en situació de sense llar però tots i totes compartim un imaginari col·lectiu, una percepció social sobre qui són, els seus perfils sociodemogràfics, els seus hàbits de vida i els factors i trajectòries que els han conduït a la situació extrema d'exclusió social. Entre la mirada col·lectiva és recurrent invisibilitzar a les persones sense llar per no incomodar-se personalment o es poden fer judicis i condemnes morals construïdes per la suposada incapacitat de la persona sense llar en assumir la pròpia responsabilitat o per ganduleria. D'altres argumentacions es basen en atribuir la voluntat pròpia de trobar-se en situació de sense llar. El mecanisme d'inculpació a les víctimes, una tendència a pensar malament dels altres i bé d'un mateix, una manera de legitimar els petits privilegis de la

societat mitjana o benestant per tal de mantenir distància física i emocional amb l'altre i amb les seves necessitats insatisfetes i una forma d'evasió de la responsabilitat social i col·lectiva d'actuar davant situacions d'injustícia.

Un imaginari social que no només es palpa en el ciutadà mitjà com a peó de la societat és el resultat d'un estat que proposa mecanismes de disciplina, control i exclusió. Un exemple, és la declaració del passat 28 d'Abril de l'any 2015 de la presidenta de la comunitat de Madrid; Esperanza Aguirre en una trobada d'empreses del sector turístic afirmant que la indigència és un fenomen que s'ha d'eradicar perquè espanta al turisme. Fa pensar que el fenomen és tractat des de la culpabilització del subjecte i vist com un problema d'estètica o d'ordre públic i no des dels drets humans. I que la intencionalitat política i social es concreta en polítiques socials, urbanístiques i d'altres orientades a l'eradicació del problema amb la higienització d'espais públics i noves propostes de mobiliari urbà. Estratègies de contenció i invisibilització per tranquil·litzar i garantir la seguretat ciutadana de la societat benestant i per reduir la por i incomoditat que alhora fa augmentar una injusta estigmatització en l'imaginari col·lectiu.

Són molts els estereotips i prejudicis que perjudiquen la imatge de les persones que es troben en situació de sense llar, identificades en l'imaginari col·lectiu de forma clarament estereotipada.

Persisteix l'estereotip d'home gran, solter, sense estudis ni cultura, amb problemes d'alcoholisme i d'altres addiccions, que pateix malaltia mental i que està al carrer com a filosofia de vida mentre percep moltes ajudes públiques. També delinqüent i font d'inseguretat. (Sánchez, 2012: 312)

Fets que no són homogenis en el perfil de persona sense llar però que poden presentar taxes de prevalences superiors a les

que es troben en el conjunt de la població. A continuació, és vol aclarir si les persones sense llar són font d'inseguretat o a la inversa.

Els resultats del primer informe al nostre país sobre l'abast i les característiques dels delictes d'odi per aporofòbia¹ i intolerància cap a les persones en situació de sense llar portat a terme per l'observatori Hatento posa de manifest dades esgarrifoses. Revela que un 47% de les persones sense llar han patit al menys una agressió, humiliació o intimidació motivada per l'odi. I d'aquesta quasi meitat, el 81% l'ha viscuda en més d'una ocasió.

Aquest informe posa en evidència l'arrelament d'estereotips i l'estigma deshumanitzador que acompanya a les persones sense llar i es concreta en comportaments a peu de carrer com a exemples evidents de violència estructural cap al col·lectiu i una violència directa cap a les persones sense llar.

Com podrem veure a continuació, la realitat de les persones sense llar als mitjans de comunicació d'aquest any 2015 ha girat en gran part a títols al voltant d'aquest tema i de la investigació esmentada.

¹ L'aporofòbia és un terme proposat per Adela Cortina en les seves publicacions i el descriu com un sentiment difús de rebuig al pobre, al desemparat i al que li manca. Vicente Garrido concreta i diu ser una ideologia de membres de bandes radicals o d'orientació neonazi que agredeix a la gent vulnerable per mostrar el seu menyspreu. Però afegeix la resta de gent que sense tenir motius ideològics darrera i marcats per una psicopatologia de trets impulsius, violents i de manca d'empatia emocional aprofiten l'ocasió per viure una experiència emocionant i sentir el plaer que els dona exercir el poder contra el feble.

El País²
6/02/2015

“Me pegaron mientras se reían y me meaban encima”

• Una mujer indigente relata la paliza y las vejaciones a las que le sometieron dos jóvenes cuando dormía en un cajero

El País³
3/06/2015

Pegar al ‘sin techo’ ya no sale gratis

• Imputados por torturas dos jóvenes que apalearon a una persona sin hogar en un cajero del centro de Barcelona; las entidades batallan por incluir la “aporofobia” como agravante

Cuatro⁴
15/06/2015

Según el Observatorio Hatento

La mitad de los 'sin techo' ha sido víctima de incidentes relacionados con el odio

• 261 mendigos han sido entrevistado en distintas ciudades españolas

El País⁵
25/08/2015

Dado de alta el hombre sin hogar apaleado por unas 15 personas

El diario⁶
25/09/2015

Pegarle a un pobre o mendigo no tiene importancia

² El País [en línea].

<http://politica.elpais.com/politica/2015/02/05/actualidad/1423168412_298015.html>. [Consulta: 4 de gener de 2016]

³ El País [en línea].

<http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/06/02/catalunya/1433269130_469897.html>. [Consulta: 4 de gener de 2016]

⁴ Cuatro [en línea].

<http://www.cuatro.com/noticias/sociedad/Observatorio_Hatento-sin_techo-sin_techo-mendigos-aprofobia-odio-violencia_0_2003925359.html>. [Consulta: 4 de gener de 2016]

⁵ El País [en línea].

<http://politica.elpais.com/politica/2015/08/25/actualidad/1440492459_365210.html>. [Consulta: 4 de gener de 2016]

⁶ El diario [en línea]. <http://www.eldiario.es/ desigualdadblog/Pegarle-mendigo-importancia_6_434716530.html>. [Consulta: 4 de gener de 2016]

La mitad de las personas sin hogar aseguran ser víctimas de agresiones y vejaciones

Apropar la realitat, conèixer i entendre la realitat de les persones sense llar i dignificar la seva imatge en l'imaginari col·lectiu són esglaons necessaris per la sensibilització i conscienciació ciutadana sobre el fenomen social de les persones sense llar. També per fomentar la solidaritat i la responsabilitat social. Aquest podria ser l'encàrrec a un o una professional de l'Educació Social, també als mitjans de comunicació com a influents de masses i sobretot a l'administració pública per la seva obligació com a figura de protecció social.

Sovint els termes utilitzats als mitjans de comunicació per anomenar a les persones sense sostre (indigent, captaire, vagabund) tenen una forta carga pejorativa i reforcen prejudicis i tòpics ja existents a la societat. També amb les imatges presentades (sovint oblidant el dret de la intimitat sense demanar el propi consentiment) que recorren a l'estereotip i tendeixen a presentar a les persones aïllades, inactives o descuidades, o identificar el fenomen a través d'objectes estigmatitzants com són els cartrons, ampolles alcohòliques o carros de la compra. En moltes ocasions, els mitjans de comunicació informen sobre fets protagonitzats per les mateixes persones però sense comptar amb elles com a font principal. *La Guia d'estil per periodistes, mira a les persones sense sostre* (2010), és una eina d'ajuda a professionals de la comunicació per oferir informació de

⁷20 minutos [en línia].

<<http://www.20minutos.es/noticia/2588987/0/agresiones-violencia/contrasintecho/personas-sin-hogar/>>. [Consulta: 4 de gener de 2016].

qualitat sobre les persones sense llar. En ella hi ha recomanacions com: deixar de presentar únicament el col·lectiu com un problema, o informar sobre ells a través de la compassió, presentar aspectes positius com són les seves il·lusions per millorar en el futur o l'ajuda mútua o en les relacions personals amb d'altres. També l'enriquiment de la informació amb testimonis de persones voluntàries o professionals per oferir una visió propera i concreta, i en la seva relació es poden desmuntar fals prejudicis.

Veiem doncs com la mirada de la societat cap a les persones sense llar es esbiaixada; tots i totes en som responsables en la seva reproducció i perpetuació, també les polítiques com a accions i les notícies en els mitjans de comunicació per un nou imaginari col·lectiu amb dignitat.

4.4. Els rostres

Aquest apartat és creat amb l'objectiu de comprendre la dimensió humana que existeix darrere del fenomen social de les persones sense llar. Un apartat per entendre els processos que condueixen a la ruptura social i a la situació de sensellarisme, un apropament a la realitat de les persones i una oportunitat per sentir la seva veu.

4.4.1. La situació com a procés; entendre el passat des del present i el present en funció del passat

El discurs dels experts ha anat canviant de la mateixa manera que les fronteres de l'exclusió social cada vegada són més altament permeables, mòbils i fluides (Bauman, 2000) alhora que els seus riscos són cada vegada més extensos (Beck, 2002).

El discurs tradicional de la persona sense llar, el mateix que correspon a l'estereotip de l'imaginari col·lectiu, és el perfil sociodemogràfic: d'home sol de 43 anys amb relacions familiars deteriorades o inexistents, amb estudis primaris, en precarietat laboral o a l'atur, amb problemes de salut física i/o mental que porta dos o tres anys en situació de sense llar i la seva esperança de vida es limita a 57 anys (Tejero i Torrabadella, 2005: 43).

Cabrera (2004) en la mateixa línia ens deia que hi ha exemples de persones que han passat de l'èxit laboral, econòmic, personal o acadèmic a una vida en la qual tot aquest capital s'ha esfumat com a conseqüència d'una addicció compulsiva, una malaltia mental o un accident, casos que en són la immensa minoria. Casos elegits pel seu caràcter excepcional, ja que la norma general és molt més banal i consisteix en una vida marcada des de la infància, per les insuficiències de tot tipus que acaba finalitzant de manera natural a les portes d'un alberg o en el banc d'un parc. Esdeveniments vitals estressants (Muñoz, Vázquez i Vázquez, 1998) i situacions biogràfiques que poden convertir-se en factors reproductors d'exclusió social com: l'internament institucional, l'atur, la malaltia física o mental, una lesió o accident, l'abús d'alcohol i d'altres tòxics, la ludopatia, la prostitució, l'abús i el maltractament sexual, problemes familiars amb la pèrdua o trencament de relació de parella o familiar, la delinqüència o la marginalitat derivada de la immigració.

No obstant els mateixos autors i d'altres (Cabrera, 2008; Tejero i Torrabadella, 2005; FEANTSA 2005) ja apuntaven un canvi de perfil de la persona sense llar, una nova realitat de persona sense llar que travessa fronteres de sexe, edat, classe social, origen i consum. Una diversitat de fenòmens

emergents que configura un nou perfil on el risc de veure's al carrer en un moment o altre de les seves vides es fa més present i amenaçador.

FENÒMENS EMERGENTS

Familiarització amb l'increment de grups familiars per amenaces de desnonament, l'aprimament de la composició familiar, els nous nuclis familiars de divorciats i separats i la monoparentalitat.

Juvenització del perfil per separacions de parella sense fills, joves embarcats en viatges de dubtosa destinació i el retard en l'emancipació.

Feminització del perfil amb la nova realitat de la dona lliure i la dona exposada a violència de gènere.

Internacionalització per la carència d'integració de la població immigrant i els nombrosos fluxos migratoris.

Increment d'addicció a tòxics sent cada vegada més accessible el seu consum a totes les butxaques augmentant el seu impacte en salut mental.

Transclassisme, fenomen transversal pel què fa a la classes socials, situant a qualsevol classe la possibilitat de risc d'exclusió.

Augment de l'esperança de vida i les seves conseqüències.

Vulnerabilitat dels vincles que sustenten el subjecte com a individus socials amb la reducció d'intensitat de les amistats, relacions veïnals, comunitàries i associatives.

Individualització de les societats occidentals modernes i l'afebliment de la capacitat i intensitat protectora de la xarxa relacional.

Font: Ampliació pròpia a partir de Tejero i Torrabadella (2005: 43).

Avui ens trobem davant un model multidimensional i multicausal en el qual es poden agrupar les múltiples causes en quatre dominis: relacional, personal, institucional i estructural. Un model que ens permet entendre els itineraris vitals com el resultat de convergències i interaccions de factors de risc i detonants.

4.4.2. La quantificació del fenomen: el perfil sociodemogràfic de la persona sense llar

Aquest subapartat té la intenció de permetre fer una lleugera idea del perfil sociodemogràfic de la persona sense llar i la seva tendència, però en cap cas intenta extreure'n conclusions categòriques ni homogeneïtzar un col·lectiu divers amb només un tret en comú com és la manca d'habitatge. Abans de tot, cal declarar la dificultat que suposa quantificar i configurar el perfil sociodemogràfic de persones sense llar al nostre país per l'escassetat d'estudis i dades per la complexitat del propi fenomen del sensellarisme. Tot i això s'ha intentat elaborar el perfil sociodemogràfic de la persona sense llar des de l'anàlisi en funció de les dades més recents i rellevants⁸ donades per diferents institucions per contextualitzar la situació a Espanya, Catalunya i la realitat concreta de la ciutat de Barcelona.

En el marc de l'estat espanyol, últimes dades de l'any 2014, es calcula que aproximadament hi ha 40.000 persones sense llar i un milió i mig de famílies en habitatges insegurs o inadequats segons Càrites Espanyola, en contraposició de les 23.000 persones reconegudes oficialment l'any 2012 (INE). Dades del primer període de crisi i cal tenir present l'estimació de l'Observatori Europeu de Sensellarisme (EOH) d'una tendència a l'alça a la Unió Europea (en excepció de Finlàndia) de persones sense llar en contextos afectats per la crisi i les seves conseqüències com: la dificultat d'accés a l'habitatge, les retallades a ajudes socials i la desocupació.

L'atur és la principal problemàtica que les persones consideren com a factor desencadenant a la seva situació

⁸Veure l'annex 1. Síntesis i buidatge de dades rellevants

d'exclusió social seguit de la incapacitat per poder fer front al pagament d'allotjament; aspectes socioeconòmics i sociolaborals estretament relacionats amb la crisi financera espanyola i mundial.

Si repassem el perfil sociodemogràfic que presenten les persones sense llar trobem en primer lloc la seva composició per raó de sexe. Les dades estatals (INE, 2012) ens diuen que un 80% són homes, un percentatge inferior al 90% del context català. Cabrera (2008), tot i tenir present la vigència de patrons tradicionals del patriarcat i reservant el carrer per l'home, apuntava un previsible increment de dones sense llar en la mesura que l'assimilació de rols tradicionalment masculins s'anirien difuminant en relació a la independència i l'autonomia a la llar i sobre si mateixes. Però la realitat és que la feminització com a fenomen emergent avui no és clar ni es confirma en les dades. Hi ha diferents arguments per referir-se al patró de gènere del sensellarisme; Cabrera diu que davant problemes i com a sortida digna és l'home qui té major disposició per deixar la llar. Aquesta clara masculinització del fenomen va ser un aspecte inquietant durant la meua estada en pràctiques a Fundació Arrels que compartida amb els professionals, aquests em van donar la següent argumentació: "Al carrer hi ha menys dones que homes però les que hi arriben estan en pitjor situació. Moltes tenen malaltia mental, altres presenten addiccions. Solen ser dones soles sense càrregues familiars que no tenien cabuda a recursos per a famílies monoparentals amb fills o centres per a víctimes de violència". Amb els anys d'experiència entre les entitats destinades a gent sense llar, sobretot la Llar de Pau (entitat de Barcelona adreçada únicament a dones en situació de sense llar), han arribat a la següent conclusió: *davant de situacions difícils les dones resisteixen més que els homes. Poden passar anys en què la situació es degrada, els recursos personals i socials s'acaben i s'arriba*

al carrer. En aquest procés, els homes flaquegen abans i les dones esgoten tots els recursos familiars i socials per accedir a un sostre. Proporcionalment tenen una presència superior als equipaments per a persones sense llar per la seva predisposició en demanar ajut i perquè tenen més cura que els homes de la seva seguretat personal i pels riscos que poden patir⁹. En relació al sexe i seguint amb el perfil de la persona sense llar, tot i ser en més d'un 50% solteres, un 28% són separats/des o divorciats/des. I és que el trencament de relacions de parella és el tercer factor desencadenant a la pèrdua de sostre. Fa pensar que la parella, com a funció de contenció i font de seguretat i d'afecte, quan es trenca un o una pot quedar desemparat i abandonat, vivint la mateixa situació de forma diferent entre homes i dones. La fugida més precipitada de l'home pel seu orgull ferit i la posterior crisi de masculinitat de no sentir-se cuidat, crisi del model hegemònic, d'allò que suposa ser un home en un context cultural de dominació patriarcal (Fernández i Chavarria, 2003). La fugida d'una dona per situacions més complexes i problemàtiques com la convivència amb l'alcoholisme, addiccions o el maltractament i una major capacitat per afrontar un projecte futur de transformació personal sense la necessitat de la figura masculina al costat. La dona pel seu paper actiu en la cura dels altres i les seves estratègies relacionals han fet que, històricament, hagin desenvolupat més recursos per fer front a les situacions d'exclusió social i tenen major possibilitat de recuperació un cop entren en els circuits institucionals (Tejero i Torrabadella, 2005).

⁹*La situació de les persones sense llar a Barcelona. Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar (2012).* Donava dades significatives en relació als riscos patits per dones sense llar: Un 40% han patit agressions violentes, el 61% robatoris i un 24% agressions sexuals.

El següent punt a considerar és l'edat del perfil sociodemogràfic de la persona sense llar. Tal com s'apuntava la juvenilització com a fenomen emergent en previsió de les conseqüències de l'atur juvenil, l'evolució de les dades del context català no ens confirmen la sinergia de la persona cada vegada més jove, però si és cert que les dades estatals ens dona un perfil de persona de més curta edat sobretot en les compreses entre 18 i 44 anys. Continuant en referència a l'edat trobem la contradicció de major presència de persones de més de 64 anys; tot i l'augment de l'esperança de vida per la població en general, per les persones sense llar s'estima l'escurçament de trenta anys respecte de qui té un sostre (Ruiz, 2007), un indicador contundent que resumeix les dures circumstàncies del carrer i que poden remetre al seu estat de salut.

En relació a la nacionalitat ens trobem en una representació de gairebé la meitat de persones estrangeres i la restant amb nacionalitat espanyola. En aquest aspecte sí que podem confirmar una major incidència d'internacionalització en els últims anys sobretot si tenim present l'evolució amb dades de l'any 2005 les quals mostraven un 8,46% de població estrangera respecte del 45,8% de l'any 2012; amb una menor presència de població espanyola i europea i un augment considerable de persones de procedència no comunitària. Aquestes dades ens confirmen que la condició d'estrangeria actua com un element rellevant en les influències de situar-se en extrema exclusió social amb la dificultat afegida de no tenir una xarxa de suport.

El següent punt a considerar és la formació de la persona sense llar per tal de trencar amb l'estereotip de persona sense estudis (5,7%). Són moltes les persones amb estudis

secundaris assolits i bastants amb estudis superiors, en aquest sentit cada vegada podem corroborar que la formació no és garantia d'una vida exempt de mancances i trencaments. Un altre element trencador són els antecedents de la persona sense llar que segons els estudis, gran part ha viscut amb els progenitors fins als 18 anys. Altres antecedents rellevants i amb major presència serien: els problemes econòmics, l'atur prolongat, la defunció, la malaltia greu o situacions conflictives dins la unitat de convivència. Una infància corrent que diferents situacions traumàtiques i no desitjables poden vulnerar o trencar els vincles afectius i poden abocar a la persona a l'aïllament i a la solitud.

En aquest punt s'han agrupat tots aquells aspectes de salut del perfil de persona sense llar tenint present des de la malaltia física als hàbits de vida perjudicials per la salut. Les dades ens mostren un 60% de persones que diuen tenir un bon estat de salut i una tercera part manifesta tenir alguna malaltia crònica, d'aquestes la meitat tenen malaltia mental. És important recalcar d'altres malalties no presents als estudis, però igualment d'importants en la persona sense llar, com poden ser d'altres malalties temporals com la malnutrició i la hipotèrmia per l'absència de seguiment mèdic i la manca de recursos econòmics per fer front al cost dels fàrmacs.

Si ens fixem en els hàbits de vida com és el consum d'alcohol o d'altres tòxics ens adonem del factor estigmatitzador que més injustament perjudica a la imatge de la persona sense llar, identificant-les en l'imaginari col·lectiu de forma clarament estereotipada com alcohòlics i drogoaddictes. No obstant les dades demostren que aquest no és un hàbit universal i generalitzat, resultant ser més de la meitat les persones sense llar que diuen no consumir

alcohol i encara més incidència d'abstinència a altres drogues. És en aquest aspecte on apareix la pregunta irresolta: la situació insostenible de trobar-se sense llar afavoreix a la malaltia mental i al consum d'alcohol i tòxics com a resposta? O és la malaltia i la drogodependència causa del sensellarisme?. Autors (Muñoz, Vázquez i Vázquez i Cabrera) defensen el concepte de pèrdua de salut i addicció no com a factor causal del sensellarisme sinó com a component que acompanya a la situació extrema d'exclusió social com és viure sense llar. L'única resposta segons dades catalanes és que les problemàtiques de salut són considerades, per les mateixes persones, factors desencadenants a la seva situació. El carrer és consum, destrossa i mata de manera lenta però implacable tal com expressen els protagonistes de l'obra de Tejero i Torrabadella. Amb això es vol dir que la cronificació de malalties i el debat diari entre la vida i la mort fa conscients a les mateixes persones i també a la resta de societat de la seva vulnerabilitat, però no per això l'acceptació de manca de salut, un exercici difícil i que pot esbiaixar les dades extrems dels informes. Muñoz, Vázquez i Vázquez (1998) parlaven de població en situació de risc de salut amb major propensió a desenvolupar malalties orgàniques com mentals des de simptomatologies ansioses i depressives, passant per l'esquizofrènia, malalties respiratòries, hepàtiques i infeccioses com la tuberculosi i el sida.

En darrer terme es vol fer referència a casa nostra, per acabar de contextualitzar el perfil sociodemogràfic de la persona sense llar. Catalunya l'any 2012 era la comunitat davantera amb major distribució de persones sense llar de l'estat espanyol, seguit de la comunitat de Madrid i d'Andalusia, coincidint ser les tres comunitats amb major oferta de serveis i equipaments per a persones sense llar.

Pel que fa al nostre territori només hi ha un estudi fet arreu

de Catalunya l'any 2001¹⁰; en aquest hi van participar 425 municipis manifestant que 200 no detectaven persones sense llar en el seu territori i 225 informaven un nombre determinat, sumant entre ells 8.043 persones a tot Catalunya. Per altra banda, poc abans, en l'àmbit territorial de la província de Barcelona (2000)¹¹ donava la xifra total de 7.088 persones amb un 88% de concentració a la seva capital. I és que de persones sense llar n'hi pot haver a tota vila, poble o ciutat però la realitat és que l'aglutinament de persones sense llar se situa a la gran ciutat, anomenat *efecte concentració*. Un major impacte en grans nuclis urbans per la seva pluralitat i per la major oferta d'oportunitats laborals, vitals i de serveis. Per aquest motiu, Barcelona és on el seguiment de la realitat de les persones sense llar és més ordenada; dut a terme pel Servei d'Inserció Social (SIS) de l'administració municipal i per la Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar de Barcelona (XAPSLL). La XAPSLL està formada per una trentena d'organitzacions i el mateix ajuntament, i ha realitzat informes sobre la situació i l'evolució de les polítiques d'atenció en les que s'ha sistematitzat la informació de totes les entitats a més de fer recomptes del número de persones que dormen al carrer una nit concreta. I és que l'evolució del fenomen de sensellarisme a Barcelona¹² en un estudi del 2013, evidencia una tendència a l'alça del fenomen a la capital catalana en els darrers anys coincidint en l'esclat de la bombolla immobiliària i la crisi econòmica. Les mateixes fonts també ens mostren el declivi de persones sense llar

¹⁰*Sense sostre i barraquisme* (2001) dut a terme pel Departament de Benestar Social per encàrrec del Parlament de Catalunya i el Govern de la Generalitat.

¹¹*Disseny del model d'intervenció social amb persones sense sostre a la província de Barcelona* (2000).

¹²Veure l'annex 1. Taula 2- Dades rellevants de Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona. Any 2011 i any 2013.

que pernocten en petit grup o en família, fet que en aquest cas concret no ens confirma la familiarització com un fenomen emergent a la ciutat de Barcelona.

4.4.3. La mirada biogràfica

“Són necessaris estudis que serveixin i no es facin al marge dels afectats, amb la sensació afegida que l'exclusió ha esdevingut objecte d'estudi sense els subjectes” (Cardona, 2004:36).

Tal com reclama Cardona, es creu imprescindible incloure la veu de les persones protagonistes per tal de comprendre el fenomen des de l'exploració de la subjectivitat i del seu recorregut vital. Aquest apartat ha estat elaborat a partir dels documents de Tejero i Torrabadella (2005), Busquets (2007) i de tres breus narracions de persones amb qui vaig mantenir una estreta relació personal i educativa durant l'estada de pràctiques a la Fundació Arrels de Barcelona. Els relats són acompanyats per retrats de Lee Jeffries, artista qui ha volgut fer visible els que normalment passen desapercebudes davant els ulls de la majoria.

22 anys dormint sobre el terra dur de les pistes de petanca, anys després il·lusionat a jugar-hi

Va ser en Sergi a qui li vaig demanar si estaria disposat a que féssim conjuntament la seva història de vida, era un dijous i estava il·lusionat. Vàrem programar les tardes del proper dimarts, dimecres i dijous per a la seva història de vida. Feia dies que m'anava donant càpsules de la seva vida, del seu passat i del seu present. Ell va ser qui em va animar a fer el projecte socioeducatiu al voltant de la petanca i qui em va portar a les pistes de

Folch i Torres, allà em va dir i ensenyar el racó on va dormir 22 anys de la seva vida i em va explicar l'anècdota que un dia de pluja intensa es va despertar flotant dins el sac de dormir a l'altra punta del parc. *Qui m'hauria dit que anys després hi acabaria jugant a Petanca i jo dormint en un llit com cal.* En Sergi té 54 anys, més de mitja vida l'ha dormit al carrer i de dia acompanyat amb un cartró de vi o un pac de llaunes de cervesa. *Sóc un alcohòlic nena,* em va dir un dia. L'alcohol, el meu pare i les dones m'han portat al carrer. *A vegades vaig a casa a veure a la meva mare i a buscar roba, al meu pare l'ignoro com si no hi fos. He tingut dues relacions i anys després m'han dit que era pare, i fins i tot avi.* Sembla ser que els seus descendents i les seves anteriors parelles no el remouen per dins però la seva mare i l'alcohol sí. Aquell dijous que vàrem programar la seva història de vida, suava i tremolava mentre fèiem roses de cartró per Sant Jordi i em va dir que no havia begut durant el dia i que havia de marxar a esbargir-se. El dia després va trucar l'encarregat de la pensió, on dormia des de feia tres setmanes i que pagava la institució amb una mínima aportació de la seva Renda mínima d'inserció (RMI), que en Sergi era a l'Hospital, que havia arribat a la pensió el dia anterior amb un quadre crític de la síndrome d'abstinència. El divendres va tornar a dormir a la pensió i el dissabte va venir al Centre Obert, ens va explicar el què havia passat i demanava ajuda per iniciar un procés de desintoxicació. El següent dilluns des del Centre Obert es va demanar cita al CAS, esperant que no canviés d'opinió durant l'espera a la visita. Dilluns a la tarda es va presentar begut i cridant al centre: que la Fundació li robava els cèntims per pagar la pensió, que havíem d'anar a jugar a petanca i que s'havia de dutxar. La coordinadora li va dir que entrés, es relaxés i al llarg de la tarda es dutxaria una vegada passada l'eufòria de l'alcohol. Estava excitat i agitat, provocava a altres persones ateses i va agredir mínimament al recepcionista, fet que li va provocar l'expulsió directa del Centre Obert durant els propers 15 dies. Amb la mateixa simptomatologia es va presentar a la pensió fins que van alertar els mossos d'esquadra. En Sergi torna a dormir al carrer, els dies després havíem de fer la història de vida que l'il·lusionava. El dilluns següent havia de participar a l'activitat de petanca a terres on ell havia dormit i somiat, i res ha sigut possible. Aquella tarda de dilluns quan s'iniciava el projecte de Petanca ell era a les pistes Folch i Torres, em va sorprendre veure com la seva imatge en tan sols deu dies havia desmillorat tant, anava brut i begut. Amb una colla de companys de carrer ens van observar com jugàvem. En Sergi es va negar a participar en l'activitat tot i oferir-li amb bona predisposició. Acceptava i volia ser fidel al càstig d'abstenir-se lluny del centre durant quinze dies, així m'ho va fer saber. Aquella tarda va ser dicotòmica, sentiments

contraposats entre la pista i el banc.

Fer-li la història de vida no va ser possible, així com tampoc són possibles tots els èxits en la nostra professió de l'Educació Social. T'has d'adaptar a l'altre, seguir el ritme que marca a la persona i acompanyar a tirar endavant o a tornar començar. Aquesta és una de les experiències i relació que més m'ha remogut per dins.

Tinc una jornada de 4h hores al dia per bé propi i de l'administració

En Miquel viu temporalment a un dels albergs de Barcelona, deu tenir al voltant dels 50 anys. Cada tarda arriba al Centre Obert: es posa a una taula, estén dues fulles de paper de diari i es fa les seves cigarretes. Un dia m'assento al seu costat i li demano permís per observar les seves manualitats, separant el tabac ros del negre.

En Miquel quan surt esmorzat de l'alberg, fa una ruta (la mateixa cada dia) recollint burilles de cigarreta. La seva ruta passa pel Portal de l'Àngel i els diferents Corte Inglés del centre de Barcelona que em diu que és la millor zona de burilles. Cada matí al cendrer rectangular del Corte Inglés del Portal de l'Àngel hi ha una dotzena de persones em diu, entre ells jo, *és el millor cendrer de Barcelona*. En Miquel treballa quatre hores diàries per ser autosuficient pel seu consum de tabac. Em diu que no només ho fa per fumar, té la ment ocupada i fa un bé públic. Quan acaba diu: *t'agrada la pluja?*. *Depèn la situació i el què tingui que fer*, li vaig respondre. Doncs per a mi un dia de pluja són dos dies sense ocupació ni fumar. En Miquel sempre que compartim una estona de cigarreta a l'entrada del Centre Obert, un lloc idíl·lic per a iniciar converses informals i d'on n'han sorgit grans vincles a la meva experiència. Un lloc on visualment estàs en igualtat de condicions, tots i totes mantenim una estreta relació amb el tabaquisme. Allà també he practicat la mirada social, per a molts el tabac pot ser un acte socialitzador, a la zona de fumadors és un lloc comú de persones solitàries. Sempre que en Miquel em veu amb una cigarreta industrial als llavis em diu: *capitalista*. El primer dia em va semblar rellevant, fins i tot a una sala de fumadors es poden observar gustos, estatus i escales de valor. En Miquel m'ha despertat

llargues estones de reflexió a la tornada cap a casa al voltant de les escales de valor i l'estructura de pensament prosocial i antisocial.

Prefereixo dormir al caixer automàtic que anar a un menjador social...

En Josep cada tarda apareix pel Centre Obert quan falten deu minuts per tancar. Entra i es passeja, vol passar desapercebut com hi passa al carrer, però a dins el centre tota persona és vista i observada. Feia dies que hi volia conversar però no era gens fàcil, és una persona hermètica i de difícil vinculació. Un dia va arribar a mitja tarda i em va sorprendre, aquest comentari va ser l'inici entre ell i jo. En Josep té 83 anys, castigat i demacrat pel carrer però de mobilitat àgil i caràcter trencador. Fa 50 anys que dorm amb caixers automàtics, diu sentir-se a gust pel bon despertar dels banquers. Aquell dia en Josep no és va desorientar en el

temps, aquell dia volia compartir un neguit. *Fa dies que tinc sensació d'ofec, demà passat tinc hora al metge.* El què necessitava aquell dia no era una habitació on passar la nit, eren dues orelles per a deixar anar una simple frase. És important escoltar i observar, comprens realment la necessitat i és útil per no anticipar-te a oferir quelcom no desitjable en aquell moment. El dia següent va venir els deu minuts habituals, el temps necessari per a dir-li que li anés bé al metge. En aquell moment jo tenia la necessitat de recordar-li que ell era present i important. El dia després va venir directe a ensenyar-me l'informe mèdic, no recordo ni tan sols que posava clínicament, els meus ulls es van dirigir al comentari: HOME DE 83 ANYS, VIU AL CAIXER AUTOMÀTIC.

Els dies posteriors en Josep em va explicar durant els seus deu minuts d'estada al Centre Obert la seva sorprenent gestió econòmica.

BALANÇ MENSUAL	
Ingressos	Despeses
Prestació de vellesa 404,80€	Esmorzar al bar: 2€/dia 60€
	Dinar d'entrepà al bar: 6€/dia 180€
	Sopar: dues pomes i un bric de llet comprat al supermercat: 2€/ dia 52€
	Tabac: 9€/ setmana 36€
	Sopar al bar el dissabte al vespre: 8€/ setmana 32€
TOTAL: 404,80€	360€
BENEFICI DE 44,80€	
<p><i>Aquests són els meus números, veus que sóc un privilegiat que cada més puc estalviar i comprar-me una peça de roba, em deia amb un somriure d'orella a orella. Així és com em puc permetre portar una vida normalitzada i estar acompanyat la major part del dia. El que em fa feliç és anar a sopar els dissabtes al vespre al bar i llegir cada matí el diari amb un cafè amb llet calent. Mai he volgut anar a un menjador social, em moriria!!! Sé que podria dormir en un llit amb la pensió que tinc però no em podria permetre el què puc fer si dormo al caixer. El què dóna sentit a la meva vida no és dormir.</i></p>	

En aquests relats i en les trajectòries analitzades de l'obra de Tejero i Torrabadella (2005) trobem experiències conflictives que condicionen trajectòries vitals: abandonaments, abusos, maltractament, autoritarisme patriarcal, etc. Vivències que malmeten la identitat i l'autoestima de la persona en el si familiar. Desigualtats i destructors d'afecte que dificulten la construcció de

subjectes afectius, capaços d'estimar a d'altres i a ells mateixos. Persones que han viscut una socialització primària en opressió, ofegament i violència, i la perceben amb ràbia, dolor, incomprensió i pena per l'abandonament i el maltracta rebut. Una vinculació conflictiva i traumàtica que pot comportar a trencaments familiars i enderrocar el pilar de suport, solidaritat i contenció davant situacions crítiques o vulnerables. Cabrera (1998) diu: *les persones que han perdut la seva llar, han perdut el nínxol afectiu en el qual refugiar-se*. El sentiment i la paraula soledat apareix constantment, uns l'ubiquen a la infància i es perpetua al llarg de la vida i d'altres apareix des de la pèrdua del sostre. D'altres no l'accepten en la seva pròpia imatge, no volen ser vistos amb llàstima i degradació humana. És sorprenent com el discurs d'algunes persones no és resignant i no s'ha perdut l'esperança de reconstruir experiències afectives amb sentit; d'altres amb esperit inconformista i rebel·lia actuen amb transgressió i conductes asocials mitjançant la delinqüència i la submissió. És en aquest punt quan la persona passa a ser un subjecte culpable i es perd de vista la seva voluntat i capacitat de canvi. La persona interioritza les pèrdues, alhora que reflexiona sobre la seva participació i responsabilitat social. Víctimes de processos d'exclusió social però responsables de la seva trajectòria vital.

Persones maltractades que per omplir un buit, compensar i donar resposta a un profund malestar poden emmalaltir en l'addicció. A l'apartat anterior qüestionàvem l'estat de salut i el consum de tòxics com a causa o conseqüència de la situació de sense llar, per això no podem defugir de la vivència i de la trajectòria additiva de les mateixes persones per poder entendre la seva interacció.

Amb la beguda ho perds tot, perds la vergonya, perds les amistats, perds el treball que es el fonamental perquè és allò que dóna la vida, i perds el cap, perds la dignitat. (Eduard)

Jo lluitava i primer deia que no, però em deien "tienes que beber", i primer bevia poc, però em vaig acostumar, a vegades t'obligaven, la vida de carrer és molt forta, jo estava espantat, però no coneixia res (...) vaig patir molta gana, i per això havia de demanar i em donava per un entrepà i per una ampolla de vi, perquè com que estava amb ells tenia que comprar vi. (Eduard)

Passes molt de fred, molt, la gent hi ha de tot (...) vas a cases okupes, de festes i menges poquíssim, beus molt, èxtasis, coca, heroïna, molta droga, molta, et perd, et perd, el carrer, et destrossa, et demacra per fora i per dins, no tens forces, se't tanca l'estómac i només vols beure, vols oblidar-te saps? I agafar la gran tajada, i si em tiro per terra em tiro. (Carla)

(Tejero i Torrabadella, 2005: 183-187)

La pèrdua de control, decisió i capacitat d'agència al carrer és més banal i el consum passa a ser el mitjà per compensar insatisfaccions i esdevé una finalitat en si mateixa.

En consum i l'addicció no és l'únic element que afecta el procés de deteriorament de la persona sense llar, també ho són la cronificació de malalties o debatre's entre la vida i la mort quan es pren consciència de la seva vulnerabilitat. Un procés de declivi en la qualitat de salut, un deteriorament amb el pas del temps tant físic, amb la manca d'higiene i deixadesa, com emocional i psicològic amb una afectació el seu sentit vital a la vivència a la situació. Cossos erosionats i desolats que expressen dolor i malestar, que sobreviuen en

un procés de lenta mort. No tenir feina que permeti tenir cura d'un mateix i d'altres, de mantenir una llar i d'establir relacions, no tenir un espai on construir identitat i un lloc de família, socialització, activitat i relació social. Una situació que amb el temps es manifesta i resulta amb comportaments i sentiments de fracàs, desconfiança, desesperança, impotència i culpa quan la persona pren consciència que és allò que no vol ser. Sentiments que bloquegen els esforços de la mateixa persona i afecten el procés de reinserció i incorporació social amb la falta de seguretat personal i de la seva possibilitat a canviar o a mantenir compromisos. Segons Castel (1995), la persona viu la situació des del patiment i l'individualisme negatiu amb aïllament, raresa i sentint-se víctima de maltractament i abús. Declerck (2001), més arriscat, declara el sensesostrisme com a psicopatologia específica amb dessocialització, autoexclusió i l'assumpció de la situació amb totes les conseqüències psicològiques i emocionals de patiment i desviació que aquesta comporta a llarg termini amb resistència a millorar.

Si prenem distància i perspectiva al món interior i a la vivència, creiem que el procés és reversible i superable amb esperança i possibilitat, però la persona necessita altres, de proximitat i solidaritat. Per això és necessari que societat civil, institucions i l'administració eviti actituds paternalistes, culpabilitzadores i d'incomprensió. Lluny de discursos iniciats amb: *s'ho han buscat, no volen* o no es deixen. Tenint present la gran complexitat del fenomen social i la peculiaritat i el recorregut de cada persona. És singular com la persona en situació de sense llar no s'identifica amb el col·lectiu i desitgen formar part de la normalitat establerta a la societat, encara que aquesta no sigui sempre la més justa.

Apropar-se a una institució o servei pot convertir-se en el primer pas d'acció i transformació d'un mateix i de la situació. Però no és senzill per la persona que porta una trajectòria de desarrelament i apareixen sentiments de pudor i d'incomoditat per compartir espais amb persones desconegudes i dificultats per acceptar el règim disciplinari que limita i ofega a una ànima adulta i lliure. Sorprèn quan la persona no vol dormir a l'alberg municipal, però és ella qui valora si la seguretat i l'aixopluc compensa la seva pèrdua de llibertat i la devaluació subjectiva de l'estatus de persona adulta. La vivència del sensellarisme va marcat per una progressiva desarticulació dels horaris i dels ritmes de vida quotidiana entre el temps i l'activitat, i que acaba sent buida de contingut en els seus dies i fins i tot anys. El temps lliure és viscut com a temps mort i des de l'avorriment. Omplir el temps és funcional per mantenir la ment ocupada, donar sentit d'utilitat i competència, per això la persona en llibertat personal decideix com estructurar el seu ritme d'activitats i horaris; sobrevivint al carrer, recollint puntes de cigarret, demanant diners, d'altres sol·liciten ocupació a institucions. No obstant això, per alguns l'encadenament a activitats es viu com una proposta forçada, infantilitzadora i pèrdua de llibertat.

Una altra dimensió del desarrelament té a veure amb la pèrdua de vincles i relacions, on la desvinculació dels lligams, té un impacte fonamental en sentir-se en soledat i aïllats. Professionals d'Arrels, em van verbalitzar la vulnerabilitat de vincles com una teranyina que es va desintegrant i com més dèbil és més difícil de sostenir-se. La institució pot ser funcional com a contenció de desarrelament tant físic com emocional: tenir un lloc on anar i sentir-se a gust, construir noves relacions amb professionals i entre iguals, no sentir-se estrany en un espai en igualtat de mancances personals, econòmiques i

materials.

La relació del subjecte amb la institució ens parla d'un procés de canvi i transformació, un procés no lineal amb intermitències en les estades (recaigudes, abandonaments...) però que impacti en com se sent, veu i viu el subjecte.

No es creu que la responsabilitat individual de transformació i creixement personal passi a mans d'institucions, serveis o de l'administració, tampoc que siguin tribunals morals ni llocs estigmatitzats. Cadascuna té el seu encàrrec i la seva manera de funcionar, amb diferències en les normes, conductes i sancions; anomenats d'alta, mitjana o baixa exigència en funció de la seva rigurositat i control. Els uneix la funció social per garantir la contenció i el control d'una població que continua generant percepció de risc i incomoditats socials a més d'esdevenir un espai de dignificació i reestructuració de valors, orientacions i actituds.

L'exigència del servei és el que posa en joc la capacitat d'adaptació i aprenentatge i la tensió entre l'autonomia, la dependència i la llibertat. La persona no es vol sentir subjecte i dependent de la institució perdent llibertat personal. La persona vol mantenir la seva capacitat d'agència i capacitat per decidir i actuar, sovint amb exigència i dificultat per construir relacions d'interdependència. Aquest és un dels principals motius que dificulten la vinculació de les persones en situació de llar en institucions especialitzades, sobretot en aquelles amb elevats graus d'exigència. És evident que un alberg municipal amb hora d'entrada a les 20 h en punt i sortida a les 8 h, que per entrar a compartir habitació amb vint

persones no es poden presentar evidències de consum serà un fracàs en la mesura que no s'ha contemplat les singularitats i les necessitats del col·lectiu com per exemple que sopen al menjador social de 20 a 21 hores.

Per acabar en els elements que s'han trobat en comú en els relats i els protagonistes de documents biogràfics, parlarem sobre el paradigma de benestar material, habitatge, l'ocupació i els diners, de les persones sense llar.

S'observa la poca importància a la dimensió material. Trobar-se entre els límits de la supervivència i veure's deteriorat físicament, un/a transforma l'escala de valors; prioritzant l'afecte, la dignitat i la vida davant tot el que és material. Però l'habitatge no és només un dret o una necessitat bàsica sinó un mitjà de dignificació humana. Perdre l'habitatge és també perdre un lloc en el món, quedar expropiat d'una protecció física i emocional, d'una ubicació que confereix identitat al subjecte. L'habitatge propi, el lloc on es viu, serveix per presentar-se socialment a través d'una ubicació reconeguda i compartible segons la mateixa voluntat. La pèrdua de sostre no només expressen haver sentit desarrelament, sinó patir encara més la mirada estigmatitzadora de la societat. Alguns diuen que viure sense sostre és el punt zero de subsistència i tocar fons. Existeix la triangulació entre l'habitatge, el treball i els diners, no sent la causa primera de quedar-se sense llar, tampoc la solució a la situació. *Les persones sense llar no és que no tinguin cap ingrés, el que no tenen són diners suficients per viure d'una altra manera i tenen dependència del sistema de protecció, apartats dels esdeveniments econòmics i polítics de la societat en general* (Cabrera: 1998). Els diners són només una peça de l'engranatge de suports que manté la persona coberta les seves necessitats

bàsiques i la seva falta situa a la persona a una precària línia de flotació i dins un cercle reproductor de pobresa material. El treball remunerat és el responsable de la integració econòmica, relacional i social i la seva absència no només afecta l'activitat i d'estructuració d'horaris sinó també a la identitat de la persona i és viscuda amb un fort sentiment d'inutilitat i d'invisibilitat social. Un engranatge amb inèrcia a la pèrdua i a la resignació que situa a la persona a la pobresa i a l'extrema exclusió social.

5. Intervenció socioeducativa: Taller monogràfic, persones sense llar

La següent programació s'ajusta al programa de l'assignatura *Tallers Monogràfics* de tres crèdits que s'inclou en el darrer semestre del quart curs del Grau d'Educació Social. Amb la intencionalitat d'oferir eines i instruments que expliquin continguts determinats del grau així com donar resposta als interessos d'ampliació de continguts, estratègies o reflexions manifestades per l'alumnat. El seu desenvolupament és mitjançant tallers monogràfics que tracten temes diferents i que estan impartits per professionals especialitzats en les temàtiques abordades.

El taller monogràfic de persones sense llar s'encarregarà d'aplicar i posar en pràctica les competències bàsiques previstes d'un tema especialitzat dins l'Educació Social. El taller té una doble finalitat, en primer lloc mostrar les investigacions realitzades sobre el col·lectiu i en segon lloc oferir una proposta didàctica de treball envers el col·lectiu de persones sense llar on l'alumnat pugui aplicar els seus coneixements i les habilitats. Ens apartem així d'una formació on presentar la recopilació i acumulació d'informació i el subjecte és un simple receptor passiu. La seva aplicació serà el dijous 7 d'abril de 2016 dins l'assignatura de *Tallers Monogràfics* en el seu horari de 17 a 20h a les instal·lacions de la Universitat de Vic.

5.1. Metodologia: taller com a instrument pedagògic

Per ajustar-se dins l'assignatura de *Tallers Monogràfics* i per convicció personal, la intervenció es durà a terme en format taller; un treball específic amb un fil conductor que li dóna identitat pròpia.

El taller es presenta com una estratègia didàctica productiva d'ensenyament i aprenentatge dins la pedagogia innovadora i moderna de la filosofia pràctica de l'Escola Nova. El moviment de l'Escola Nova o Activa apareix com a crítica a l'escola tradicional i autoritària. El taller neix com a model de construcció de conceptes a partir de l'acció-reflexió de l'educand i la funció activa de l'educador o l'educadora.

Reyes (2008: 2) defineix el taller com un "espai de treball on té lloc un procés d'ensenyament-aprenentatge en el qual els participants tenen com a objectiu aprendre coneixements i habilitats instrumentals a través del treball en grup amb l'objecte de produir un treball o evidència final".

Aquesta definició exposa l'aprenentatge actiu i la participació com a característica principal. La participació de l'educand s'entén com el nucli i alhora font de la construcció d'aprenentatges i coneixements a través de la intervenció i pràctica de continguts, sent els continguts i els problemes pràctics el fil conductor de l'aprenentatge sobre un tema específic.

El taller es dissenya entorn una seqüència d'activitats integradores amb l'objectiu d'aproximar-se al coneixement sobre un tema específic. Aquesta característica té la potencialitat de desenvolupar-se a través d'una àmplia varietat d'accions o tècniques formatives (estudi de casos, resolució de

problemes, reflexió, debat, argumentació, contrastació d'idees i d'hipòtesis, accions d'experimentació, discussió, etc) i ofereix múltiples avantatges com la possibilitat de desenvolupar competències variades (instrumentals, interpersonals i sistèmiques) i ser una eina flexible que permet despertar la creativitat de cada educador/a en dissenyar, segons intencionalitat educativa, el nombre i tipus d'accions formatives amb les quals s'articularà el taller. Aquest caràcter polivalent, permet la seva aplicació tant en l'educació formal com no formal, l'acomodació a un context concret i a les característiques i necessitats dels educands, a més de tenir validesa a totes les àrees de coneixement.

El taller a més de ser una manera d'organitzar i traspasar coneixement és un lloc d'aprenentatge el més semblant a la realitat quotidiana on es presenta un tema en concret per ser abordat, elaborat i transformat en la pràctica del taller. Aprenent a fer dona l'oportunitat de reduir l'escletxa entre els coneixements teòrics i les pràctiques de treball en la realitat concreta, tot aportant un aprenentatge significatiu a partir d'un procés de construcció que mai és finalitzat i d'una única resposta. Un lloc on s'integren preconceptes, sabers previs, experiències anteriors, interessos i coneixements per ser reconeguts, contrastats, validats i interioritzats en el transcurs del procés pràctic amb l'aportació del saber teòric i el saber popular creat pels mateixos educands.

El taller com estratègia dins el paradigma crític té la potencialitat de ser un espai col·lectiu de reflexió-acció. El seu caràcter grupal i cooperatiu; adaptable a grups nombrosos (fins a vint-i-cinc persones) que faciliten la interacció de curta durada i de treball intens, agilitza i desperta la implicació i motivació individual, i es posen en pràctica d'altres

competències transversals com: la comunicació, l'observació, la reflexió, l'anàlisi, l'argumentació i la resolució de problemes que esdevenen durant l'activitat. Un espai d'expressió que permet el dubte, la pregunta, l'error, la rectificació, el debat i l'aprovació per la construcció i l'intercanvi de coneixements.

Com a principi pedagògic, intenta eliminar la verticalitat en la relació educativa i propicia una relació horitzontal per una tasca comuna de cogestió. Per això cal que educands i educador/a es complementin tot mantenint una relació de proximitat.

El rol de l'educand defuig de ser simple receptor passiu de coneixement sent protagonista actiu i productor de coneixement individual i col·lectiu, perquè així sigui és necessària la seva integració en el grup, implicació, predisposició i participació.

El rol de l'educador/a no és qui ensenya en el sentit tradicional, és l'acompanyant en el procés de construcció d'aprenentatge col·lectiu i qui ha posat en joc la seva pròpia creativitat en el disseny del taller i els objectius educatius a perseguir. L'educador/a té l'encàrrec de portar a terme funcions múltiples i integrals com acompanyant d'un procés on els educands aprenen fent. No per això, l'educador/a perd autoritat, responsabilitat i lideratge dins el grup, és també actor actiu en el procés, amb responsabilitat d'entregar un marc de referència i ser el guia de les accions pràctiques per tal d'assolir els objectius proposats i la concreció de major productivitat d'aprenentatge.

Ha de ser comunicador/a; i requereix gran potencial comunicatiu en l'emissió i escolta, ja que en moments haurà d'entregar informació i també regular situacions de debat, contrastacions d'idees o discussions. Tot i que per principis el

taller no és una classe magistral, en moments pot ser necessària una comunicació verbal unidireccional on pugui introduir o clarificar la fonamentació teòrica del contingut. En el transcurs del taller també pren el paper d'observador i regulador amb capacitat de dinamització de grups i amb recursos personals que facilitin el rol actiu dels i les participants. Ha d'observar les conductes, comportaments, pensaments i dificultats del grup per fer-ne una bona regulació pel bon manteniment del grup i per l'assoliment dels objectius. I també serà el facilitador i l'assessor del grup en el procés d'aprenentatge; haurà d'organitzar i guiar el taller, desencadenar processos interns i grupals que propiciïn possibilitats d'autocrítica i permetin la construcció d'aprenentatge, sovint reiterant preguntes que portin a la reflexió i al diàleg.

5.2. El taller de persones sense llar

El taller monogràfic que es presenta, complint els requisits pedagògics que demanen l'organització de contingut en format taller, pretén ser una intervenció partint de la recerca del tema específic a abordar: les persones sense llar. Amb la finalitat d'apropar, conèixer i reflexionar al voltant de la realitat de les persones sense llar. En primer lloc; busca oferir un marc teòric de coneixement científic i saber dels experts, i en segon lloc, presentar diferents activitats pràctiques com a guies de lectura per a la construcció de coneixement.

5.2.1. Disseny

Pel que fa a actors i actrius de la intervenció; educands i educador/a:

Els educands, seran els alumnes inscrits a l'assignatura de *Tallers Monogràfics* del quart curs d'Educació Social de la Universitat de Vic. Un grup de vint estudiants amb coneixements superiors resultants del transcurs del grau però sense coneixements especialitzats sobre les persones sense llar, almenys dins les aules universitàries. Es preveu doncs que els educands del taller siguin desconixedors del tema a tractar, en cas contrari serà enriquidor pel procés de construcció de coneixement. Es descarta fer una comprovació dels seus coneixements previs sobre la temàtica però si una avaluació posterior al taller que es concreta més endavant del document. S'espera l'interès dels educands com a nucli motivador de participació activa en la dinàmica grupal i necessari per a la construcció de coneixement col·lectiu i per l'assoliment de la intencionalitat educativa.

Pel que fa a la persona formadora, ha de ser una persona formada i especialitzada sobre la temàtica a abordar, en aquest cas la disciplina que més s'hi adequa és des de l'Educació Social amb especialització sobre el col·lectiu amb exclusió social. Un educador/a professional expert en la temàtica i que també tingui competències, habilitats, tècniques, recursos i experiència en l'àmbit de la docència i la didàctica. També capacitat crítica i responsabilitat ètica en la seva expertesa en la temàtica i en l'acció social i educativa portant a terme el taller.

Les seves principals tasques consistiran en: exposar un recorregut teòric, oferir una perspectiva sobre la temàtica amb la màxima objectivitat possible i guiar el desenvolupament de la intervenció amb les activitats proposades. Tot això mitjançant el disseny de la intervenció que és concreta en els següents apartats.

Serà important que la persona formadora sigui flexible, amb caràcter col·loquial i informal; amb creativitat i improvisació per trobar la millor solució al repte pedagògic que tingui al davant i convidant al diàleg, disposada a la discussió i l'expressió de gustos, opinions i desitjos dels educands, i establint i creant un clima i comunicació informal però amb llenguatge tècnic, professional i específic en l'àmbit d'exclusió social.

El taller es portarà a terme el dijous 7 d'abril de les 17 a les 20 h a la sala polivalent de la facultat d'Empresa i Comunicació (Edifici F) de la Universitat de Vic, determinat per la programació de l'assignatura en la qual s'ubica el taller. La sala és del tot accessible i propera als serveis a més de complir les condicions especials que requereix el taller amb: amplitud, flexibilitat en el mobiliari a disposició de la separació i organització del grup i condicionat amb: cadires, taules, ordinador amb projector i altaveus instal·lats a l'espai.

El taller té una durada aproximada de tres hores. S'iniciarà amb una breu presentació, de deu minuts, de l'Educadora i del taller, on s'explicarà la seva missió i objectius. En el transcurs del taller es duran a terme activitats pensades amb criteris d'ordre i articulació de les activitats que responguin a la coherència interna del mateix taller. En cada activitat l'educadora explicarà les tasques específiques a realitzar, l'organització del grup i el temps aproximat que s'hi destina. Entre activitats es proporcionarà un descans de quinze minuts.

a) Objectius

El taller té per objectiu motivar l'aproximació a la realitat de les persones sense llar oferint un espai de reflexió i reconstrucció d'una mirada no estereotipada envers el col·lectiu.

D'aprenentatge

- Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat.
- Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar.
- Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar.

D'ensenyament

- Exposar i dirigir les activitats proposades amb claredat i rigor
- Esdevenir acompanyant i facilitadora d'aprenentatge
- Compartir i oferir coneixements i eines

b) Continguts

- Característiques de les persones sense llar: Terminologia, definició, classificació ETHOS.
- Quantificació de la població en situació de sense llar: Informes i dades.
- Causes que porten a una persona a situació de sense llar: Model multidimensional i multicausal.
- Sentiments, vivències i autopercepcions de les persones sense llar: Testimonis i experiències.
- Imaginari col·lectiu: mites, estereotips i prejudicis
- Dignitat i drets humans
- Conscienciació i reflexió com a futurs professionals en l'acompanyament i en la intervenció amb persones sense llar.

c) Activitats

Suport audiovisual en format presentació Power Point ¹³ que acompanyarà, com a fil conductor, al llarg del taller

PRESENTACIÓ INICIAL

- Presentació de la persona formadora
- Presentació del taller pel que fa a la seva estructura, temps de dedicació i els seus objectius plantejats

5 Minuts

TALLER MONOGRÀFIC PERSONES SENSE LLAR

Laura SOLÀ i QUINTANA

Universitat de Vic
Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes
4t curs - Grau d'Educació Social
Vic, 7 d'abril de 2016

ACTIVITAT 1

ESTUDI DE CAS

El punt de partida de l'estudi consisteix en l'elaboració de dues històries al voltant d'una persona sense llar per ser posteriorment analitzades com objecte d'estudi. Els i les participants seran els autors i creadors de dos perfils en situació de sense llar a partir dels seus coneixements previs. L'alumnat es dividirà, segons les seves preferències, en dos subgrups amb igualtat de

ELABORACIÓ D'UN ESTUDI DE CAS

- Nom
- Edat
- Nacionalitat
- Context familiar: antecedents, tipus de relació, estat civil...
- Estudis realitzats
- Problemàtiques, factors, eleccions i/o fets que han desencadenat a la seva situació d'exclusió social
- Trajectòria i situació laboral
- Temps sense llar
- Localitat, espai concret i temps on dorm actualment
- Font/s d'ingressos actuals
- Despeses diàries
- Estat de salut i relació amb els tòxics
- Una experiència destacable en situació de sense llar
- Exemple d'un dia a dia (estil de vida, pensaments, sensacions...)

¹³ Veure l'annex 2. Presentació Power Point

participants en ambdós.

Separats i ubicats en un mateix espai però amb distància entre ells per evitar tot tipus de comunicació. La persona formadora informará de totes les característiques i detalls mínims, tal com apareix en la diapositiva "Elaboració d'un estudi de cas", que ha de contenir el seu personatge.

Una vegada confeccionat el cas, s'entregarà en suport paper la graella de percentatges¹⁴ on els grups faran una aproximació a la realitat en aquelles característiques que apareixen en el seu cas de perfil de persona sense llar.

Posteriorment s'entregarà el buidatge de dades i informes¹⁵ més recents al voltant de les persones sense llar per analitzar i comprovar, amb base teòrica i real, en quina mesura s'ha reproduït un imaginari col·lectiu amb càrrega estereotipada i fonamentada des del desconeixement, si s'adequa a la realitat de les persones sense llar o s'ha intentat elaborar un

Com pensem que és l'IMAGINARI COL·LECTIU?

PREJUDICIS
MITES
ESTEROTIPS

LA REALITAT DE L'IMAGINARI COL·LECTIU

Estereotip d'home d'edat avançada, solter, sense estudis ni cultura, amb problemes d'alcoholisme i d'altres **addiccions**, que pateix **malaltia mental** i que està **al carrer** com a **filosofia de vida** mentre percep **ajudes públiques**. També **delinqüent** i font d'**inseguretat**.

SÁNCHEZ MORALES, R. (2012) "En los límites de la exclusión social: las personas sin hogar en España". OBETS. Revista de Ciencias Sociales. Vol. 7, nº2, 307-324

FENÒMENS EMERGENTS

Familiarització: increment de grups familiars per desnonament, aprinament de la composició familiar, nous nuclis familiars de divorciats i separats i monoparentalitat.

Juvenització: separacions sense fills, joves en viatges de dubtosa destinació i retard en l'emancipació.

Feminització: dona lliure i la dona exposada a violència de gènere.

Internacionalització: carència d'integració de la població immigrant i nombrosos fluxos migratoris.

Increment d'addicció a tòxics: accessibilitat de consum a totes les butxaques, impacte en salut mental.

Transclassisme: situant a qualsevol persona en situació de vulnerabilitat de risc d'exclusió.

Augment de l'esperança de vida: i les seves conseqüències.

Vulnerabilitat dels vincles: sustentació com a individus socials amb reducció d'intensitat de les amistats, relacions veïnals, comunitàries i associatives.

Individualització: dels subjectes en les societats occidentals modernes i l'afebliment de la capacitat i intensitat protectora de la xarxa relacional

TEJERO, E. i TORRABADILLA, L. (2005) *Vides al descobert: els mons viscuts del fenomen sense sostre*. Barcelona: Editorial Mediterrània

¹⁴ Veure l'annex 3. Graella de percentatges

¹⁵ Veure l'annex 4. Graella de buidatge de dades i informes

cas eludint prejudicis, mites i estereotips.

A continuació el grup s'agruparà al voltant del projector per presentar els dos estudis de casos elaborats i compartir la anàlisi al voltant del perfil de la persona sense llar d'avui.

Es demanarà que de forma conjunta es faci una pluja de prejudicis, mites i estereotips que el grup pensa que té l'imaginari col·lectiu, es vegi o no reflectit en els seus casos.

La persona formadora exposarà l'estereotip de persona sense llar i els fenòmens emergents mentre que intentarà resoldre dubtes i aportar tota aquella informació per minvar dubtes i teoritzar el perfil de la persona sense llar. Alhora incitarà a la reflexió i el debat, amb preguntes obertes, al voltant del perfil i l'imaginari col·lectiu.

És més, la persona formadora qüestionarà al grup quin terme és més adequat per parlar sobre la persona del seu estudi de cas, diferenciant la terminologia, sovint confusa i utilitzada amb desencert. D'aquesta manera i

TERMINOLOGIA

EL VOSTRE ESTUDI DE CAS ÉS SOBRE UNA PERSONA...?

CAPTAIRE TRANSEÜNT RODAMÓN
SENSE LLAR SENSE SOSTRE
VAGABUND INDIGENT POBRE
EN SITUACIÓ DE SENSE LLAR

PERSONES SENSE LLAR

Persones que no poden accedir o conservar un allotjament adequat, adaptat a la seva situació personal permanent i que proporciona un marc estable de convivència, ja sigui per manca de recursos econòmics i/o per tenir dificultats personals o socials per portar a terme una vida autònoma.

AVRAMOV, D. (1995) Is the European Union housing its poor?. FEANTSA, Brussel·les.

CLASSIFICACIÓ ETHOS

(Tipologia Europea d'Exclusió Residencial)

SENSE SOSTRE	1. Viure en un espai públic o a la intempèrie 2. Percnotar en un alberg, forçat a passar el dia en espai públic
SENSE HABITATGE	3. Viure en albergs o centres per a persones sense llar. Allotjaments temporals 4. Viure en refugis per a dones 5. Viure en allotjaments temporals reservats a immigrants i als demandants d'asil 6. Viure en una institució residencial o d'internament amb la perspectiva de ser acomiadat/da en un termini definit sense un habitatge d'acollida disponible 7. Viure en un allotjament amb recolzament sostingut per a persones sense llar
HABITATGE INSEGUR	8. Viure en un habitatge amb règim de tinença insegur. Sense pagar lloguer 9. Viure sota amenaça de desnonament 10. Viure sota l'amenaça de violència per part de família o parella
HABITATGE INADEQUAT	11. Viure en estructures temporals o no convencionals 12. Viure en un habitatge no apropiat segons la legislació 13. Viure en un habitatge massificat

FEANTSA (2007). ETHOS. European Typology Homelessness and Housing Exclusion

CAUSES

ESTIL DE VIDA?
UN SUCCÉS?
ELECCIÓ PERSONAL?

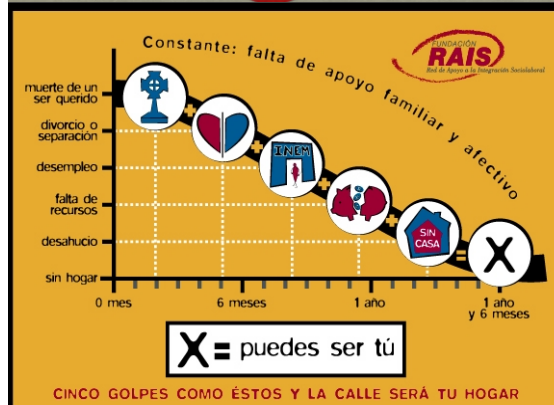
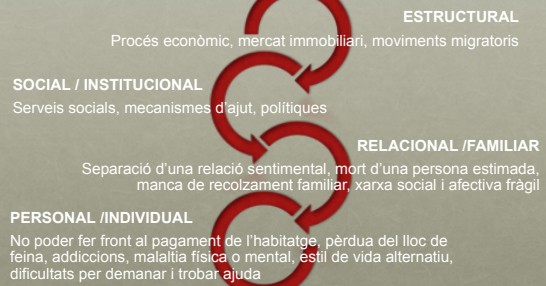
conjuntament s'anirà apropament i confeccionant la definició de persona sense llar que acabarà amb la definició oficial proposada per FEANTSA i la Classificació ETHOS per contemplar tota situació d'exclusió residencial. En aquest punt els participants també podran ubicar la situació del seu cas en la tipologia real.

Per introduir les causes i factors que porten a una persona sense llar, la persona formadora qüestionarà diferents preguntes per entrar en debat i reflexió, alhora que es recordaran les causes del sensellarisme del seu cas per concloure el fenomen com a multicausal i la interrelació de diferents dimensions en una situació d'extrema exclusió social.

Tanmateix, la persona formadora, exposarà un exemple d'intervenció municipal, el model d'intervenció a l'estat espanyol i el Housing First com a intervencions per accés a l'habitatge. En aquest punt la persona formadora també aportarà d'altra informació que

FENOMEN MULTICAUSAL I MULTIDIMENSIONAL

Procés de 7/8 successos estressants traumàtics

EXEMPLES D'INTERVENCIÓ

ÀMBIT ESTATAL: MODEL D'ESpanyA

EXEMPLES D'INTERVENCIÓ

ÀMBIT LOCAL: AJUNTAMENT DE SABADELL

	ÀMBITS
INTERVENCIÓ CAPACITADORA	Necessitats bàsiques
- Què li passa?	Relacional/ Socialització
- Què li ha passat?	Familiar
- Què vol fer?	Econòmic
- A què es compromet?	Salut (física, mental, addiccions...)
INTERVENCIÓ ASSISTÈNCIAL	Habitatge
	Laboral / Ocupacional
	Jurídic i legal

pugui sol·licitar l'alumnat o que cregui necessari al voltant de serveis i recursos adreçats a persones en situació de llar. En aquest punt també seria bo, comentar possibles intervencions i l'acompanyament a les situacions dels dos estudis de casos elaborats.

Per acabar, es posarà un vídeo per apropar-se als rostres i a la realitat de les persones sense llar, on apareixen diferents testimonis explicant el seu passat, el seu present i les seves expectatives de futur. La persona formadora, demanarà al grup la interacció de les experiències reals amb els casos elaborats i els continguts apresos fins al moment que hagin vist identificats en el vídeo.

110 Minuts

15 Minuts

EXEMPLES D'INTERVENCIÓ

HOUSING FIRST "PRIMER LA CASA"

¿MILLORARIEN LES PERSONES QUE VIUEN AL CARRER SI ACCEDISSIN DE FORMA IMMEDIATA A UN HABITATGE DIGNE?

Naixement del Housing first l'any 1992 per l'organització americana Pathways to Housing

HOUSING FIRST "PRIMER LA CASA"

Canada – Comissió Europea: Amsterdam, Budapest, Copenhaguen Glasgow i Lisboa – França – Bèlgica – **Barcelona (2013)** – Màlaga – Madrid

Model d'intervenció integral i centrat en la persona on l'accés a l'habitatge és prioritari per a millorar la vida de les persones

L'habitatge com a dret humà: oferir una llar digne, individual i permanent adequat a les necessitats de la persona

HOUSING FIRST "PRIMER LA CASA"

- **Dret a decidir:** què vol treballar i en quin moment o vol fer.
- **Suport integral:** fins que la persona ho necessiti
- Adreçat a totes les persones que viuen al carrer, especialment a aquelles en situació crònica i que pateixen una malaltia mental i / o addiccions. Separació d'habitatge i tractament
- Implica tres condicions per a la persona:
 - Aportar el 30% dels seus ingressos en concepte de lloguer
 - Mantenir bones relacions amb els veïns
 - Acceptar que un cop a la setmana la visiti qualsevol persona de l'equip de suport.
- Reducció de despesa pública

ELS ROSTRES

Càritas Diocesana Cádiz y Ceuta [Càritas Diocesana Cádiz y Ceuta]. (2014, Gener, 17). Corto "Invisibles" Càritas [Arxiu vídeo]

Descans

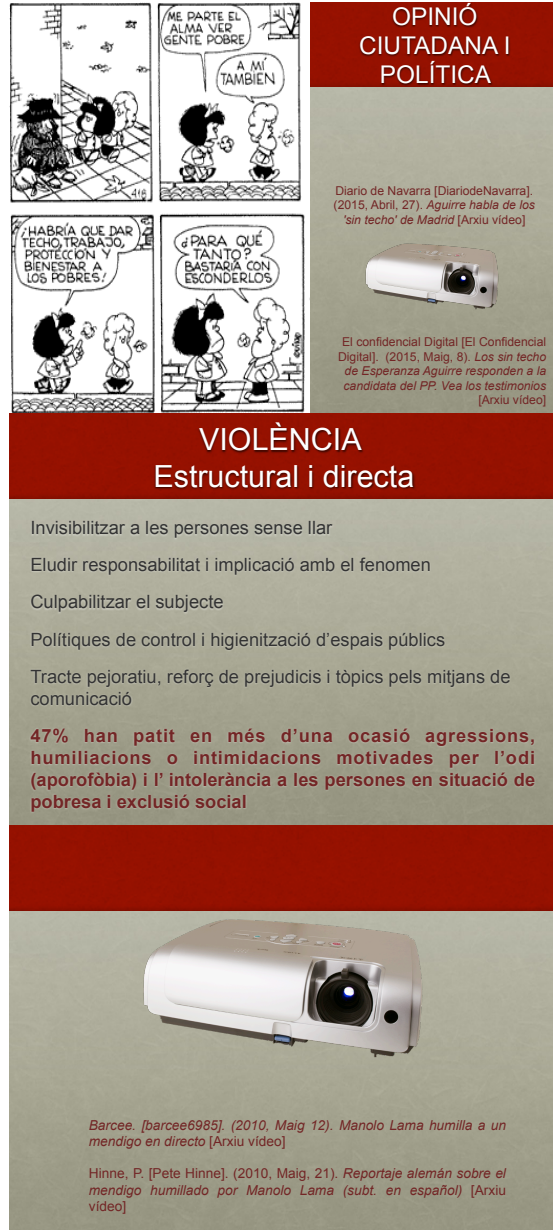
ACTIVITAT 2

AUDIOVISUALS PEL DEBAT I LA REFLEXIÓ

L'activitat següent tracta sobre la violència invisible que s'exerceix sobre les persones sense llar.

En primer lloc, es passarà en format vídeo les declaracions del passat 28 d'Abril de l'any 2015 de la presidenta de la comunitat de Madrid; Esperanza Aguirre en una trobada d'empreses del sector turístic afirmant que la indigència és un fenomen que s'ha d'eradicar perquè espanta el turisme. Deixant un espai pel debat i la reflexió en relació a les declaracions, a continuació, un altre vídeo diferents persones en situacions d'exclusió social diferent, contesten a Esperanza Aguirre.

En segon lloc, la persona formadora exposarà diferents formes de violència a persones sense llar, incidint en aquella exercida pels mitjans de comunicació i es posarà un vídeo d'exemple d'humiliació per una cadena de televisió

OPINIO CIUDADANA I POLÍTICA

Diario de Navarra [DiariodeNavarra]. (2015, Abril, 27). Aguirre habla de los 'sin techo' de Madrid [Arxiu vídeo]

El Confidencial Digital [El Confidencial Digital]. (2015, Maig, 8). Los sin techo de Esperanza Aguirre responden a la candidata del PP. Vea los testimonios [Arxiu vídeo]

VIOLENCIA
Estructural i directa

- Invisibilitzar a les persones sense llar
- Eludir responsabilitat i implicació amb el fenomen
- Culpabilitzar el subjecte
- Polítiques de control i higienització d'espais públics
- Tracte pejoratiu, reforç de prejudicis i tòpics pels mitjans de comunicació

47% han patit en més d'una ocasió agressions, humiliacions o intimidacions motivades per l'odi (aporofòbia) i l'intolerància a les persones en situació de pobresa i exclusió social

Barcee. [barcee6985]. (2010, Maig 12). Manolo Lama humilla a un mendigo en directo [Arxiu vídeo]

Hinne, P. [Pete Hinne]. (2010, Maig, 21). Reportaje alemán sobre el mendigo humillado por Manolo Lama (subt. en español) [Arxiu vídeo]

espanyola i un vídeo de reacció d'una cadena alemanya. Tot seguit es presentaran alguns titulars en relació a la violència física que pateixen les persones sense llar.

Per concloure l'activitat es visualitzarà un vídeo emotiu on persones sense llar llegeixen tweets que circulen per les xarxes socials sobre l'opinió d'alguns/es en relació a les persones sense llar.

La persona formadora al llarg d'aquesta activitat tindrà la funció de portar a terme la posada en marxa dels audiovisuals i ser la figura reguladora i incitadora a la crítica i a la reflexió individual i col·lectiva com a ciutadans/es, com a denunciants de fets injustos i com a pedagogs d'una visió real i comprensible cap a les persones sense llar.

30 Minuts

The screenshot displays a news aggregator interface with several headlines in Spanish. The first headline is "Me pegaron mientras se reían y me meaban encima" from El País, dated 6/02/2015. The second is "Pegar al 'sin techo' ya no sale gratis" from El País, dated 3/06/2015. The third is "Dado de alta el hombre sin hogar apaleado por unas 15 personas" from El País, dated 25/08/2015. The fourth is "Aficionados del Sparta de Praga orinan sobre una mendiga" from Mundo deportivo, dated 18/03/2016. Below the headlines is a Twitter logo and the hashtag #HumansForHumans Raising the Roof (Canadá). At the bottom, there is a small image of a camera and a caption: "Marambio, L. [Leon Marambio]. (2015, Agost, 28) Personas sin hogar leen tweets crueles [Arxiu vídeo]"

ACTIVITAT 3

TANCAMENT

Pel que fa a l'activitat 3 consta de quatre preguntes freqüents en relació a situacions quotidianes que poden sorgir a qualsevol ciutadà/na. La persona formadora, exposarà les preguntes per esperar resposta dels participants i seguidament es presentaran les respostes d'una entitat especialitzada en l'atenció de persones sense llar i en pedagogia de conscienciació.

Per finalitzar l'activitat, la persona formadora, recomanarà un llibre de lectura des de

Ens preguntem...

• No sabem com ajudar...

La situació és complexa i solucionar-la no depèn d'accions particulars però, com a ciutadans, hi ha algunes coses que sí es poden fer:

- Dedicar temps, parlar una estona amb la persona, saludar-la i relacionar-nos amb ells/es
- Demanar polítiques més justes

Quin consell els donaries?

El que més s'agraeix en aquells moments és que parlin amb tu, que et donin ànims i et dediquin una mica del seu temps. També és pot orientar sobre els serveis socials que existeixen a l'entorn.

S'ha de donar almoina a les persones que dormen al carrer?

Donar almoina és una opció personal: els pot ajudar en un moment determinat però no soluciona el problema. És millor oferir conversa que diners però fes segons el teu criteri.

Quan es triga a deixar de viure al carrer?

Deixar el carrer és una opció personal. El primer pas és restablir la confiança amb la persona i això és un procés llarg de mesos o anys. Un cop assolit, quan la persona decideix deixar de dormir al ras, comença un llarg i feixuc treball de reconstrucció personal.

Què fer si veus una persona dormint al carrer?

Algunes consideracions prèvies...

- Que una persona deixi el carrer no s'aconsegueix de la nit al dia.
- No és un tema policial sinó d'atenció social. No es pot treure una persona del carrer per la força.
- No et frustris si la persona que veus al carrer no el deixa demà.
- Els equips de l'Ajuntament i entitats socials segurament ja coneixen aquesta persona.

Si veus menors a la nit dormint al carrer: truca al 112

Si veus una persona sense llar estirada al terra i penses que pot trobar-se malament, avisa al 112

Pots parlar i orientar a la persona que pot demanar ajuda als **Serveis Socials** Municipals. A Barcelona també al Servei d'Inserció Social

Informar als Serveis Socials del barri o municipi amb la màxima informació possible

A Barcelona

Si sempre veus a la **persona de nit**, truca als equips de carrer de l'Ajuntament de Barcelona perquè la passin a veure

Si veus a la **persona de dia**, pots avisar a Arrels a través del localitzador de persones al carrer o a través de l'aplicació de mòbil d'Arrels Localitzador.

Si la persona que veus al carrer no atén o es fa difícil parlar amb ella, pots trucar al centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona

l'experiència del voluntariat de carrer amb persones sense llar, per animar a conèixer més sobre les persones sense llar i l'acompanyament socioeducatiu en medi obert. Alhora que informarà que al campus virtual es penjarà un document per saber-ne més¹⁶. També donarà les gràcies a les persones participants donant un breu espai de feedback pels participants que ho desitgin.

15 Minuts

ACTIVITAT 4

AVALUACIÓ

En última instància, la persona formadora entregarà en suport paper la valoració de l'acció formativa a l'alumnat que hauran d'omplir anònimament.

5 Minuts

LECTURA DE RECOMANACIÓ

Experiència d'Enrique Richard, 10 anys de voluntari "fent carrer" amb Arrels Fundació

Blog
<http://enriquerichard.es>

Moltes gràcies!!!

¹⁶ Veure l'annex 5. Per saber-ne més.

d)Avaluació

El taller no contempla una avaluació inicial de coneixements dels educands, aquests formaran part indispensable per la construcció d'aprenentatge durant el transcurs el taller.

L'avaluació la realitzaran les persones participants en el mateix: els educands i la formadora, ambdues al final de la sessió.

L'avaluació dels educands serà a partir d'un qüestionari semiobert¹⁷ entregat als últims minuts del taller per conèixer, de manera anònima i voluntària, la seva opinió en relació a la realització del taller:

- Aportació formativa i professional
- Organització i estructura
- La persona formadora
- Material, recursos i espai
- Continguts
- Aprenentatge i ampliació de coneixements
- Assoliment dels objectius d'aprenentatge plantejats en el disseny
- Grau de satisfacció

L'avaluació de l'educadora serà a partir d'una autoavaluació escrita estructurada¹⁸ com a instrument per a recollir la reflexió final i l'autocrítica envers:

- El disseny i la planificació del taller
- La realització del taller
- El seu rol com a persona formadora

¹⁷ i ¹⁸ Veure l'annex 6. Instruments d'avaluació

5.2.2. Aplicació

El taller -Persones sense llar- es porta a terme el dijous 7 d'abril de 2016 de les 17 a 20 hores a la Sala Polivalent de l'edifici F de la Universitat de Vic tal com estava previst. El seu inici comença amb demora de quinze minuts fruit que anteriorment la sala estava ocupada, que els i les participants deixessin les seves pertinences i que Rosa Guitart, professora de l'assignatura *Tallers monogràfics*, comunicqués temes transversals de l'assignatura.

Rosa Guitart com a gestora de l'assignatura, on s'ubica el taller monogràfic, fa una breu presentació de la persona formadora exposant l'ambivalència de ser una alumna i alhora una experta en el tema d'interès que girarà al voltant del taller, les persones sense llar. La professora deixa pas a la formadora i autora d'aquest treball, Laura Solà, per iniciar el taller.

(17:20- Hi ha quinze educands: deu noies i cinc nois)

Per començar el taller, jo com a persona formadora, em presento com alumna i faig un breu recorregut de la meva vivència i experiència al voltant de les persones sense llar. Explico el meu lloc de pràctiques en el darrer curs del grau en el Centre Obert de Fundació Arrels i puntualment participant en l'equip de carrer de la mateixa institució. També on actualment faig un voluntariat a la ciutat de Vic, al racó d'acollida de l'alberg municipal per a persones sense sostre. Demano als educands si coneixen Fundació Arrels, i la majora ascendeix fet que només explico els diferents serveis que integren el Centre Obert: dutxes, rober, farmaciola, consigna i activitats. Dic que va ser el naixement de la passió per conèixer més sobre les persones sense llar. A continuació, justifico i presento el taller com una proposta

per introduir un col·lectiu específic i la seva realitat per tal d'omplir un buit acadèmic en la formació del Grau d'Educació Social, ja que en cap assignatura es parla sobre el col·lectiu, si en termes genèrics d'exclusió social però no específic com és el sensellarisme, un fenomen d'extrema exclusió. També presento el taller com un mitjà de construir coneixement comú i que la meua intenció no és fer una classe tradicional i magistral fet que el taller requereix la participació, implicació, reflexió i debat dels per ara espectadors i que passaran a ser agents actius en el transcurs del taller. Explico l'estructura del taller amb una primera part d'activitat pràctica i una segona amb audiovisuals com a mitjans de reflexió i debat.

(La professora es retira del taller dissimuladament)

S'introdueix la primera activitat i s'informa de la manera d'agrupar-se i dividir-se en dos grups del mateix nombre de persones amb l'encàrrec d'elaborar un cas de persona sense llar que en posterior hauran d'analitzar elles i ells mateixos. Es visualitza en el projector les característiques mínimes que ha de contenir el cas però que poden ser creatius i afegir tota aquella informació per elaborar el seu cas amb satisfacció.

Els dos subgrups es divideixen a la sala: un grup (1) integrat per vuit

persones prefereix seure a terra, l'altre grup (2) de set persones s'acomoden amb bancs i cadires per estar més còmodes.

Agafen paper i bolígraf i comencen a posar nom al seu protagonista.

El grup 1, verbalitza fer del cas sobre una dona de nom Mercè, per fugir del tòpic d'un home, també amb l'edat. Però a mesura que avança la confecció van canviant el perfil hi augmenten la seva edat fins a 39 anys perquè el seu cas tingui coherència. De seguida introdueixen l'ambient tòxic en la seva joventut i que serà el motiu de conflicte i d'abandonament del domicili amb els seus progenitors. Amb canvis de domicili i en la trajectòria de la seva protagonista el grup es comença a confondre en com dir la situació residencial de la protagonista i els qüestiono quants anys fa que està en situació de sense llar i quants anys en situació de sense sostre, s'adonen que hi ha diferències i és font de reflexió i debat entre ells i elles. Tot començant l'elaboració del cas intentant fugint de l'estereotip acaben elaborant un cas tòpic, m'adono que tot i ser futurs educadors/es socials conscienciats i formats en exclusió social també formen part de l'imaginari col·lectiu i així o demostra el seu cas¹⁹. Tots i totes les integrants participen i s'impliquen en el cas.

El grup 2, inicia la seva confecció reproduint l'estereotip de persona sense llar amb un home de protagonista de 40 anys. Aquest grup és més prudent i en cada característica, que ha d'acabar cohesionant el seu cas, la discuteixen i sorgeix el debat, ja que volen que sigui el màxim de realista. Perquè sigui real acaben destacant totes aquelles característiques que apareixen en l'estereotip de l'imaginari col·lectiu. Aquest grup em demana si està permès dormir en caixers automàtics, se'ls hi diu que si (penso que serà un tema interessant per compartir el dubte amb tots i totes les participants). El grup té curiositat i em fan diferents

¹⁹ Veure l'annex 7. Cas elaborat pel Grup 1

preguntes, tenen interès a saber experiències reals i els explico experiències reals viscudes en estada de pràctiques. Es detenen amb els ingressos del seu protagonista Josep Maria i continuen demanant informació (els ofereixo veure un balanç mensual real d'una persona sense llar que forma part del marc teòric). El seu cas se'l van emportar i no es pot adjuntar. El grup és més heterogeni i s'observa una majoria amb alt interès i una persona distreta amb el mòbil en els primers minuts de l'elaboració del cas.

(18- S'han incorporat dues educands, una en cada grup)

Reparteixo en suport paper la graella de percentatges on han d'aproximar-se en aquelles dades que constin en el seu cas. En ambdós grups és un moment de màxim debat i reflexió, ja que apareixen molts dubtes. Discuteixen en cada una de les característiques, ja que hi ha diversitat d'opinions i desconeixement, en aquest moment també s'accentuen totes aquelles característiques estereotipades i estigmatitzades de les persones sense llar. Els grups em demanen quantes persones hi ha Espanya en situació de sensellarisme i introdueixo el dubte perquè en facin una aproximació, els dos grups coincideixen en dades esgarrifoses de milions i milers de més de la realitat. El grup 1 es detén en la distribució de l'estat espanyol i em demana dubtes, no estava contemplat però s'explica l'efecte concentració en grans ciutats per si els pot ajudar en l'aproximació de percentatges. Els dos grups s'han equilibrat pel que fa a la participació i implicació, tothom participa i s'han abandonat interferències i distraccions.

(18:15- S'ha incorporat un educand en el grup 2)

Es reparteix una graella en cada grup on consten les dades més recents en el territori. En cada grup els explico les

discrepàncies entre l'administració i les entitats privades respecte a les dades generals de l'estat, Càritas declarant que és el doble del què diu l'estat. També els explico que les dades es separen en tres informes per les diferències entre elles, dues columnes fan referències a persones sense sostre i la tercera a persones sense llar. En aquest punt també sorgeix debat i especulacions en la terminologia i els grups comencen a construir coneixement al voltant de les diferències en la terminologia.

En ambdós grups hi ha sorpreses en observar les dades reals, s'adonen que els seus casos en alguns aspectes defugen de la realitat i que en la majoria de percentatges no s'hi han aproximat. El temes de conversa entre ells i elles giren en adonar-se de la desinformació respecte al col·lectiu i que formen part i han reproduït un imaginari col·lectiu distorsionat de la realitat. Els grups estan parlant de temes específics i interessants, en aquest moment crec que tot el que està succeint en paral·lel en cada grup pot ser d'interès per a compartir amb el gran grup i detinc l'anàlisi de dades per a continuar l'activitat.

Fins aquest moment, el meu paper és d'observació, resolució de dubtes i ser mitjà per qüestionar i reflexionar sobre alguns aspectes sorgits per ells i elles mateixes.

(18:30- Algunes persones demanen quan serà el descans i se'ls deixa escollir si prefereixen en aquest moment o a les 19h tal com estava previst, conjuntament decideixen avançar i descansar en el moment predit)

Els dos grups, sense moure's gaire s'obren de manera que formen una semi circumferència i se'ls hi demana que una persona de cada grup comparteixi el seu cas i la seva anàlisi. Els i les participants demanen per fer-ho asseguts i jo els

demano per formar part de la seva agrupació per mantenir una funció de proximitat mentre escolto l'exposició dels casos amb deteniment i m'anoto tot allò que crec que serà bo remarcar més endavant i fer-ne referència amb el seu cas.

Cada grup llegeix el seu cas, explica la seva anàlisi amb les dades i les aproximacions o no que han fet una vegada les han comprovat amb dades reals. Es torna a donar un instant de reflexió col·lectiva i recau en l'imaginari col·lectiu. Un bon moment per avançar en la presentació i llegeixo l'estereotip segons una autora. En cada una de les característiques, destacades en la presentació, els demano una pluja d'idees, reflexions i són elles i ells mateixos amb les seves hipòtesis que construeixen el coneixement i el contingut, jo aclareixo i introdueixo cites d'autors i autores que corroboren el què ells construeixen, destacant algun comentari sentit en l'elaboració dels casos per compartir-ho amb l'altre grup, presento el balanç d'una persona sense llar tal com sol·licitava el grup 2, i també faig preguntes al voltant d'aquells aspectes que passen per alt però que hi ha un rerefons estructural i que marca els fenòmens emergents.

(19:10 h- Fins ara hi ha màxim d'interès i participació l'interès, el debat comú i la conversa és amplia i ens hem detingut en tot allò que ha anat sorgint. M'adono que el taller va amb un retard de 30 minuts segons el seu disseny i penso que abans de descansar seria necessari avançar amb la presentació i tancar la primera activitat)

Amb el suport visual de la presentació presento els fenòmens emergents i dono pas a les diferències en la terminologia. S'aclareixen aquells dubtes que han aparegut i que el grup 1 ha debatut entorn la terminologia- sense sostre i sense llar- durant l'elaboració del cas. Explico i

detallo apreciacions d'aquests dos termes, a més d'altres preguntes individuals que se'm fan. Presento la definició oficial de persones sense llar amb les dues dimensions que contempla (biogràfica i l'estructural) i la classificació ETHOS. Observo que el grup està a l'espera del descans, i prefereixo no detenir-me amb el contingut pendent per finalitzar la primera activitat. Continuo presentant les causes com a fenomen multicausal i multidimensional tot relacionant-les amb els casos elaborats. El grup queda sorprès de la vulnerabilitat real de tota persona en un període breu. Presento tres exemples d'intervenció, en aquest punt hi ha debat crític sobre les exigències dels serveis que dificulten les intervencions amb èxit, les incoherències i la manca de reflexió estatal en apostar amb bones pràctiques orientades en les necessitats reals del col·lectiu.

(19:30- s'acorda fer un breu descans de 5 minuts i continuar, surto amb les i els educands i una vegada transcorregut el temps tothom torna al taller sense problema i amb ganes de saber i construir més)

Els hi comento que la planificació contemplava la visualització d'un vídeo on es veuen experiències i vivències de persones sense llar per completar i concloure la primera activitat però que per manca de temps prefereixo avançar amb la presentació, ja que seria un resum on s'observa la realitat dels continguts apresos fins el moment. Una persona em demana si tindran accés a la presentació i els hi afirmo. D'aquesta manera podran visualitzar el vídeo qui hi estigui interessat.

Continuo amb la presentació on es mostra una vinyeta com exemple d'opinió ciutadana i es dóna pas al primer audiovisual.

(No se sent l'àudio i no trobo l'interruptor, apareix la professora que ho soluciona)

Una vegada vistes les declaracions polítiques d'Esperanza Aguirre en una trobada d'empreses del sector turístic, els participants no hi tenen massa a dir, coincideixen que és desgavellat i una vergonya. Decideixo que el següent vídeo on persones en situació de sense llar contesten Aguirre seria complementari i que no es visualitzi.

Interrelaciono el vídeo amb la violència estructural per donar pas a la següent diapositiva on es mostren diferents tipus de violències i per diferents agents. Es concreta aquella violència exercida pels mitjans de comunicació per donar pas al vídeo de Manolo Lama.

Una vegada vist el vídeo el grup torna a quedar sorprès i sense paraules. Un educand diu que el mateix periodista és qui darrerament ha denunciat una altra humiliació a persones captives a Madrid en un entorn d'afició futbolística. El següent vídeo, fet per un mitjà de comunicació alemany en reacció al de Manolo Lama, decideixo no visualitzar-lo. Els dic que queda a lliure visualització pels participants i els comenta que tampoc seria un exemple periodístic del tot ètic però és un millor exemple de com tractar la informació i la persona. Els llegeixo alguns titulars de premsa que es veuen a la presentació.

Visualitzem el darrer audiovisuals on persones sense llar llegeixen tweets sobre elles mateixes. El grup es queda sense paraules, però sento un comentari en veu baixa darrera meu –m'ha deixat amb un mal al cos...-.

Els faig una breu pinzellada de l'última activitat de preguntes pràctiques per qui ho vulgui mirar lliurement, ja que

decideixo què és contingut complementari i no és possible detenir-nos-hi.

Els recomano un llibre de lectura amena i presento el seu autor, i els dono les gràcies per la seva assistència i alta participació. Per últim, els demano que facin la valoració del taller i informo que tindran la presentació al campus virtual amb una diapositiva adjuntada –per saber-ne més- per aquells i aquelles que estiguin interessats a aprofundir al voltant de les persones sense llar i la seva realitat.

(19:55- finalitza el taller monogràfic de persones sense llar)

Alguns/es participants al entregar-me la valoració em feliciten, em donen les gràcies i diuen ser un tema d'alt interès.

Em comprometo amb la professora de l'assignatura enviar-li la presentació completa i una activitat de recuperació²⁰ en les properes hores per aquelles persones que no han assistit el taller i que els ofereixi un mínim coneixement sobre les persones sense llar.

5.2.3. Avaluació

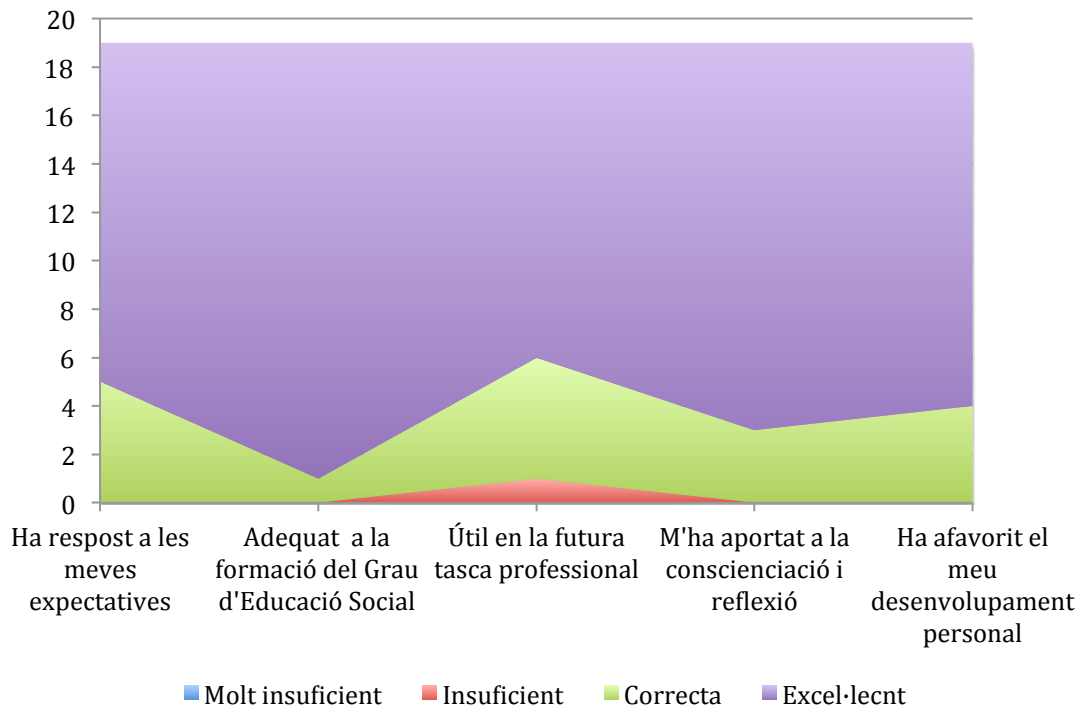
Tal com es detalla en el punt anterior, l'avaluació es concreta com estava plantejada, amb l'opinió dels participants del taller més la reflexió i autocrítica de la persona formadora. A continuació es presenten els resultats²¹ de la valoració feta pels dinou educands i posteriorment l'autoavaluació amb la reflexió i l'autocrítica de la persona formadora.

²⁰ Veure l'annex 8. Activitat de recuperació

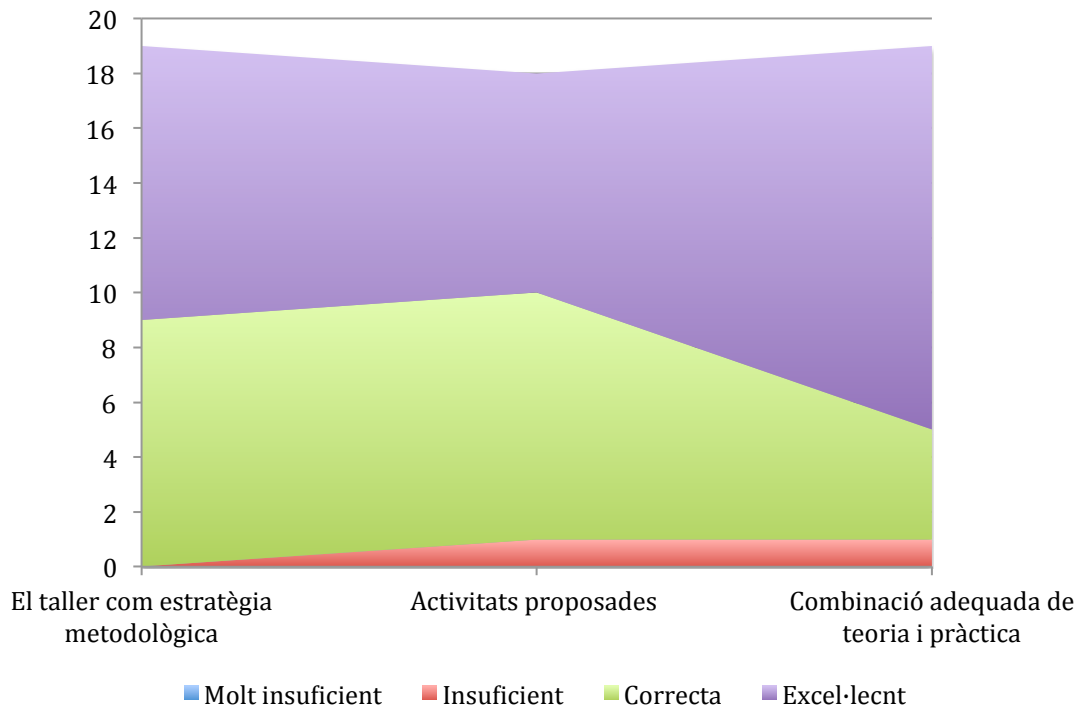
²¹ Veure l'annex 9. Valoracions dels educands

Avaluació dels educands

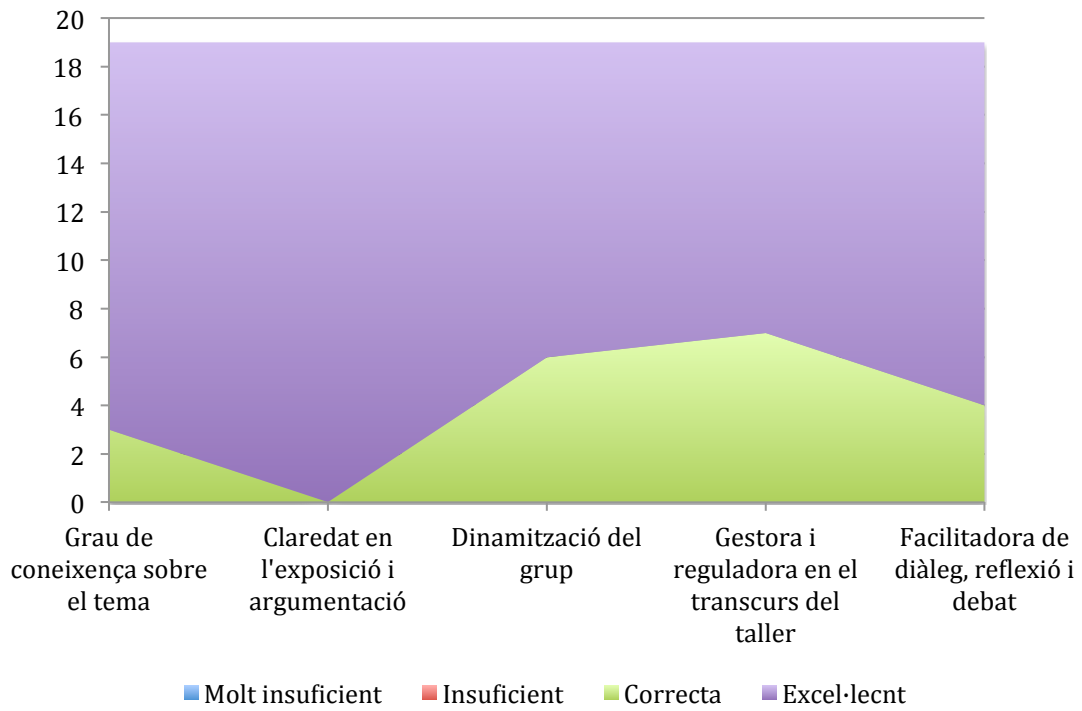
1. Aportació formativa

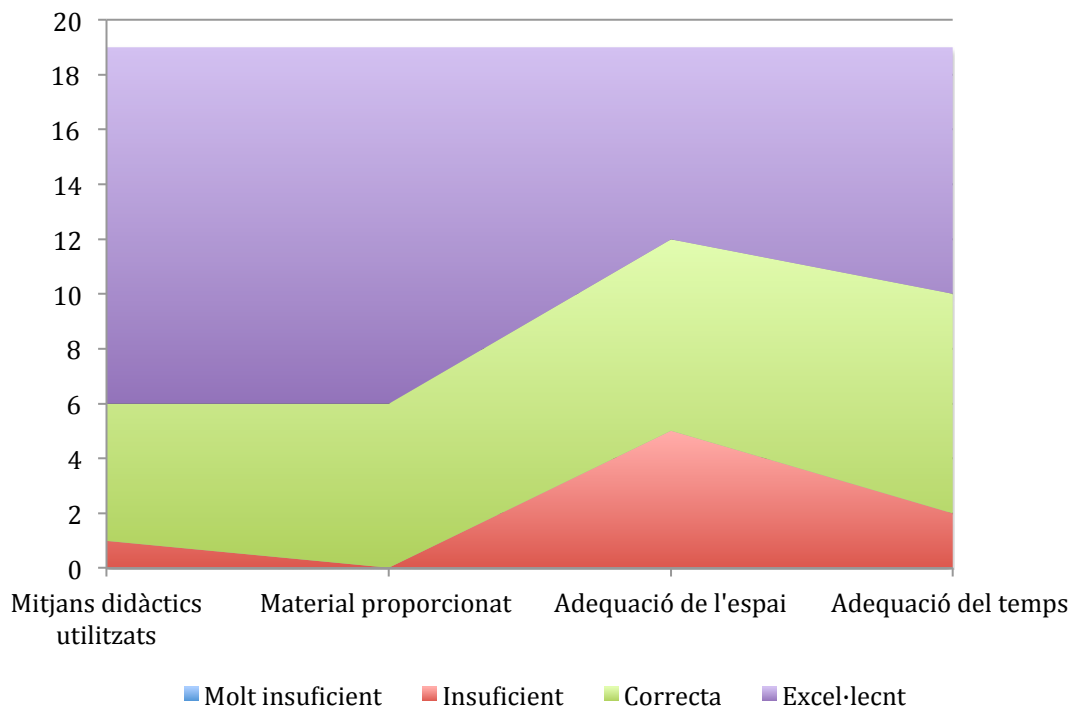
2. Organització i estructura

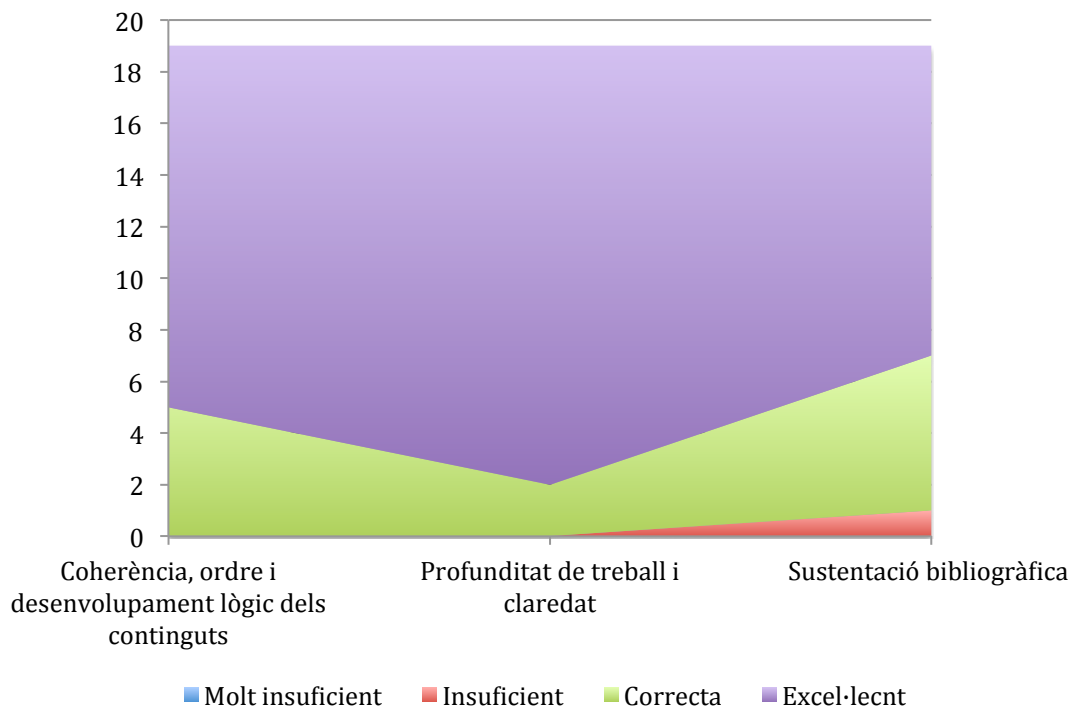
3. La persona educadora

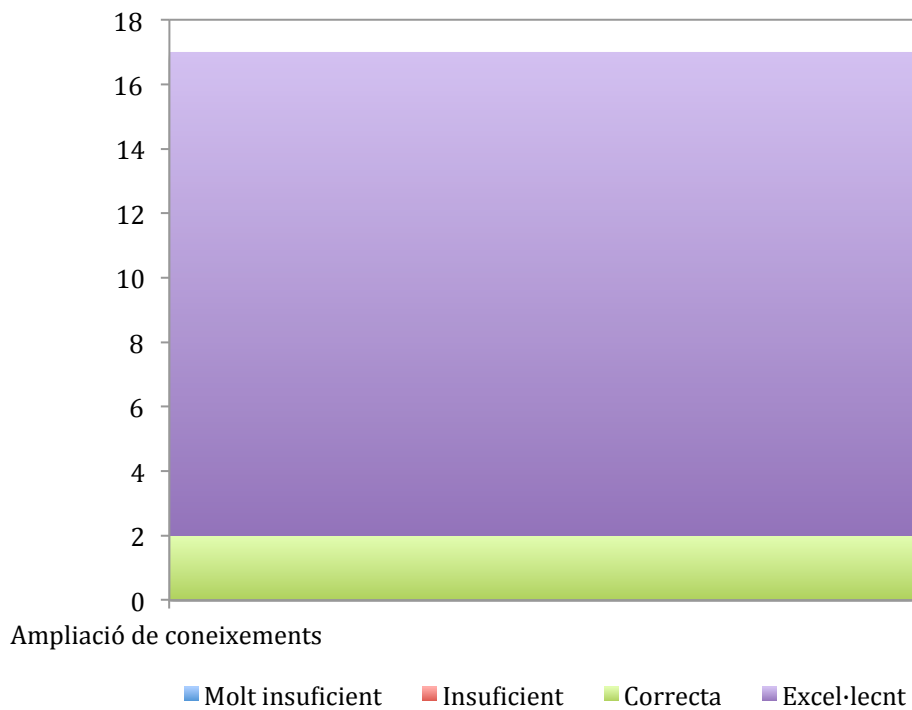
4. Material, recursos i espai

5. Continguts

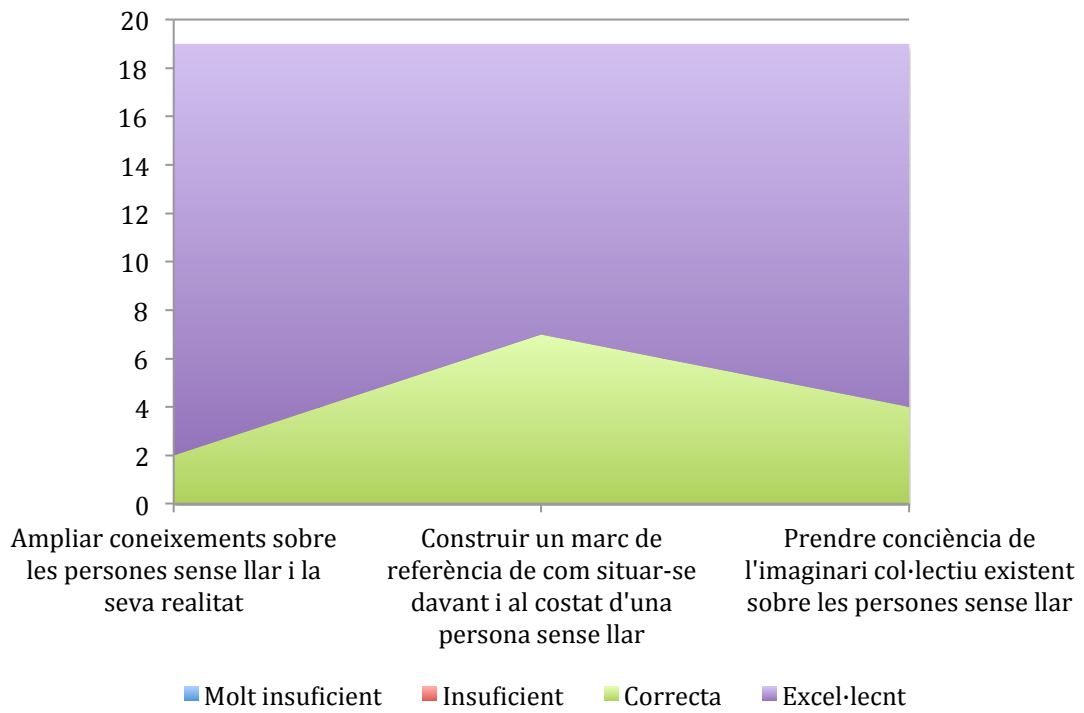
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements

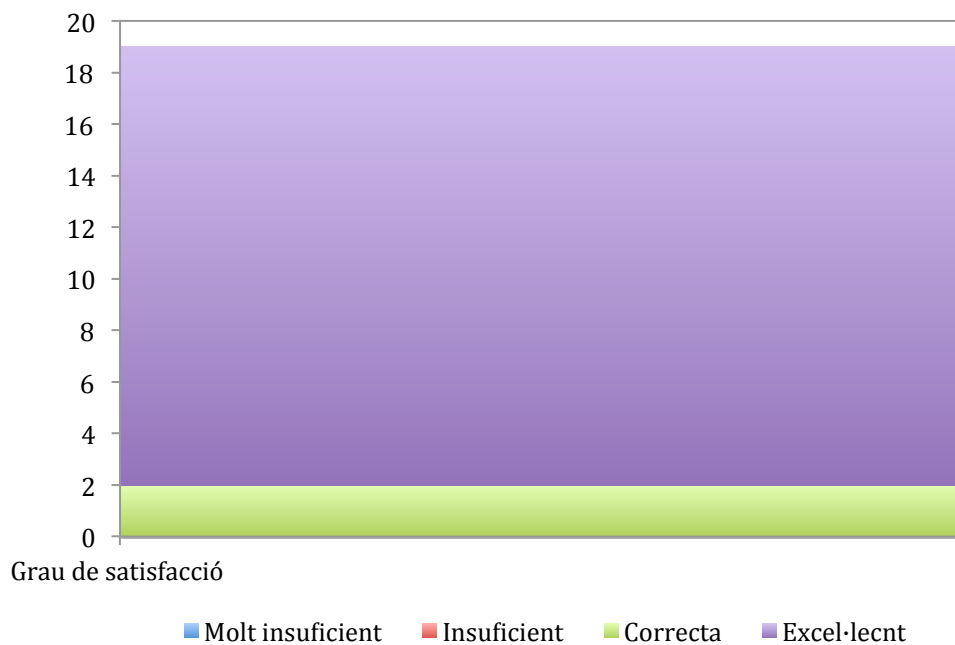
Quins:

- Realitat actual
- Realitat del col·lectiu
- Conèixer la realitat que viuen
- Conceptes sense sostre, sense llar,...
- Necessitats reals del col·lectiu
- Visió realista
- Dades reals de les persones sense sostre
- Coneixement de la realitat de les persones sense sostre i sense llar
- Coneixement de situacions reals
- Com actuar com a professional i com a ciutadà
- Falsos estereotips sobre persones sense sostre
- Treure prejudicis
- Prejudicis i mites
- Trencar mites, trencar amb estereotips
- Tots, ja que durant el grau no s'han tractat
- Tots
- Tots, ja que era un àmbit que desconeixia
- Tots, ja que no sabia res sobre els sense sostre o llar
- Tots en general
- No en tenia i me n'ha ofert molts
- Els diferents sense sostre que hi ha
- Clarificar la concepció que tenia dels sense llar

7. Compliment dels objectius del taller en el seu aprenentatge

Grau de satisfacció general

Veient els resultats de l'avaluació dels educands, es creu necessari fer un breu comentari dels punts forts i febles destacats en ella i del compliment dels objectius.

Respecte als punts febles, els més prominents fan referència a l'adequació de l'espai i el temps. Tal com s'explica en l'aplicació del taller, la meitat dels educands es van assentar a terra, per decisió pròpia, però segurament no s'esperaven que el taller no requeria un canvi de distribució. S'entén per tant que algunes persones no estiguessin còmodes en l'espai. La insatisfacció de l'adequació del temps, fou obvia, ja que només es va portar a terme la globalitat taller. Amb menor insatisfacció apareix: la sustentació bibliogràfica, tot i que cada diapositiva en la presentació estava degudament referenciada. Pel que fa els punts forts, es mostra un elevat grau de satisfacció i excel·lència en la majoria d'aspectes avaluats, destacant l'aprenentatge i ampliació de continguts, la majoria coincidint en continguts apresos. També la persona formadora per la seva claredat i grau de coneixença de la temàtica, a més del taller com aportació formativa per la desconexió i buit acadèmic esmentat pels mateixos educands en l'apartat de continguts.

En relació al compliment dels objectius d'aprenentatge, l'apartat número sis, ens indica que el primer objectiu es compleix sent ells i elles mateixes, educands, els que consideren haver ampliat coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat. Destaquen com a continguts apresos aquells que giren al voltant de l'imaginari col·lectiu i una transformació interior de percepcions i referències. L'objectiu restant, construir un marc de referència de com situar-se davant i al costat d'una persona sense llar, és ambiciós i és difícil identificar el seu assoliment, per aquest motiu en l'apartat número set, és el menys satisfactori, tot i que el compliment dels objectius en el seu aprenentatge és altament satisfactori.

Avaluació de la persona formadora

1. El disseny del taller monogràfic

El taller com estratègia metodològica em sembla del tot idònia segons la intencionalitat educativa, la planificació i el disseny proposat. També per les seves característiques fugint d'un model tradicional de traspàs de coneixement en una relació vertical. Una estratègia que requereix la pràctica reflexiva i crítica i que resulta coherent amb els objectius plantejats i els destinataris del taller, futurs/es Educadors/es Socials. L'organització temporal i d'espai, marcats per l'assignatura en la qual forma part el taller, va ser un aspecte mancat de coherència i que no es va tenir suficient present en el disseny. L'espai, la sala polivalent, és ideal en amplitud per a desplaçaments i mobilitat interior però no confortable per a llargues estones assentat, en la mateixa distribució o per escriure còmodament. Pel que fa al temps, el disseny del taller és complet en continguts i activitats per a poder construir uns coneixements bàsics i necessaris però temerari i excessiu per a portar-lo a terme amb una durada de tres hores. Tampoc es va tenir suficient en compte el taller com estratègia metodològica condicionant el temps, fet que per a la reflexió, el debat i la construcció de coneixement significatiu necessita d'un temps espaiat i flexible al ritme dels interessos, motivacions i ritme d'aprenentatge dels educands. Els objectius són ambiciosos, tot i el seu assoliment, segurament no són complerts amb el grau d'exigència que es pretenia. Els mitjans didàctics utilitzats, relacionats amb el projector, els audiovisuals i en format paper, sent els comuns, es creu que són oportuns per adequar-se a les activitats proposades. L'estructura, la coherència i la seqüenciació de les activitats es creu apropiada per la intencionalitat del taller, ja que permet una interrelació i

complementació esporàdica ideal per la construcció de coneixement en una intervenció en format taller. No obstant, hi ha continguts transversals que amb la seqüenciació de les activitats queden segregats o apareixen repetidament.

2. Realització del taller

La realització del taller es va portar a terme tal com estava plantejat en quan el dia i la durada. La posada en pràctica de les activitats va tenir variacions i regulacions per la manca de temps que va condicionar desfavorablement la seqüenciació entre les activitats proposades. La primera activitat es va realitzar gairebé complerta, excepte el vídeo que conclouia l'activitat amb la vivència i l'experiència real on apareixen continguts a mode de resum de l'activitat. La primera activitat va aglutinar gran part del taller, deixant poc temps per les dues activitats restants. Per aquest motiu, la segona activitat, audiovisuals pel debat i la reflexió va ser parcialment portada a terme i amb ritme accelerat; audiovisuals sense veure i amb poc espai de temps pel debat i la reflexió. La tercera activitat i de tancament amb preguntes quotidianes només es va presentar, sense temps per a realitzar-la. Les parts suprimides van ser decidides amb seguretat, ja que estaven prèviament prioritzades en cas de condicionants de temps, sent aquelles que no alteraven el compliment dels objectius i l'essència del taller.

La participació dels educands durant la realització del taller va ser més que excel·lent amb molt d'interès en tot moment i motivació per aprendre al voltant de les persones sense llar. La participació activa va ser detonant per a l'adquisició dels objectius plantejats que segons els

resultats de les valoracions d'elles i ells mateixos van ser assolits.

3. El meu rol com a formadora del taller

Previ a la realització del taller em sentia vulnerable, poc experta en la docència, amb mancances comunicatives i insuficient coneixedora de la temàtica, deficient com a persona formadora per portar a terme la intervenció dissenyada. Influenciada pel vertigen de passar a ser antiga companya dels educands i alumna encara a formadora experta. Però quan la professora de l'assignatura, també coordinadora dels estudis de Grau d'Educació Social i tutora d'aquest treball em va presentar com a persona experta em va fer sentir amb la seva i la meua màxima confiança per a portar a terme el taller amb l'exigència que requeria. Des de la humilitat, en la meua presentació vaig dir als i les estudiants que ells/es també eren font de coneixement i que en la construcció de coneixement comú durant el taller, jo també podria aprendre més coses i junts ens faríem més experts, així va ser. En tot moment vaig presentar i mantenir una mirada oberta, objectiva i no dogmàtica, fruit de la meua inseguretats i com a potencial educatiu en una intervenció en format taller. En el transcurs del taller em vaig sentir suficient coneixedora sobre la matèria i dels continguts, podent interrelacionar conceptes, argumentar i resoldre dubtes dels educands. També capacitada per a regular amb rigor el disseny previ, improvisant i adaptant-me a les necessitats, inquietuds dels educands i també del temps, sabent modular els continguts i les activitats proposades amb la disposició de temps i que alhora s'assolissin els objectius plantejats. Les meues habilitats comunicatives van ser les idònies

respecte al llenguatge utilitzat, la claredat en l'exposició i el caràcter col·loquial i a la vegada tècnic utilitzat quan era necessari. Tenia clar que fomentar el diàleg, el debat i la contrastació d'idees era un pilar fonamental per a la construcció de coneixement i l'assoliment dels objectius, va ser fàcil amb l'alta participació dels educands i la comoditat que vaig sentir en tot moment. Fomentar una comunicació fluida i de confiança va ser un recurs personal i també essencial en un taller per a conduir cap a la reflexió i introspecció que penso que es va aconseguir. Seria atrevit avaluar els objectius d'ensenyament des de la subjectivitat però observant la valoració dels educands resulta que el meu paper com a persona formadora va ser encertat, del tot correcte, fins i tot excel·lent per alguns/es dels educands doncs, crec que els objectius d'ensenyament són assolits. No obstant, com a persona formadora em vaig sentir amb mancances en la regulació, dinamització i acompanyament fruit de la inexperiència com a formadora superior a qualsevol pràctica acadèmica durant el grau o de la meva tasca professional. Crec que em va faltar previsió en el domini de l'audiovisual, si hagués provat l'audiovisual abans d'iniciar el taller m'hauria adonat que no es sentia i no m'hauria trobat amb un impediment de fàcil resolució. Penso que com a persona formadora sobre un col·lectiu específic requereix més experiència d'intervenció i atenció directe amb les persones, sent insuficient la meva vivència emmarcada en dues úniques institucions en pràctiques i com a voluntària, i no com a Educadora Social que exerceix dia a dia amb les persones protagonistes. Per últim, considero que mai és suficient el coneixement que puc tenir i com ja he dit l'experiència professional, reflexió que em porta a noves línies d'interès i d'investigació esmentades a l'apartat següent.

6. Valoració general i reflexions finals

Per concloure aquest treball de final de grau considero oportú fer-ne una valoració general tot reflexionant en aquest procés d'aprenentatge que m'ha permès gaudir, aportar a l'educació social i que en floreixen noves línies de futur.

6.1. Justificació i objectius

El si d'aquest treball era servir-me d'aquest treball acadèmic com a eina d'investigació i pràctica per fer front a la passió i les ganes de saber més sobre la situació de les persones en extrema exclusió social. També que esdevingués un treball útil, compartint el coneixement i operant davant el desconeixement i el buit acadèmic de les persones sense llar en el Grau d'Educació Social de la Universitat de Vic. Aquesta és la justificació i el sentit d'aquest treball, un encàrrec que des de l'autonomia, tot complint els requisits acadèmics, m'ha permès satisfer en gran mesura la necessitat d'investigar i aprofundir en la realitat de les persones sense llar. Dic en gran mesura perquè la meva motivació i les ganes d'aprendre no és conclouen en aquest treball n'és només la continuïtat. La utilitat d'aquest treball, com a persona formadora del taller monogràfic, m'ha ofert una oportunitat i experiència de plaer tot compartint un saber i una realitat invisible i ignorada.

En relació als objectius plantejats a l'inici de la meva investigació han estat tres. El primer objectiu plantejat era cercar una fonamentació teòrica i conceptual al voltant de les persones sense llar, considero que ha estat assolit a través d'un marc teòric elemental des de la conceptualització de l'exclusió com a denominador comú fins a les persones protagonistes d'aquest treball. Aquest primer objectiu és ampli, doncs el marc teòric s'ha acotat en la destinació de temps possible, en les exigències del treball i a les escasses fonts d'informació; informes, estudis, investigacions i el saber d'experts/es. El segon objectiu;

dissenyar, aplicar i avaluar un taller monogràfic sobre les persones sense llar, s'ha complert en la seva totalitat com s'observa en l'interior d'aquest treball i que configura l'apartat cinc. El taller com a instrument pedagògic per a portar a terme la intervenció socioeducativa el tenia clar des del inici, perquè ja coneixia la potencialitat educativa que ofereix, perquè s'adequava a la meua intencionalitat com a manera d'organitzar i construir coneixement i perquè s'adequava a l'estructura de l'assignatura de *Taller monogràfics*. Pel que fa al tercer i últim objectiu, apropar des de l'experiència, vivència i documentació una proposta de millora a la formació del Grau d'Educació Social de la Universitat de Vic (UVIC), considero que és de difícil valoració i arriscat en considerar que millora els estudis, no obstant amb la valoració dels participants, educands i la meua com a persona formadora, és assolit ja que era un col·lectiu i contingut desconegut i oblidat en els estudis del Grau d'Educació Social de la UVIC.

6.2. Procés d'aprenentatge

En relació al procés d'aprenentatge és la continuïtat d'un procés iniciat en l'estada en pràctiques III. Un procés originat des de la intervenció i l'atenció directa, mantingut en l'elaboració de memòria de pràctiques i constant en la investigació fins a dia d'avui. Faig l'apreciació perquè era un tema conegut des de l'experiència a l'inici d'aquest treball, no obstant, aquest treball m'ha permès aprofundir, aclarir i recórrer a la investigació i al saber d'experts i expertes com a font d'aprenentatge i amb una fonamentació bibliogràfica de qualitat. El marc teòric requeria més que aglutinar coneixement d'experts/es, la necessitat de reflexionar constantment, fet que ha induït a construir un marc de referència de com situar-me davant i al costat d'una persona sense llar i tenir una mirada crítica davant l'estructura social, els discursos i les polítiques de l'administració i de l'imaginari col·lectiu i els seus comportaments. El procés d'aprenentatge es

complementa amb la planificació, aplicació i avaluació de la intervenció socioeducativa en format taller. Semblant a qualsevol altre treball acadèmic durant el grau en quant a la planificació i avaluació, la diferència recau en la seva aplicació. L'oportunitat d'esdevenir persona formadora i acompanyant en el procés d'aprenentatge dels companys/es del quart curs del grau d'Educació Social, en l'aplicació del taller, he après més de la docència, de la formació de formadors i de dinamitzar i regular un grup d'educands.

6.3. Punts febles, punts forts, limitacions i possibilitats

Pel que fa als punts febles i les limitacions que m'he trobat al llarg del treball, primerament és la poca documentació, investigació, dades i informes actualitzats respecte les persones sense llar. Són repetides les vegades que he fet esment de la invisibilitat del col·lectiu en diferents àmbits, en la investigació n'és un més. Així com també les poques persones especialitzades en el coneixement del col·lectiu i també en saber la validesa d'aquestes fonts de referència. I de la mateixa manera, l'oblit de l'administració en portar terme pràctiques i recerques per ser coneixedors del col·lectiu i així portar a terme bones pràctiques i millores en l'atenció i intervenció amb persones sense llar. Va ser dicotòmica la sensació en veure, una vegada ja finalitzat el marc teòric i apunt de portar a terme el taller de persones sense llar, la publicació immediata de Sales, Uribe i Marco (2016). Insatisfeta en saber que les dades del marc teòric no estan actualitzades, complaguda que l'administració i entitats de Catalunya destinin recursos en conèixer la realitat de les persones sense llar de casa nostra i plantejar-se polítiques d'intervenció especialitzades i coherents amb les necessitats de les persones. Una altra limitació, a nivell personal, és entomar, prendre decisions i responsabilitzar-se individualment d'aquest treball, gràcies al seguiment constant i proper de la tutora, el procés ha sigut més amè. Com a punt feble considero necessari destacar la manca de

temps viscuda en l'aplicació del taller monogràfic degut a regir-se en durada i espai per l'assignatura de *Tallers monogràfics*.

Pel que fa als punts forts i les possibilitats, en primer lloc i com a motor d'aquest treball, la motivació i passió que em desperta la realitat i la situació de les persones sense llar. No m'he cansat de llegir, investigar, rectificar i modificar el treball per obtenir-ne un aprenentatge complet i un bon resultat. En segon lloc, la possibilitat de destinar-hi tant de temps com m'ha permès la conciliació amb la tasca laboral que porto a terme, aquest treball ha sigut l'únic encàrrec en aquest cinquè curs acadèmic, fet que he pogut destinar-hi tots els meus esforços, seguir el pla de treball amb compromís, compliment de dates i tantes trobades amb la tutora com he necessitat. I en tercer lloc, la potencialitat educativa d'aquest treball, quelcom més que un document escrit que aporta coneixement sols a l'autor/a, doncs ha sigut més enriquidor poder compartir el coneixement amb els i les estudiants del quart curs d'Educació Social de la UVIC.

6.4. Aportació a l'Educació Social

En efecte, aquest treball de final de Grau és una aportació directa als estudis del Grau D'Educació Social de la UVIC. Aquesta n'era la justificació i la necessitat detectada com alumna, i ara en moment de fer-ne valoració, crec fermament en la necessitat d'oferir aquesta formació específica de la situació de les persones en situació de sense llar a futurs/es Educadors/es Social, un contingut ocult en el transcurs dels estudis però una necessitat detectada i compartida entre l'alumnat. És més, crec que seria una formació requerida a qualsevol nivell acadèmic, sobretot en aquells socials. Així com també en qualsevol àmbit educatiu i comunitari com a recurs pedagògic de sensibilització i conscienciació envers el col·lectiu operant sobre l'estigmatització i la deshumanització del imaginari compartit i construït des del desconeixement i la desinformació. Alhora que és una innovadora

proposta i possible sortida professional per un/a Educador/a Social, sovint hi ha establertes sortides professionals formals i obvies i per a mi ha sigut d'alta importància sobreposar disciplines i passions per trobar el nexa que et satisfà personalment i professionalment.

6.5. Línies de futur

En el transcurs d'aquest treball i després de reflexionar i fer-ne valoració se m'obren diferents perspectives de futur, en clau de síntesi les línies d'interès, línies d'investigació i propostes d'intervenció són les següents:

- Finalitzats els estudis d'Educació Social m'agradaria cursar el màster de Formació del professorat amb l'especialitat d'Orientació educativa per esdevenir docent de la formació professionals de la família de Serveis socioculturals i a la Comunitat. La idea sorgeix anterior a la realització d'aquest treball, fet que es reforça amb l'experiència com a formadora del taller que m'ha impulsat a traçar el principi d'un camí cap a la docència.
- És del meu interès continuar formant part com a voluntària en serveis i recursos adreçats a persones en situació de sense llar. Seguir aprenent i reflexionant al costat de les persones en extrema exclusió social.
- M'agradaria seguir investigant; per mantenir-me actualitzada, per observar les tendències emergents previsible pels experts i per ampliar el meu aprenentatge en temes específics. Sobre el sensellarisme femení, pel seu caràcter diferencial degut als factors de vulnerabilitat específics que segueix dinàmiques pròpies. També m'agradaria investigar la situació i el perfil de les persones sense llar en petits i mitjans municipis. Ja és escassa la investigació, atenció i destinació de recursos destinats a les persones sense llar en grans municipis on succeeix l'efecte concentració, doncs en petits i mitjans

municipis és quelcom encara més oblidat. Ja per últim, la mirada crítica em motiva a investigar sobre la qualitat, eficàcia i eficiència dels recursos, serveis i models d'intervenció adreçats a les persones sense llar.

- Com a propostes d'intervenció, ja plasmada en l'aportació d'aquest treball als estudis d'Educació Social, seria beneficiós aplicar el taller monogràfic com a proposta o d'altre formació especialitzada en persones sense llar. Les meves dues propostes, amb ambdues necessari actualitzar el contingut i modificar les aportacions descrites en l'apartat d'avaluació. Per una banda, seria oferir la continuïtat de la formació en format taller monogràfic tal i com s'ha aplicat en aquest treball però amb menys continguts. O per altre banda; ampliar contingut, alternant diferents metodologies per així poder oferir una formació on s'hi destini més espai de temps, per exemple com a oferta d'assignatura optativa de sis crèdits; incloent visites a institucions, anàlisis profunds de casos, lectures recomanades, visualitzacions de vídeos de llarga durada, entre altres.

7. Bibliografia

- AJUNTAMENT DE BARCELONA- XARXA D'ATENCIÓ A LES PERSONES SENSE LLAR [en línia]. Barcelona. <<http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/xarxa2.html>>.
- ANTÓN, Fernando [et al] (2008). *La exclusión residencial en España. VI Informe sobre exclusión social y desarrollo social en España*. Madrid: Cáritas i Fundació FOESSA.
- ARRELS FUNDACIÓ [en línia]. Barcelona. <<http://www.arrelsfundacio.org>>.[Consulta: 12 de desembre de 2016].
- AVRAMOV, Dragana (1995). *Homelessness in the European Union: Social and Legal Context of Housing Exclusion in the 1990s. Quart informe de l'Observatori Europeu dels Sense Sostre*. Brussel·les: FEANTSA.
- BEL, Carmen (2002). *Exclusión social: origen y características*. Murcia: Universidad de Murcia.
- BLAXTER, Loraine; HUGHES, Christina; TIGHT, Malcom.(2008). *Cómo se investiga*. Barcelona: Editorial Graó.
- BUSQUETS, Salvador (2007). *Els Nostres veïns del carrer: el rostre d'una problemàtica social*. Barcelona: Cristianisme i Justícia.
- CABRERA, Pedro José (1998). *Huéspedes del aire. Sociología de las personas sin hogar en Madrid*. Madrid: Universidad Pontificia de Comillas.
- CABRERA, Pedro José (2000). *La acción social con personas sin hogar en España*. Madrid: Foessa i Cáritas.
- CABRERA, Pedro José (2004). "La vida al ras". *Revista d'Educació Social*, 27, 11-20. Barcelona: EUTSES Pere Tarrés (URL).
- CABRERA, Pedro José (2008). "La acción social con personas sin hogar en la España del siglo XXI". *Exclusión social en España: un espacio diverso y disperso en intensa transformación*, 173-219.

- CABRERA, Pedro José; RUBIO, Mária José (2008). "Las personas sin hogar, hoy". *Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración*, 75, 51-74.
- CABRERA, Pedro José (2009) "Como avanzar en la medición y el seguimiento del sinhogarismo y la exclusión residencial en España". *National Position Paper Spain (Spanish Version)*. Dundee: University of Dundee.
- CARDONA, Àngels (2004). "Les persones sense llar i les polítiques socials". *Revista d'Educació Social* 27, 21-40. Barcelona: EUTSES Pere Tarrés (URL).
- CASTEL, Robert (1995). *Les métamorphoses de la question sociale. Une chronique du sa- lariat*. París: Fayard.
- DE LA TORRE, Saturnino; BARRIOS, Oscar (2000). *Estrategias didácticas innovadoras*. Barcelona: Octaedro.
- DE MIGUEL, Mario (2005). *Modalidades de enseñanza centradas en el desarrollo de competencias*. Oviedo: Universidad de Oviedo.
- DECLERCK, Patrick (2001). *Les naufragés. Avec les clochards de Paris*. París: Terre Hu- maine, Plon.
- FEANTSA (2005). *ETHOS - European Typology of Homelessness and Housing Exclusion*. Bruselas, FEANTSA.
- FERNÀNDEZ, Josep; CHAVARRIA, Adrià (2003). *Calçasses, gallines i maricons: Homes contra la masculinitat hegemònica*. Barcelona: Angle.
- FORÉS, Anna; VALLVÉ, Montserrat (2005) *Quan la didàctica porta el nom d'educació social*. Barcelona: Claret, SAU.
- GARCÍA, Gustavo (2011). "Intervención social con personas sin hogar". *I Jornada técnica sobre intervención social con personas sin hoga*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad.
- INE (2012). *Encuesta a las personas sin hogar*. Instituto Nacional de Estadística.

- MUÑOZ, Manuel; VÁZQUEZ, Carmelo i VÁZQUEZ, José Juan (1998). *Atrapados en la calle. Testimonios de personas sin hogar con problemas de salud mental*. Madrid: Consejería de Sanidad y Servicios Sociales.
- REYES, Carmen Isabel (2008). *El Taller: una estrategia potenciadora del cambio metodológico en la educación superior*. Las Palmas de Gran Canarias: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.
- RUIZ, José (2007). *Informe sobre violencia directa, estructural y cultural: contra las personas en situación de sin hogar en España 2006*. Barcelona: Fundación Mambre.
- SALES, Albert; URIBE, Joan; MARCO, Inés (2016). *Diagnosi 2015. La situació del sensellarisme a Barcelona. Evolució i polítiques d'intervenció*. Barcelona: Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar.
- SÁNCHEZ, Mª Rosario; TEZANOS, Susana (2004). *Las personas "sin hogar" en la España de principios del siglo XXI: tendencias y escenarios de futuro*. Madrid: Sistema.
- SÁNCHEZ, María Rosario (2012). "En los límites de la exclusión social. Las personas sin hogar en España". *OBETS: Revista de Ciencias Sociales*, 7, 307-324.
- SENANTE, Alberto [et al]. *Guía de Estilo para periodistes, Mira a las personas sin hogar*. Madrid: EAPN Madrid.
- SUBIRATS, Joan (2005). *Análisis de los factores de exclusión social*. Fundació BBVA i Generalitat de Catalunya.
- TEJERO, Elisabet; TORRABADELLA, Laura (2005). *Vides al descobert. Els mons viscuts del fenomen "sense sostre*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

ANNEXOS

Índex

Annex 1. Síntesis i buidatge de dades rellevants

1. Enquesta a persones sense llar
2. Dades rellevants de Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona. Any 2011 i any 2013
3. Número de persones sense llar a la ciutat de Barcelona, 2008, 2011, 2013
4. Recompte nocturn realitza per Arrels Fundació el Maig del 2015.
5. Persones dormint al carrer soles o en grup. Barcelona, per districtes. Març de 2011, març de 2013

Annex 2. Presentació Power Point

Annex 3. Graella de percentatges

Annex 4. Graella de Buidatge de dades i informes

Annex 5. Per saber-ne més

Annex 6. Instruments d'avaluació

Instrument d'avaluació dels educands: Valoració de l'acció formativa.

Instrument d'avaluació de l'educadora: Autoavaluació de l'acció formativa

Annex 7. Cas elaborat pel Grup 1

Annex 8. Activitat de recuperació

Annex 9. Valoracions dels educands

Annex 1. Síntesis i buidatge de dades rellevants

1. Enquesta a persones sense llar. Institut Nacional d'Estadística (INE). Any 2012.

Total de persones sense llar a Espanya		22.938
Taxa d'incidència (47,3 milions de persones a Espanya)		0,48%
Sexe	Masculí	80,3%
Edat	Edat entre 18 i 29 anys	19,3%
	Edat entre 30-44 anys	38,5%
	Edat entre 45-64 anys	38,3%
	Edat >64	3,9%
	Edat mitjana espanyola de persones sense llar	42,7 anys
Nacionalitat		
	Espanyola	54,2%
	Estrangera	45,8%
	Àfrica	56,6%
	Europa	22,3%
	Amèrica	15,2%
	D'altres	5,9%
Distribució a l'estat espanyol		
	Catalunya	21,3%
	Madrid	15,4%
	Andalusia	13,1%
	Les 15 comunitats restants	50,2%
Temps sense llar		
	Menys d'un any	31,9%
	Entre 1-3 anys	23,6%
	Més de 3 anys	44,5%
Principals problemàtiques i factors desencadenants a la seva situació d'exclusió social		
	Pèrdua del lloc de feina	45%
	No poder fer front al pagament d'allotjament	26%
	Separació amb la parella	20,9%
	D'altres (canvi de localitat, desnonament, patiment de violència...)	
Context familiar		
	Casades o tenen parella	16,2%
	Separades o divorciades	28,2%
	Solteres	51,7%
	Viudes	3,9%
	Tenen fills/es	50%
Antecedents		
	Han viscut amb els progenitors fins els 18 anys	77,8%
	Han viscut només amb el pare o la mare	8,8%
	Han viscut amb d'altres familiars	5,8%
	Han viscut en una institució d'acollida	4,2%
	Han viscut amb d'altres persones	3,4%
	Havia tingut problemes econòmics a la seva unitat de convivència	41,5%
	Algun membre de la unitat en situació d'atur prolongat	23,4%
	Defunció d'algun membre de la unitat	41,6%
	Situacions conflictives i de violència a la unitat de convivència	36,3%
	Malaltia greu d'algun membre de la unitat	23,6%
	- Alta incidència d'alcoholisme i/o conflictes greus dins la unitat	

	de convivència	
Allotjament		
	Pernocten totes les nits al mateix lloc	89%
	Dormen en allotjaments col·lectius	43,8%
	Viuen a pisos o pensions facilitats per entitats privades	20,8%
	Allotjats a espais públics	14,9%
	Viuen en allotjaments de fortuna	12,7%
	Viuen en pisos ocupats	7,8%
Formació		
	Sense estudis	5,7%
	Estudis primaris o inferiors	22,2%
	Educació secundària assolida	60,3%
	Estudis superiors	11,8%
Situació laboral		
	Diu no tenir feina	77,8%
	Busca feina	52,1%
	Diu tenir feina	3,6%
	Per compte pròpia	21%
Fons d'ingressos		
	Prestacions públiques	32%
	Diners que la gent els dóna al carrer	9,5%
	Diners d'amics i coneguts	8,3%
	Diners d'entitats i organismes privats	7,5%
Principals despeses		
	Menjar	60,5%
	Beguda	11,1%
	Allotjament	18,5%
	Roba	21,7%
	Transport	21,2%
Salut		
	Disposa de targeta sanitària	80,2%
	Diu tenir un bon estat de salut	58,6%
	Percep el seu estat com a dolent o molt dolent	14,2%
	Manifesta tenir alguna malaltia crònica	30,7%
	Malaltia mental	16,6%
	Incidència en dones	22,3%
	Incidència en homes	15%
	Discapacitat reconeguda	15,2%
Hàbits de vida		
Alcohol	Sense consum	55,9%
	Consum lleuger	30,5%
	Consum moderat	9,5%
	Consum alt	1,1%
	Consum en excés	3%
Drogues	No consum de drogues	62,7%
	Consum de drogues	37,3%
	Marihuana o axis	91%
	Cocaïna	25,8%
	Heroïna	13,2%
	Altres	14,6%

Font: Elaboració pròpia i de síntesis de dades consultades a l'Instituto Nacional de Estadística: Disponible a: http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176817&menu=resultados&idp=1254735976608

2. Dades rellevants de *Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona. Any 2011 i any 2013*

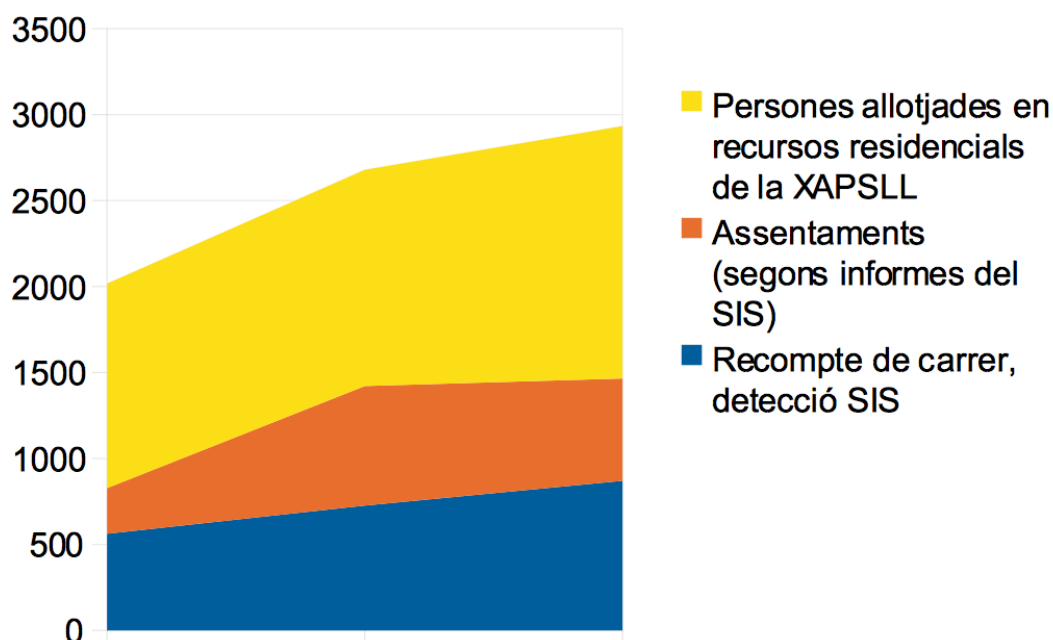
Persones que dormen al carrer (Sense sostre i sense llar)							
		Març 2011			Març 2013		
		Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Edat	Entre 16-29	11,6%	20,5%	12,5%	7,5%	18,4%	8,6%
	Entre 30-44	47,4%	42,5%	46,8%	47,4%	43,7%	47,0%
	Entre 45-64	37,4%	30,1%	36,6%	40,9%	29,9%	39,7%
	>64	3,6%	6,8%	4,0%	4,3%	8,0%	4,6%
		604	73	678	776	87	863
Nacionalitat espanyola		52,8%			42,6%		
Procedència							
Comunitària		10,1%			11,3%		
No comunitària		37,2%			46,1%		
Situació regular		20,0%			24,5%		
Situació irregular		17,1%			21,6%		
Principals problemàtiques i factors desencadenants a la seva situació d'exclusió social							
Socio- econòmic		16,6%			53%		
Sòcio- laboral		35,44%			33,56%		
Alcoholisme		27,99%			24,71%		
Toxicomania		6,89%			7,13%		
Salut mental		8,02%			6,78%		
Estil de vida alternatiu		3,94%			3,68%		
Persones amb certificat de discapacitat		25,8%			36,5%		
Fonts d'ingressos							
Sense ingressos					56,8%		
PNC I LISMI					12,6%		
Atur					2,9%		
Renta Mínima Inserció					5,8%		
Rendes del treball					6,3%		
Rendes del treball i pensió o subsidi					3,2%		
Altres fonts d'ingressos					6,1%		

Font: Sales, Albert (2013). *Diagnosi 2013. Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona i l'evolució dels recursos de la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar*. Barcelona: XAPSLL. Disponible a <https://albertsales.files.wordpress.com/2013/07/diagnosi2013-5.pdf>.

3. Número de persones sense llar a la ciutat de Barcelona, 2008, 2011, 2013

	2008		2011		2013	Variació 2008-2013 %
	Segons recompte realitzat la nit de l'11 de març de 2008	Segons estimació del SIS	Segons recompte realitzat la nit del 8 de novembre de 2011	Segons estimació del SIS	Segons estimació del SIS	
Recompte de carrer, detecció SIS	658	562	838	726	870	54,8%
Assentaments (segons informes del SIS)	265	265	695	695	595	124,5%
Persones allotjades en recursos residencials de la XAPSLL	1190	1190	1258	1258	1468	23,4%
Total persones sense llar	2113	2017	2791	2679	2933	45,4%

Evolució del nombre de persones sense llar a Barcelona. 2008. 2011, 2013.

Font: Sales, Albert (2013, 25). Diagnosi 2013. Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona i l'evolució dels recursos de la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar. Barcelona: XAPSLL. Disponible a <https://albertsales.files.wordpress.com/2013/07/diagnosi2013-5.pdf>

4. Recompte nocturn realitzat per Arrels Fundació el Maig del 2015.

Detecció de 892 persones dormint a la ciutat de Barcelona

Font: El Periódico [en línia]

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/barcelona/recompte-nocturn-xifra-quasi-900-els-sense-sostre-barcelona-4225469>. [Consulta: 18 de gener de 2016]

5. Persones dormint al carrer soles o en grup. Barcelona, per districtes. Març de 2011, març de 2013

Districte	Març 2011				
	Persones soles	Grups		Famílies	
		Persones	Grups	Persones	Famílies
Ciutat Vella	100	25	3	-	-
Eixample	110	11	3	-	-
Sants-Montjuïc	103	13	3	3	1
Les Corts	38	-	-	-	-
Sarrià-Sant Gervasi	53	6	1	-	-
Gràcia	21	-	-	-	-
Horta-Guinardó	40	5	1	-	-
Nou Barris	11	3	1	-	-
Sant Andreu	32	12	2	-	-
Sant Martí	115	10	2	-	-
Total	623	85	16	3	1

Districte	Març 2013				
	Persones soles	Grups		Famílies	
		Persones	Grups	Persones	Famílies
Ciutat Vella	137	17	4	-	-
Eixample	170	-	-	-	-
Sants-Montjuïc	127	15	4	-	-
Les Corts	38	-	-	-	-
Sarrià-Sant Gervasi	66	9	2	-	-
Gràcia	35	-	-	-	-
Horta-Guinardó	36	-	-	-	-
Nou Barris	43	6	1	-	-
Sant Andreu	50	-	-	-	-
Sant Martí	118	3	1	-	-
Total	820	50	12	-	-

Font: Sales, Albert (2013, 29). Diagnosi 2013. Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona i l'evolució dels recursos de la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar. Barcelona: XAPSLL. Disponible a <https://albertsales.files.wordpress.com/2013/07/diagnosi2013-5.pdf>

Annex 2. Presentació Power Point

TALLER MONOGRÀFIC PERSONES SENSE LLAR

Laura SOLÀ i QUINTANA

Universitat de Vic
Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes
4t curs - Grau d'Educació Social
Vic, 7 d'abril de 2016

ELABORACIÓ D'UN ESTUDI DE CAS

- Nom
- Edat
- Nacionalitat
- Context familiar: antecedents, tipus de relació, estat civil...
- Estudis realitzats
- Font/s d'ingressos actuals
- Despeses diàries
- Estat de salut i relació amb els tòxics
- Una experiència destacable en situació de sense llar
- Exemple d'un dia a dia (estil de vida, pensaments, sensacions...)
- Problemàtiques, factors, eleccions i/o fets que han desencadenat a la seva situació d'exclusió social
- Trajectòria i situació laboral
- Temps sense llar
- Localitat, espai concret i temps on dorm actualment

Instituto Nacional de Estadística (2012). *Enquesta a persones sense llar.*

80,3%	Homes
19,7%	Dones
19,3%	Entre 16-29 anys
38,5%	Entre 30-44 anys
38,3%	Entre 45-64 anys
3,9%	>64 anys
54,2%	Nacionalitat espanyola
Principals problemàtiques i factors desencadenants a la seva situació d'exclusió social	
45%	Pèrdua del lloc de feina
26%	No poder fer front al pagament d'allotjament
20,9%	Separació amb la parella
15,2%	Persones amb certificat de discapacitat
Fonts d'ingressos	
32%	Prestacions públiques
9,5%	Diners que la gent els dona al carrer
8,3%	Diners d'amics i coneguts
7,5%	Diners d'entitats i organismes privats
Temps sense llar	
31,9%	Menys d'un any
23,6%	Entre 1-3 anys
44,5%	Més de 3 anys
Context familiar	
16,2%	Casades o tenen parella
28,2%	Separades o divorciades
51,7%	Solteres
50%	Tenen fills/es

Antecedents		
77,8%	Han viscut amb els progenitors fins els 18 anys	
41,5%	Problemes econòmics a la unitat de convivència d'origen	
23,4%	Algun membre de la unitat en situació d'atur prolongat	
41,6%	Defunció d'algun membre de la unitat	
36,3%	Situacions conflictives/violència a la unitat de convivència	
23,6%	Malaltia greu d'algun membre de la unitat	
Allotjament		
9%	Pernocten en llocs diferents	
42%	Dormen en allotjaments col·lectius	
19%	Viuen a pisos o pensions facilitats per entitats privades	
13%	Allotjats a espais públics	
11%	Viuen en allotjaments de fortuna	
Formació		
5,7%	Sense estudis	
22,2%	Estudis primaris o inferiors	
60,3%	Educació secundària assolida	
11,8%	Estudis superiors	
Situació laboral		
77,8%	Diu no tenir feina	
52,1%	Busca feina	
3,6%	Diu tenir feina	
21%	Per compte pròpia	
Salud		
58,6%	Diu tenir un bon estat de salut	
14,2%	Percep el seu estat com a dolent o molt dolent	
30,7%	Manifesta tenir alguna malaltia crònica	
16,6%	Malaltia mental	
	Incidència en dones	
22,3%	Incidència en homes	
15%		
Hàbits de vida		
55,9%	Sense consum	Alcohol
30,5%	Consum lleuger	
62,7%	Sense consum	Tòxics
37,3%	Consum de drogues	

Com pensem que és l'**IMAGINARI COL·LECTIU**?

PREJUDICIS

MITES

ESTEREOTIPS

LA REALITAT DE L'**IMAGINARI COL·LECTIU**

Estereotip d'home d'edat avançada, solter, sense estudis ni cultura, amb problemes d'alcoholisme i d'altres addiccions, que pateix malaltia mental i que està al carrer com a filosofia de vida mentre percep ajudes públiques. També delinqüent i font d'inseguretat.

SÁNCHEZ MORALES, R. (2012) "En los límites de la exclusión social: las personas sin hogar en España". OBETS. Revista de Ciencias Sociales. Vol. 7, n°2, 307-324

FENÒMENS EMERGENTS

Familiarització: increment de grups familiars per desnonament, aprimament de la composició familiar, nous nuclis familiars de divorciats i separats i monoparentalitat.

Juvenització: separacions sense fills, joves en viatges de dubtosa destinació i retard en l'emancipació.

Feminització: dona lliure i la dona exposada a violència de gènere.

Internacionalització: carència d'integració de la població immigrant i nombrosos fluxos migratoris.

Increment d'addicció a tòxics: accessibilitat de consum a totes les butxaques, impacte en salut mental.

Transclassisme: situant a qualsevol persona en situació de vulnerabilitat de risc d'exclusió.

Augment de l'esperança de vida: i les seves conseqüències.

Vulnerabilitat dels vincles: sustentació com a individus socials amb reducció d'intensitat de les amistats, relacions veïnals, comunitàries i associatives.

Individualització: dels subjectes en les societats occidentals modernes i l'afebliment de la capacitat i intensitat protectora de la xarxa relacional

TEJERO, E. i TORRABADILLA, L. (2005) *Vides al descobert: els mons viscuts del fenòmen sense sostre*. Barcelona: Editorial Mediterrània

TERMINOLOGIA

EL VOSTRE ESTUDI DE CAS ÉS SOBRE UNA PERSONA...?

CAPTAIRE

TRANSEÜNT

RODAMÓN

SENSE LLAR

SENSE SOSTRE

VAGABUND

INDIGENT

POBRE

EN SITUACIÓ DE SENSE LLAR

PERSONES SENSE LLAR

Persones que no poden accedir o conservar un allotjament adequat, adaptat a la seva situació personal permanent i que proporciona un marc estable de convivència, ja sigui per manca de recursos econòmics i/o per tenir dificultats personals o socials per portar a terme una vida autònoma.

AVRAMOV, D. (1995) Is the European Union housing its poor?. FEANTSA, Brussel·les.

CLASSIFICACIÓ ETHOS

(Tipologia Europea d'Exclusió Residencial)

SENSE SOSTRE	<ol style="list-style-type: none">1. Viure en un espai públic o a la intempèrie2. Percnotar en un alberg, forçat a passar el dia en espai públic
SENSE HABITATGE	<ol style="list-style-type: none">3. Viure en albergs o centres per a persones sense llar. Allotjaments temporals4. Viure en refugis per a dones5. Viure en allotjaments temporals reservats a immigrants i als demandants d'asil6. Viure en una institució residencial o d'internament amb la perspectiva de ser acomiadat/da en un termini definit sense un habitatge d'acollida disponible7. Viure en un allotjament amb recolzament sostingut per a persones sense llar
HABITATGE INSEGUR	<ol style="list-style-type: none">8. Viure en un habitatge amb règim de tinença insegur. Sense pagar lloguer9. Viure sota amenaça de desnonament10. Viure sota l'amenaça de violència per part de família o parella
HABITATGE INADEQUAT	<ol style="list-style-type: none">11. Viure en estructures temporals o no convencionals12. Viure en un habitatge no apropiat segons la legislació13. Viure en un habitatge massificat

FEANTSA (2007). ETHOS, *European Typology Homelessness and Housing Exclusion*

CAUSES

ESTIL DE VIDA?
UN SUCCÉS?
ELECCIÓ PERSONAL?

FENOMEN MULTICAUSAL I MULTIDIMENSIONAL

Procés de 7/8 successos estressants traumàtics

ESTRUCTURAL

Procés econòmic, mercat immobiliari, moviments migratoris

SOCIAL / INSTITUCIONAL

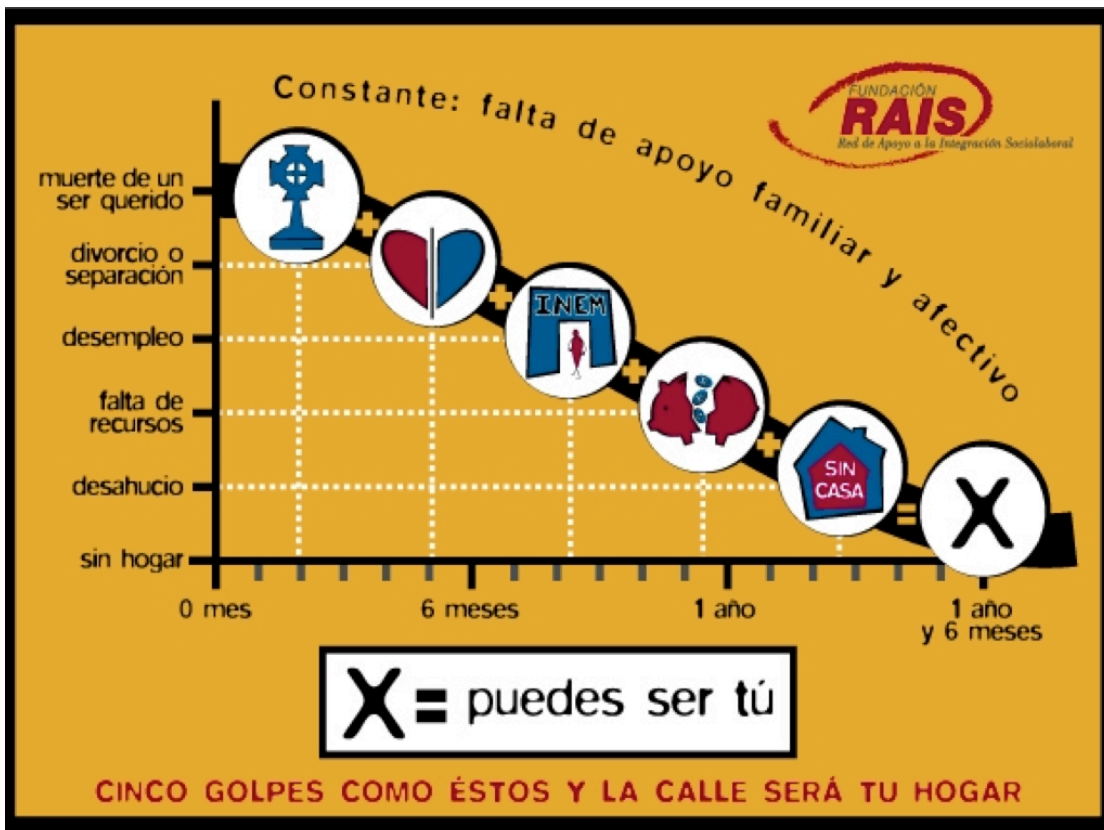
Serveis socials, mecanismes d'ajut, polítiques

RELACIONAL /FAMILIAR

Separació d'una relació sentimental, mort d'una persona estimada, manca de recolzament familiar, xarxa social i afectiva fràgil

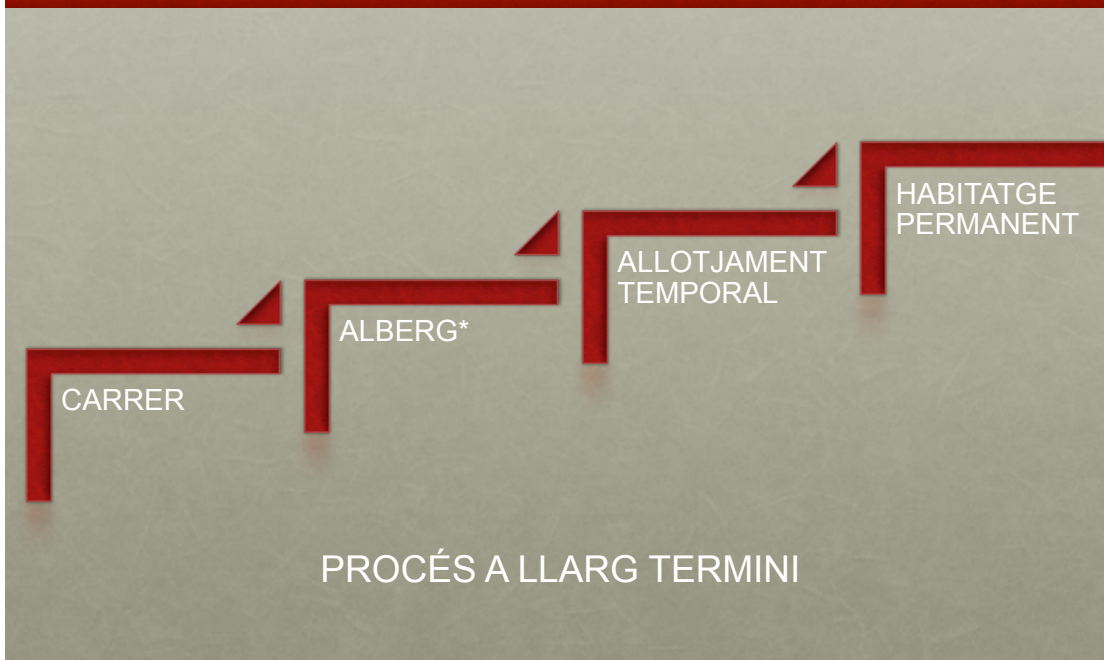
PERSONAL /INDIVIDUAL

No poder fer front al pagament de l'habitatge, pèrdua del lloc de feina, addiccions, malaltia física o mental, estil de vida alternatiu, dificultats per demanar i trobar ajuda

EXEMPLES D'INTERVENCIÓ

ÀMBIT ESTATAL: MODEL D'ESPANYA

EXEMPLES D'INTERVENCIÓ

ÀMBIT LOCAL: AJUNTAMENT DE SABADELL

INTERVENCIÓ CAPACITADORA

- Què li passa?
- Què li ha passat?
- Què vol fer?
- A què es compromet?

INTERVENCIÓ ASSISTENCIAL

ÀMBITS

Necessitats bàsiques
Relacional/ Socialització
Familiar
Econòmic
Salut (física, mental, addiccions...)
Habitatge
Laboral / Ocupacional
Jurídic i legal

EXEMPLES D'INTERVENCIÓ

HOUSING FIRST "PRIMER LA CASA"

¿MILLORARIEN LES PERSONES QUE VIUEN AL CARRER SI ACCEDISSIN DE FORMA IMMEDIATA A UN HABITATGE DIGNE?

Naixement del Housing first l'any 1992 per l'organització americana Pathways to Housing

HOUSING FIRST "PRIMER LA CASA"

Canadà – Comissió Europea: Amsterdam, Budapest, Copenhaguen Glasgow i Lisboa – França – Bèlgica – **Barcelona (2013)** – Màlaga – Madrid

Model d'intervenció integral i centrat en la persona on l'accés a l'habitatge és prioritari per millorar la vida de les persones

L'habitatge com a dret humà: oferir una llar digna, individual i permanent adequat a les necessitats de la persona

HOUSING FIRST "PRIMER LA CASA"

- **Dret a decidir:** què vol treballar i en quin moment o vol fer.
- **Suport integral:** fins que la persona ho necessiti
- Adreçat a totes les persones que viuen al carrer, especialment a aquelles en situació crònica i que pateixen una malaltia mental i / o addiccions. Separació d'habitatge i tractament
- Implica tres condicions per a la persona:
 - Aportar el 30% dels seus ingressos en concepte de lloguer
 - Mantenir bones relacions amb els veïns
 - Acceptar que un cop a la setmana la visiti qualsevol persona de l'equip de suport.
- Reducció de despesa pública

ELS ROSTRES

Cáritas Diocesana Cádiz y Ceuta [Cáritas Diocesana Cádiz y Ceuta]. (2014, Gener, 17). Corto "Invisibles" Cáritas [Arxiu vídeo]

DESCANS DE 15 MINUTS

OPINIÓ CIUTADANA I POLÍTICA

Diario de Navarra [DiariodeNavarra]. (2015, Abril, 27). *Aguirre habla de los 'sin techo' de Madrid* [Arxiu vídeo]

El confidencial Digital [El Confidencial Digital]. (2015, Maig, 8). *Los sin techo de Esperanza Aguirre responden a la candidata del PP. Vea los testimonios* [Arxiu vídeo]

VIOLENCIA Estructural i directa

Invisibilitzar a les persones sense llar

Eludir responsabilitat i implicació amb el fenomen

Culpabilitzar el subjecte

Polítiques de control i higienització d'espais públics

Tracte pejoratiu, reforç de prejudicis i tòpics pels mitjans de comunicació

47% han patit en més d'una ocasió agressions, humiliacions o intimidacions motivades per l'odi (aporofòbia) i l'intolerància a les persones en situació de pobresa i exclusió social

Barcee. [barcee6985]. (2010, Maig 12). *Manolo Lama humilla a un mendigo en directo* [Arxiu vídeo]

Hinne, P. [Pete Hinne]. (2010, Maig, 21). *Reportaje alemán sobre el mendigo humillado por Manolo Lama (subt. en español)* [Arxiu vídeo]

“Me pegaron mientras se reían y me meaban encima”

El País 6/02/2015

http://politica.elpais.com/politica/2015/02/05/actualidad/1423168412_298015.html

- Una mujer indigente relata la paliza y las vejaciones a las que le sometieron dos jóvenes cuando dormía en un cajero

Pegar al ‘sin techo’ ya no sale gratis

El País

3/06/2015

http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/06/02/catalunya/1433269130_469897.html

- Imputados por torturas dos jóvenes que apalearon a una persona sin hogar en un cajero del centro de Barcelona; las entidades batallan por incluir la “aporofobia” como agravante

El País

25/08/2015

http://politica.elpais.com/politica/2015/08/25/actualidad/1440492459_365210.html

Dado de alta el hombre sin hogar apaleado por unas 15 personas

Mundo deportivo 18/03/2016

<http://www.mundodeportivo.com/futbol/europa-league/20160317/40517525717/aficionados-del-sparta-de-praga-orinan-sobre-una-mendiga.html>

Aficionados del Sparta de Praga orinan sobre una mendiga

#HumansForHumans Raising the Roof (Canadà)

Marambio, L. [Leon Marambio]. (2015, Agost, 28)
Personas sin hogar leen tweets crueles [Arxiu vídeo]

Ens preguntem...

- **No sabem com ajudar...**

La situació és complexa i solucionar-la no depèn d'accions particulars però, com a ciutadans, hi ha algunes coses que sí es poden fer:

- Dedicar temps, parlar una estona amb la persona, saludar-la i relacionar-nos amb ells/es
- Demanar polítiques més justes

Quin consell els donaries?

El què més s'agraeix en aquells moments és que parlin amb tu, que et donin ànims i et dediquin una mica del seu temps. També és pot orientar sobre els serveis socials que existeixen a l'entorn.

S'ha de donar almoina a les persones que dormen al carrer?

Donar almoina és una opció personal: els pot ajudar en un moment determinat però no soluciona el problema. És millor oferir conversa que diners però fes segons el teu criteri.

Quan es triga a deixar de viure al carrer?

Deixar el carrer és una opció personal. El primer pas és restablir la confiança amb la persona i això és un procés llarg de mesos o anys. Un cop assolit, quan la persona decideix deixar de dormir al ras, comença un llarg i feixuc treball de reconstrucció personal.

Què fer si veus una persona dormint al carrer?

Algunes consideracions prèvies...

- Que una persona deixi el carrer no s'aconsegueix de la nit al dia.
- No és un tema policial sinó d'atenció social. No es pot treure una persona del carrer per la força.
- No et frustris si la persona que veus al carrer no el deixa demà.
- Els equips de l'Ajuntament i entitats socials segurament ja coneixen aquesta persona.

Si veus **menors** a la nit **dormint al carrer**: truca al **112**

Si veus una **persona sense llar** estirada al terra i penses que **pot trobar-se malament**, avisa al **112**

Pots **parlar** i **orientar** a la **persona** que pot **demanar ajuda** als **Serveis Socials** Municipals. A Barcelona també al Servei d'Inserció Social

Informar als Serveis Socials del barri o municipi amb la màxima informació possible

A Barcelona

Si sempre veus a la **persona de nit**, truca als equips de carrer de l'Ajuntament de Barcelona perquè la passin a veure

Si veus a la **persona de dia**, pots avisar a Arrels a través del localitzador de persones al carrer o a través de l'aplicació de mòbil d'Arrels Localitzador.

Si la persona que veus al carrer no atén o es fa difícil parlar amb ella, pots trucar al centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona

LECTURA DE RECOMANACIÓ

Experiència d'Enrique Richard, 10 anys de voluntari "fent carrer" amb Arrels Fundació

Blog

<http://enriquerichard.es>

Moltes gràcies!!!

Per qualsevol dubte o aclariment

laura.sola1@uvic.cat

Annex 3. Graella de percentatges

		GRUP _
Homes		%
Dones		%
Edat	Entre 16-29	%
	Entre 30-44	%
	Entre 45-64	%
	>64	%
Nacionalitat espanyola		%
Procedència		
Comunitària		%
No comunitària		%
Situació regular		%
Situació irregular		%
Causes a la situació d'exclusió social		
Socioeconòmic		%
Sociolaboral		%
Separació amb la parella		%
Alcoholisme		%
Toxicomania		%
Salut mental		%
Estil de vida alternatiu		%
Persona amb certificat de discapacitat		%
Fonts d'ingressos		
Sense ingressos		%
Prestacions públiques		%
Altres fonts d'ingressos		%
Diners que la gent els dóna al carrer		%
Diners d'amics i coneguts		%
Diners d'entitats i organismes privats		%

Distribució a l'estat espanyol	
Catalunya	%
Madrid	%
Andalusia	%
Comunitats restants (15)	%
Temps sense llar	
Menys d'un any	%
Entre 1-3 anys	%
Més de 3 anys	%
Context familiar	
Casades o tenen parella	%
Separades o divorciades	%
Solteres	%
Tenen fills/es	%
No tenen fills/es	%
Viudes	%
Antecedents	
Han viscut amb els progenitors fins els 18 anys	%
Han viscut només amb el pare o la mare	%
Han viscut amb d'altres familiars	%
Han viscut en una institució d'acollida	%
Han viscut amb altres persones	%
Problemes econòmics a la unitat de convivència d'origen	%
Defunció d'algun membre de la unitat	%
Situacions conflictives/violència a la unitat de convivència	%
Malaltia greu d'algun membre de la unitat de convivència	%
Alcoholisme i/o conflictes greus dins la unitat de convivència	%
Allotjament	
Pernocten en llocs diferents	%
Dormen en allotjaments col·lectius	%
Viuen a pisos o pensions facilitats per entitats privades	%
Allotjats a espais públics	%
Viuen en allotjaments de fortuna	%
Viuen en pisos ocupats	%

Formació	
Sense estudis	%
Estudis primaris o inferiors	%
Educació secundària assolida	%
Estudis superiors	%
Situació laboral	
Diu no tenir feina	%
Busca feina	%
Diu tenir feina	%
Per compte pròpia	%
Despeses	
Menjar	%
Beguda	%
Allotjament	%
Roba	%
Transport	%
Salud	
Disposa de targeta sanitària	%
Diu tenir un bon estat de salut	%
Percep el seu estat com a dolent o molt dolent	%
Manifesta tenir alguna malaltia crònica	%
Malaltia mental	%
Incidència en dones	%
Incidència en homes	%
Consum d'alcohol	
Sense consum	%
Consum lleuger	%
Consum moderat	%
Consum alt	%
Consum en excés	%
Consum de tòxics	
Sense consum	%
Consum de drogues	%
Marihuana o haixix	%
Cocaïna	%
Heroïna	%
Altres	%

Annex 4. Graella de buidatge de dades i informes

Persones que dormen al carrer (Sense sostre i sense llar) ¹							Persones sense llar ²								
Març 2011							Març 2013								
							2012			22.938 (0,48% incidència) Persones sense llar a Espanya					
Edat	Homes			Dones			Homes			Dones			Total		
	Entre 16-29	11,6%	20,5%	12,5%	7,5%	18,4%	8,6%	80,3%	19,7%	19,3%					
Entre 30-44	47,4%	42,5%	46,8%	47,4%	43,7%	47,0%				38,5%					
Entre 45-64	37,4%	30,1%	36,6%	40,9%	29,9%	39,7%				38,3%					
>64	3,6%	6,8%	4,0%	4,3%	8,0%	4,6%				3,9%					
604 (89,3%)							73 (10,7%)			678 (89,9%)			87 (10,1%)		
Nacionalitat espanyola							52,8%			42,6%			42,7 anys		
Edat mitjana espanyola							54,2%								
Procedència															
Comunitària							10,1%			11,3%			56,6%		
No comunitària							37,2%			46,1%			22,3%		
Situació regular							20,0%			24,5%			15,2%		
Situació irregular							17,1%			21,6%			5,9%		
Principals problemàtiques i factors desencadenants a la seva situació d'exclusió social															
Socioeconòmic							16,6%			53%			45%		
Sòciolaboral							35,44%			33,56%			26%		
Alcoholisme							27,99%			24,71%			20,9%		
Toxicomania							6,89%			7,13%			Pèrdua del lloc de feina		
Salut mental							8,02%			6,78%			No poder fer front al pagament d'allotjament		
Estil de vida alternatiu							3,94%			3,68%			Separació amb la parella		
Persones amb certificat de discapacitat							25,8%			36,5%			15,2%		
Fonts d'ingressos															
Sense ingressos							58,8%			32%			Prestacions públiques		
Prestacions públiques							33,9%			9,5%			Diners que la gent els dona al carrer		
Altres fonts d'ingressos							7,3%			8,3%			Diners d'amics i coneguts		
										7,5%			Diners d'entitats i organismes privats		
													Distribució a l'estat espanyol		
										21,3%			Catalunya		
										15,4%			Madrid		
										13,1%			Andalusia		
										50,2%			Comunitats restants (15)		
													Temps sense llar		
										31,9%			Menys d'un any		
										23,6%			Entre 1-3 anys		
										44,5%			Més de 3 anys		
													Context familiar		
										16,2%			Casades o tenen parella		
										28,2%			Separades o divorciades		
										51,7%			Solteres		
										50%			Tenen fills/es		
										3,9%			Viudes		
													Context familiar		
										16,2%			Casades o tenen parella		
										28,2%			Separades o divorciades		
										51,7%			Solteres		
										50%			Tenen fills/es		
										3,9%			Viudes		
													Antecedents		
										77,8%			Han viscut amb els progenitors fins els 18 anys		
										8,8%			Han viscut normés amb el pare o la mare		
										5,8%			Han viscut amb d'altres familiars		
										4,2%			Han viscut en una institució d'acollida		
										3,4%			Han viscut amb altres persones		
										41,5%			Problemes econòmics a la unitat de convivència d'origen		
										23,4%			Algun membre de la unitat en situació d'atur prolongat		
										41,6%			Defunció d'algun membre de la unitat		
										36,3%			Situacions conflictives/violència a la unitat de convivència		
										23,6%			Malaltia greu d'algun membre de la unitat		
													Alta incidència d'alcoholisme i/o conflictes greus dins la unitat de convivència		
													Allotjament		
										9%			Pernocten en llocs diferents		
										42%			Dormen en allotjaments col·lectius		
										19%			Viuen a pisos o pensions facilitats per entitats privades		
										13%			Allotjats a espais públics		
										11%			Viuen en allotjaments de fortuna		
										6%			Viuen en pisos ocupats		
													Formació		
										5,7%			Sense estudis		
										22,2%			Estudis primaris o inferiors		
										60,3%			Educació secundària assolida		
										11,8%			Estudis superiors		
													Situació laboral		
										77,8%			Diu no tenir feina		
										52,1%			Busca feina		
										3,6%			Diu tenir feina		
										21%			Per compte pròpia		
													Principals despeses		
										60,5%			Menjar		
										11,1%			Beguda		
										18,5%			Allotjament		
										21,7%			Roba		
										21,2%			Transport		
													Salut		
										80,2%			Disposa de targeta sanitària		
										58,6%			Diu tenir un bon estat de salut		
										14,2%			Percep el seu estat com a dolent o molt dolent		
										30,7%			Manifesta tenir alguna malaltia crònica		
										16,6%			Malaltia mental		
										22,3%			Incidència en dones		
										15%			Incidència en homes		
													Hàbits de vida		
										55,9%			Sense consum		
										30,5%			Consum lleuger		
										9,5%			Consum moderat		
										1,1%			Consum alt		
										3%			Consum en excés		
										62,7%			Sense consum		
										37,3%			Consum de drogues		
										91%			Marihuana o axis		
										25,8%			Cocaïna		
										13,2%			Heroïna		
										14,6%			Altres		

¹ Font: Sales, Albert (2013). Diagnosi 2013. Les persones sense llar a la ciutat de Barcelona i l'evolució dels recursos de la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar. Barcelona: XAPSL. Disponible a <https://albertsales.files.wordpress.com/2013/07/diagnosi2013-5.pdf>

² Insituto Nacional de Estadística (2012). Enquesta a persones sense llar. Disponible a: http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176817&menu=resultados&idp=1254735976608

Annex 5. Per saber-ne més

Per saber-ne més...

Entitats i organismes especialitzats

- FEANTSA: <http://www.feantsa.org/?lang=en>
- Xarxa atenció a persones sense llar (XAPSLL): <http://www.bcn.cat/sensellar/ca/xquees.php.html>
- ARRELS FUNDACIÓ: <http://www.arrelsfundacio.org>

Experts/es en exclusió social i persones sense llar

Publicacions disponibles a:
<http://dialnet.unirioja.es/>

- Pedro José Cabrera Cabrera
- María Rosario Sánchez Morales
- Carmen Bel Adell

Llibre per aprofundir

Anàlisi sociològica i de catorze trajectòries biogràfiques

TEJERO, E. i TORRABADELLA, L. (2005) *Vides al descobert: els mons viscuts del fenomen sense sostre*. Barcelona: Editorial Mediterrània.
Disponible: <http://www.fbofill.cat/sites/default/files/415.pdf>

Annex 6. Instruments d'avaluació

Instrument d'avaluació dels educands

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				
2.2	Activitats proposades				
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				
3.3	Dinamització del grup				
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				
4.2	El material proporcionat				

4.3	Adequació de l'espai				
4.4	Adequació del temps				
5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				
5.2	Profunditat de treball i claredat				
5.3	Sustentació bibliogràfica				
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				
6.2	Quins?				
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar				
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar				
Grau de satisfacció general del taller					

AUTOAVALUACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA
TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

1. El disseny del Taller Monogràfic

Aspectes a avaluar:

- El taller com estratègia metodològica
- Planificació i disseny
- Objectius i continguts plantejats
- Activitats proposades: estructura, coherència i seqüenciació entre elles
- Combinació de teoria i pràctica
- Organització temporal i d'espai
- Mitjans didàctics utilitzats

Reflexió, valoració i autocrítica:

2. Realització del taller

Aspectes a avaluar:

- Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts
- Profunditat de treball
- Recursos materials utilitzats
- Espai i temporalitat
- Participació dels educands: interès i motivació
- Adquisició dels objectius plantejats envers els educands

Reflexió, valoració i autocrítica:

3. El meu rol com a formadora del taller

Aspectes a avaluar:

- Ha sigut suficient el meu coneixement sobre el tema a tractar?
- He dirigit el taller amb el rigor establert en el disseny?
- He tingut capacitat d'improvisar, adaptar-me i regulat a les circumstàncies?
- Han estat adequades les meves habilitats comunicatives: llenguatge, claredat en l'exposició, argumentació, resolució de dubtes.
- He presentat els continguts amb mirada oberta, objectiva i no dogmàtica?
- He fomentat la participació, el diàleg, el debat i la contrastació d'idees?
- He conduït cap a la reflexió i introspecció dels educands?

Reflexió, valoració i autocrítica:

Annex 7. Cas i percentatges del Grup 1

Mercè Llasera

~~39~~ 39 anys.

Catalana/Esp. Mauresa.

Soltera

Mare de 2 fills, viuen amb familiars.

Pare a la presó.

Na Mercè volia marxar de casa. Fora de casa es va trobar un ambient tòxic. Drogues, vida de nit. Els seus pares volien que es desintoxicués. Ella no va voler. I va marxar a viure al carrer (25).

Es va quedar embarassada, va tenir 2 fills, quan tenia 28 anys. Ara els fills tenen 11 anys, i viuen amb els avis. Fa 13 anys que ~~viv al carrer~~ en diferents ambients, va marxar de casa cases okupes... Fa cantonades per pagar-se la droga.

Es prostituta. Fa 3 anys que viu al carrer.

Va acabar l'ESO i Batxillerat. Volia començar a la uni, però no li va agradar i ho va deixar. Treballava en un bar, però consumia, i la van despedir.

Avui dormirà a Montserrat, amb un grup de gent.

No té lligiera, però quan pot es dutxa al centre de dia Cafè i Calor. Té l'hepatitis ~~B~~. És consumidora d'alcohol, ~~de~~ coca i cocaïna.

Es va ~~trobar~~ ^{trobar} amb uns joves que feien botellón i la van apallissar, una nit.

A vegades
~~Cada dia~~ la desperten a ~~caixa~~ quan donu dius
d'un caixer automàtic. A vegades va a Cafè Calor
va regirant papaperes, ^{i contenidors} A canvi de droga, es prosti-
tueix i demana caritat pel carrer

senze sobre i sense lbr -

		GRUP 1
Homes		89,9 / 70 %
Dones		109 / 30 %
Edat	Entre 16-29	8,6 / 10 %
	Entre 30-44	47 / 30 %
	Entre 45-64	29 / 50 %
	>64	4 / 10 %
Nacionalitat espanyola		42,6 / 70 %
Procedència		
Comunitària		11 %
No comunitària		46 %
Situació regular		24 %
Situació irregular		21 %
Causes a la situació d'exclusió social		
Socioeconòmic		53 / 90 %
Sociolaboral		33 / 80 %
Separació amb la parella		10 / 10 %
Alcoholisme		24 / 90 %
Toxicomania		7 / 90 %
Salut mental		6 / 20 %
Estil de vida alternatiu		3 / 20 %
Persona amb certificat de discapacitat		36,5 / 15 %
Fonts d'ingressos		
Sense ingressos		58 / 70 %
Prestacions públiques		33 / 15 %
Altres fonts d'ingressos		7 / 80 %
Diners que la gent els dona al carrer		%
Diners d'amics i coneguts		10 %
Diners d'entitats i organismes privats		%
Distribució a l'estat espanyol		
Catalunya		21 / 20 %
Madrid		15 / 15 %
Andalusia		13 / 10 %
Comunitats restants (15)		50,2 / 55 %

senze lbr Espanya: ~~36~~ 000

Situació laboral	
Diu no tenir feina	77/50 %
Busca feina	52/40 %
Diu tenir feina	3/5 %
Per compte pròpia	29/5 %
Despeses	
Menjar	60/30 %
Beguda	17/20 %
Allotjament	18/12 %
Roba	21/14 %
Transport	21/14 %
Salud	
Disposa de targeta sanitària	1/80 %
Diu tenir un bon estat de salut	57 %
Percep el seu estat com a dolent o molt dolent	14 %
Manifesta tenir alguna malaltia crònica	30 %
Malaltia mental	16 %
Incidència en dones	22 %
Incidència en homes	15 %
Consum d'alcohol	
Sense consum	55 %
Consum lleuger	30 %
Consum moderat	9 %
Consum alt	1/10 %
Consum en excés	3 %
Consum de tòxics	
Sense consum	62 %
Consum de drogues	37 %
Marihuana o haixix	97 %
Cocaïna	25/8 %
Heroïna	13 %
Altres	14 %

Temps sense llar		
Menys d'un any	31/20	%
Entre 1-3 anys	23/40	%
Més de 3 anys	44/40	%
Context familiar		
Casades o tenen parella	16 / 10	%
Separades o divorciades	28/2	%
Solteres	51/40	%
Tenen fills/es	50	%
No tenen fills/es	3	%
Viudes	3,9	%
Antecedents		
Han viscut amb els progenitors fins els 18 anys	77/20	%
Han viscut només amb el pare o la mare	8	%
Han viscut amb d'altres familiars	5	%
Han viscut en una institució d'acollida	4	%
Han viscut amb altres persones	3	%
Problemes econòmics a la unitat de convivència d'origen	41	%
Defunció d'algun membre de la unitat	41	%
Situacions conflictives/violència a la unitat de convivència	36	%
Malaltia greu d'algun membre de la unitat de convivència	23	%
Alcoholisme i/o conflictes greus dins la unitat de convivència		%
Allotjament		
Pernocten en llocs diferents	9	%
Dormen en allotjaments col·lectius	42	%
Viuen a pisos o pensions facilitats per entitats privades	19	%
Allotjats a espais públics	15/13	%
Viuen en allotjaments de fortuna	11	%
Viuen en pisos ocupats	6	%
Formació		
Sense estudis	5 70	%
Estudis primaris o inferiors	22 4	%
Educació secundària assolida	60/35	%
Estudis superiors	19	%

Annex 8. Activitat de recuperació

TALLER MONOGRÀFIC. PERSONES SENSE LLAR

Instituto Nacional de Estadística (2012). *Enquesta a persones sense llar.*

80,3%	Homes	
19,7%	Dones	
19,3%	Entre 16-29 anys	
38,5%	Entre 30-44 anys	
38,3%	Entre 45-64 anys	
3,9%	>64 anys	
54,2%	Nacionalitat espanyola	
Principals problemàtiques i factors desencadenants a la seva situació d'exclusió social		
45%	Pèrdua del lloc de feina	
26%	No poder fer front al pagament d'allotjament	
20,9%	Separació amb la parella	
15,2%	Persones amb certificat de discapacitat	
Fonts d'ingressos		
32%	Prestacions públiques	
9,5%	Diners que la gent els dóna al carrer	
8,3%	Diners d'amics i coneguts	
7,5%	Diners d'entitats i organismes privats	
Temps sense llar		
31,9%	Menys d'un any	
23,6%	Entre 1-3 anys	
44,5%	Més de 3 anys	
Context familiar		
16,2%	Casades o tenen parella	
28,2%	Separades o divorciades	
51,7%	Solteres	
50%	Tenen fills/es	
Antecedents		
77,8%	Han viscut amb els progenitors fins els 18 anys	
41,5%	Problemes econòmics a la unitat de convivència d'origen	
23,4%	Algun membre de la unitat en situació d'atur prolongat	
41,6%	Defunció d'algun membre de la unitat	
36,3%	Situacions conflictives/violència a la unitat de convivència	
23,6%	Malaltia greu d'algun membre de la unitat	
Allotjament		
9%	Pernocten en llocs diferents	
42%	Dormen en allotjaments col·lectius	
19%	Viuen a pisos o pensions facilitats per entitats privades	
13%	Allotjats a espais públics	
11%	Viuen en allotjaments de fortuna	
Formació		
5,7%	Sense estudis	
22,2%	Estudis primaris o inferiors	
60,3%	Educació secundària assolida	
11,8%	Estudis superiors	
Situació laboral		
77,8%	Diu no tenir feina	
52,1%	Busca feina	
3,6%	Diu tenir feina	
21%	Per compte pròpia	
Salud		
58,6%	Diu tenir un bon estat de salut	
14,2%	Percep el seu estat com a dolent o molt dolent	
30,7%	Manifesta tenir alguna malaltia crònica	
16,6%	Malaltia mental	
	Incidència en dones	
22,3%	Incidència en homes	
15%		
Hàbits de vida		
55,9%	Sense consum	Alcohol
30,5%	Consum lleuger	
62,7%	Sense consum	Tòxics
37,3%	Consum de drogues	

Anàlisi de dades: després d'observar les últimes dades de la realitat de les persones sense llar a l'estat espanyol:

- a. Creus que l'imaginari col·lectiu i l'estereotip de persona sense llar correspon a la realitat?
- b. Quines dades t'han sorprès més i per què?
- c. Per què penses que hi ha menys incidència de dones sense llar que homes?
- d. Creus que la situació de trobar-se en situació de sense llar afavoreix a la malaltia mental i al consum d'alcohol i tòxics com a resposta? O és la malaltia i la drogodependència causa del sensellarisme?

Terminologia:

- e. Quina diferència trobes en la terminologia POBRE, SENSE SOSTRE i SENSE LLAR? Sustenta la teva resposta tenint present l'exclusió social com a fenomen i mecanisme d'una estructura social on el sistema polític i econòmic són els nexes de poder.

Reflexió:

- f. Què en penses de l'opinió ciutadana que es mostra a la següent vinyeta?
- g. Quina violència creus que s'exerceix?
- h. Quins d'altres tipus de violència pateixen les persones sense llar? Si et cal, busca notícies per completar la teva resposta.

Annex 9. Valoracions dels educands

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives			X	
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats			X	
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai				X
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				X
5.2	Profunditat de treball i claredat				X
5.3	Sustentació bibliogràfica				X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				X
6.2	Quins?				
	→ Dades reals de les persones sense llar				
	→ Trencar alguns estereotips				
	→ Coneixement de situacions reals				
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar				X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar				X
Grau de satisfacció general del taller					
					X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup			X	
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller			X	
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat			X	
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai			X	
4.4	Adequació del temps			X	

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?			
	Falsos estereotips sobre les persones sense llar	sense sostre		
	Realitat actual.			
	Conceptes (sense sostre, sense llar...)			
	Necessitats reals del col·lectiu			
	Coneixença de com actuar com a professional i com a ciutadà.			
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai				X
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			
6.2	Quins?			
	treure perjudici			
	Realitat de l'col·lectiu.			
	Moltes de nous que no sabia			
	7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge			
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient 2- En desacord/Insuficient 3- D'acord/Correcta 4- Completament d'acord/Excel·lent		1	2	3	4
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai				X
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				X
5.2	Profunditat de treball i claredat				X
5.3	Sustentació bibliogràfica				X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				X
6.2	Quins?	<p>Sobre prejudicis, m. lloc etc.</p> <p>visió realista</p> <p>Molt interessant i útil: realista.</p>			
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar				X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar				X
Grau de satisfacció general del taller					
					X

10!
X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes			X	
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema		X		X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup			X	
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat			X	
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai		X		
4.4	Adequació del temps			X	

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?			
	Trançar amb mites			
	Respondre dubtes			
	Donar coneixement			
	Fer reflexionar			
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar		X	
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai			X	
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica		X	
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins? <i>Tots en general ja que durant la carrera no hem tractat @ molt el tema. Molt útil i interessant!!</i>			
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			A
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			A
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives			X	
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes			X	
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió			X	
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal			X	
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica			X	
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema			X	
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller			X	
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat			X	
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats			X	
4.2	El material proporcionat			X	
4.3	Adequació de l'espai		X		
4.4	Adequació del temps		X		

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica		X	
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?	<p>tots, ja que era un àmbit que DEICONEIXIA</p>		
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai				X
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?	<i>bts, ja que no sabia res sobre els serveis o llibr.</i>		
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives			X	
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meua futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes			X	
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal			X	
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup			4	
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller			X	
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat			X	
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat			X	
4.3	Adequació de l'espai		X		
4.4	Adequació del temps			X	

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?	<p><i>Coneixement de la realitat de les persones sense llar i sense sostre</i></p>		
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar		X	
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai				X
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins? <i>Deconouixia bé bastant l'àmbit, per FQ tant, tot i</i>			
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives			X	
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal			X	
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai		X		
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				X
5.2	Profunditat de treball i claredat				X
5.3	Sustentació bibliogràfica				X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				X
6.2	Quins?				
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar				X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar				X
Grau de satisfacció general del taller					
					X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes			X	
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica			X	
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup			X	
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller			X	
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats		X		
4.2	El material proporcionat			X	
4.3	Adequació de l'espai		X		
4.4	Adequació del temps			X	

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?	<p>En cap assignatura heu aprofundit en el tema i eni heu explicat en claredat el tema.</p>		
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar		X	
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica		X	X	
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema			X	
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup			X	
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller			X	
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai				X
4.4	Adequació del temps		X		

Ha faltat temps

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?	<p>Tots en general</p>		
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema	X			X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup			X	
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat			X	
4.3	Adequació de l'espai			X	
4.4	Adequació del temps			X	

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			X
5.2	Profunditat de treball i claredat			X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			X
6.2	Quins?	<p><i>No en tenia i me n'he ocupat molt.</i></p>		
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			X
Grau de satisfacció general del taller				
				X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades				X
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai				X
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				X
5.2	Profunditat de treball i claredat				X
5.3	Sustentació bibliogràfica				X
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				X
6.2	Quins?				
	Ajuda a clarificar el concepte que tenim dels sense llar.				
	Aconseguir el treball que volem.				
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar				X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar				X
Grau de satisfacció general del taller					
					X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats			X	
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai			X	
4.4	Adequació del temps				X

5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				X
5.2	Profunditat de treball i claredat				X
5.3	Sustentació bibliogràfica			X	
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				X
6.2	Quins?	<p><i>Tob, Èi una fema que no tenien bracet</i></p>			
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			X	
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar				X
Grau de satisfacció general del taller					
					X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient 2- En desacord/Insuficient 3- D'acord/Correcta 4- Completament d'acord/Excel·lent		1	2	3	4
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes		X		
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió				X
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica			X	
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller			X	
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats			X	
4.2	El material proporcionat			X	
4.3	Adequació de l'espai			X	
4.4	Adequació del temps		X		

5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				X
5.2	Profunditat de treball i claredat				X
5.3	Sustentació bibliogràfica			Y	
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				X
6.2	Quins?				
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				X
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar				X
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar				X
Grau de satisfacció general del taller					
					X

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient 2- En desacord/Insuficient 3- D'acord/Correcta 4- Completament d'acord/Excel·lent		1	2	3	4
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives				X
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social				X
1.3	Útil en la meva futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes				X
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió			X	
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal				X
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica				X
2.2	Activitats proposades			X	
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica				X
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema				X
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller				X
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats				X
4.2	El material proporcionat				X
4.3	Adequació de l'espai			X	
4.4	Adequació del temps			X	

5. Continguts					
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts				✓
5.2	Profunditat de treball i claredat				✓
5.3	Sustentació bibliogràfica			✓	
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements					
6.1	Ampliació de coneixements				
6.2	Quins?				
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge					
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat				✓
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar				✓
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			✓	
Grau de satisfacció general del taller					
					✓

VALORACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA TALLER MONOGRÀFIC: PERSONES SENSE LLAR

Valora els següents aspectes del taller utilitzant una escala de puntuació del 1 al 4, marcant amb una X la puntuació corresponent.

1- Completament en desacord/Molt insuficient		1	2	3	4
2- En desacord/Insuficient					
3- D'acord/Correcta					
4- Completament d'acord/Excel·lent					
1. Aportació formativa i professional					
1.1	Ha respost a les meves expectatives			X	
1.2	Adequat a la formació del Grau d'Educació Social			X	
1.3	Útil en la meua futura tasca com a professional en l'àmbit de l'exclusió de persones adultes			2	
1.4	M'ha portat a la conscienciació i reflexió			X	
1.5	Ha afavorit el meu desenvolupament personal			X	
2. Organització i estructura					
2.1	El taller com estratègia metodològica			X	
2.2	Activitats proposades		X		
2.3	Combinació adequada de teoria i pràctica		X		
3. La persona educadora					
3.1	Grau de coneixença sobre el tema			X	
3.2	Claredat en l'exposició i argumentació				X
3.3	Dinamització del grup				X
3.4	Gestora i reguladora en el transcurs del taller			X	
3.5	Facilitadora de diàleg, reflexió i debat				X
4. Material, recursos i espai					
4.1	Els mitjans didàctics utilitzats			X	
4.2	El material proporcionat			X	
4.3	Adequació de l'espai			2	
4.4	Adequació del temps			X	

5. Continguts				
5.1	Coherència, ordre i desenvolupament lògic dels diferents continguts			✓
5.2	Profunditat de treball i claredat			✓
5.3	Sustentació bibliogràfica			✓
6. Aprenentatge i ampliació de coneixements				
6.1	Ampliació de coneixements			✓
6.2	Quins?	els diferents tipus de sense sobre que hi ha		
7. Compliment dels objectius del taller en el teu aprenentatge				
7.1	Ampliar coneixements sobre les persones sense llar i la seva realitat			✓
7.2	Construir un marc de referència de com situar-se personalment i professionalment davant i al costat d'una persona sense llar			✓
7.3	Prendre consciència de l'imaginari col·lectiu existent sobre les persones sense llar			✓
Grau de satisfacció general del taller				
				✓